

**SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ KENTLİLİK
BİLİNÇLERİNİN İNCELENMESİ**

Sevim Alper Demir

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

EYLÜL, 2020

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren yirmi dört (24) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Sevim
Soyadı : Alper Demir
Bölümü : Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı
İmza :
Teslim Tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı: Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Kentlilik Bilinçlerinin İncelenmesi

İngilizce Adı: Examining The Urban Consciousness of Social Studies Teacher Candidates

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Sevim ALPER DEMİR

İmza:

JÜRİ ONAY SAYFASI

Sevim Alper Demir tarafından hazırlanan “Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Kentlilik Bilinçlerinin İncelenmesi” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Gazi Üniversitesi Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Doç. Dr. Cemil Cahit YEŞİLBURSA

Sosyal Bilgiler Eğitimi, Gazi Üniversitesi

.....

Başkan: Prof. Dr. Hamza KELEŞ

.....

Tarih Eğitimi, Gazi Üniversitesi

Üye: Prof. Dr. Kadir ULUSOY

.....

Sosyal Bilgiler Eğitimi, Mersin Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi: 08.09.2020

Bu tezin Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Yücel GELİŞLİ

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

.....

Sevgili eşim İlyas'a ve Anneme...

TEŞEKKÜR

Tezimin ortaya çıkmasında kuşkusuz birçok insanın emeği olmuştur. Öncelikle tezimin fikir aşamasından itibaren maddi manevi desteğini hiçbir zaman esirgemeyen, danışmanım Doç. Dr. Cemil Cahit YEŞİLBURSA'ya sonsuz teşekkür ederim.

Kentlilik Bilinci Ölçeğinin geliştirilmesi aşamasında görüş ve katkılarından dolayı tüm hocalarıma ve istatistik analizler kısmında yardımını esirgemeyen Arş. Gör. Aysun ÖZTÜRK hocama teşekkür ederim. Tez çalışmamın önemli katılımcıları olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarına verdikleri içten ve samimi cevaplar için teşekkür ederim. Eğitim hayatım boyunca yetişmemde katkısı olan tüm hocalarıma teşekkürlerimi sunmayı bir borç bilirim.

Girdiğim bu yolda her zaman elimi tutan beni her fırsatta yüreklendiren sevgili aileme ve eşim İlyas DEMİR'e hayatımda oldukları için teşekkür ederim.

Sevim Alper Demir

Eylül, 2020

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ KENTLİLİK BİLİNÇLERİNİN İNCELENMESİ

(Yüksek Lisans Tezi)

Sevim Alper Demir

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Eylül, 2020

ÖZ

Bu araştırmanın amacı, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kentlilik bilinçlerini ortaya koymaktır. Araştırmada yöntem olarak tarama araştırması türlerinden kesitsel desen kullanılmıştır. Çalışma grubunun belirlenmesinde kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu 533 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adayından (SBÖA) oluşmuştur. Araştırmanın verilerinin toplanmasında iki tür veri toplama aracı kullanılmıştır. Birincisi araştırmacı tarafından geliştirilen “Kentlilik Bilinci Ölçeği” ve ikincisi ise SBÖA’nın kentlilik bilincine yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla 8 sorudan oluşan “Görüşme Formu”dur. Araştırmanın tüm verileri internet üzerinden toplanmıştır. Araştırmada nicel verilerin analizinde IBM SPSS 18.0 paket programı kullanılmıştır. Araştırmanın amaçları doğrultusunda ölçeğe verilen cevapların bağımsız değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla dağılımın normal olduğu durumlarda parametrik analiz tekniklerinden bağımsız örneklem için t-testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır, dağılımın normal olmadığı durumlarda ise Kruskal Wallis testi uygulanmıştır. Görüşme formundan elde edilen verilerin çözümlenmesinde ise içerik analizi kullanılmıştır. Araştırmanın nicel bulgularına göre birinci alt problemde, SBÖA’nın kentlilik bilinci düzeyleri incelenmiştir. SBÖA’nın kentlilik bilinci düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Cinsiyete, sınıf düzeyine, büyüdükları yere, okudukları kentteki konaklama türüne, aile gelir durumuna, anne eğitim durumuna, baba eğitim durumuna, anne mesleği değişkenine ve baba mesleği değişkenine göre anlamlı farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Kentlilik bilinci düzeyinin etkinliklere katılma sıklığı ve yerel gazete alma sıklığı fazla olanların lehine anlamlı fark gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Kentlilik bilinci düzeyi yaşadıkları kentte kendilerini ev sahibi olarak görenlerin lehine anlamlı fark gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın görüşme sorularından elde edilen bulgulara göre, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kentin en önemli sorunu olarak olumsuz insan davranışlarını ve sosyo-kültürel etkinliklerin yetersizliğini; sosyal bilgiler ile kent kültürü ve kentlilik bilinci kavramlarını en çok vatandaşlık eğitimi, beceri eğitimi ve değer eğitimi, öğrenme alanları ile bağdaştırdıkları; kentlilik bilincini en çok anlatım, etkinlikler, gezi, gözlem, örnek olay, drama, yaparak yaşayarak ve sosyal proje yoluyla öğreteceklerini; yaşadıkları kente karşı

sorumlulukları arasında en çok çevreye duyarlılık, kentin gelişimine katkı sağlamak, başkalarına saygılı olmak, kurallara uymak, sorunlarla ilgilenmek, kenti korumak, katılım sağlamak, kamu mallarını korumak, nezaket kurallarına uymak olarak ifade ettikleri; kentte yaşayanların hakları konusunda en çok sağlık hizmetleri, ulaşım kolaylığı, eğitim hizmetleri, sosyo-kültürel etkinliklere katılma, temiz çevre, imkânlardan faydalanmak, barınma, özgürlük, yaşama hakkı, katılım ve güvenlik en çok tekrar edilen kategoriler; kentli olmanın en önemli özelliği olarak imkânlarla kolay ulaşabilen olmak, saygılı olmak, bilinçli olmak, uyumlu olmak, bir arada yaşayabilme yetisi kategorileri; kenti kırsaldan farklı kılan özellikler arasında imkân fazlalığı, eğitim imkânı, sosyal ulaşım kolaylığı, sağlık imkânlarını geliştirmiş olması, ekonomik imkânlar olarak ifade ettikleri; üniversite eğitimlerinde aldıkları derslerin kentlilik bilinci kazandırmada etkili olduğunu ifade ettikleri sonucuna ulaşmıştır.

Anahtar Kelimeler : Sosyal bilgiler, öğretmen adayları, kentlilik bilinci, kent kültürü
Sayfa Adedi : xvii + 110
Danışman : Doç. Dr. Cemil Cahit YEŞİLBURSA

**EXAMINING THE URBAN CONSCIOUSNESS OF SOCIAL STUDIES
TEACHER CANDIDATES
(Master's of Thesis)**

**Sevim Alper Demir
GAZI UNIVERSITY
INSTITUTE OF EDUCATIONAL SCIENCES
September, 2020**

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the urban consciousness of social studies teacher candidates. Cross-section design, one of the types of survey research, was used in the study. Convenience sampling method is used in determining the study group. The study group of the research consisted of 533 Social Studies Teacher Candidates (SSTC). Two types of data collection tools were used to collect the data. The first is the "Urban Consciousness Scale" developed by the researcher, and the second is the "Interview Form" consisting of 8 questions to determine the views of SSTC on the urban consciousness by the researcher. All the data of the research were collected over the internet. IBM SPSS 18.0 package program was used in the analysis of quantitative data in the study. For the purposes of the study, in order to determine whether the answers given to the scale differ according to the independent variables, t-test and one-way analysis of variance (ANOVA) were used for independent samples from parametric analysis techniques in cases where the distribution was normal, and Kruskal Wallis test was used in cases where the distribution was not normal. Content analysis was used to analyze the data obtained from the interview form. According to the quantitative findings of the study, in the first sub-problem, the urban consciousness levels of SSTC were examined. It was concluded that SSTC's urban awareness levels are high. It was concluded that there was no significant difference in terms of gender, class level, place where they grew up, type of accommodation in the city where they studied, family income, maternal education status, father education status, mother occupation variable and father's occupation variable. It was concluded that the urban consciousness level showed a significant difference in favor of those who attended events and had a high frequency of buying local newspapers. It was concluded that the level of urban consciousness shows a significant difference in favor of those who consider themselves homeowners in the city they live in. According to the findings obtained from

the interview questions of the research, the social studies teacher candidates found negative human behaviors and the insufficiency of socio-cultural activities as the most important problem of the city; that they associate the concepts of social studies, urban culture and urban consciousness mostly with citizenship education, skill teaching and value teaching, learning areas; that they will teach the urban consciousness mostly through narration, activities, travel, observation, case study, drama, living by doing and social project; among their responsibilities towards the city they live in, they mostly express environmental awareness, contributing to the development of the city, respecting others, obeying the rules, dealing with problems, protecting the city, participating, protecting public property, obeying the rules of courtesy; health services, ease of transportation, educational services, participation in socio-cultural activities, clean environment, benefiting from opportunities, shelter, freedom, right to live, participation and security are the most frequently mentioned categories regarding the rights of people living in the city; the most important characteristics of being an urban citizen are the categories of being easy to access, being respectful, conscious, harmonious, and the ability to live together; what makes the city different from the rural are the abundance of possibilities, educational opportunities, ease of social transportation, developed health facilities and economic opportunities; it was concluded that they stated that the courses they took in university education were effective in raising consciousness of urbanity.

Keywords : Social studies, teacher candidates, urban culture, urban consciousness
Page Numbers : xvii + 110
Supervisor : Assoc. Prof. Dr. Cemil Cahit YEŞİLBURSA

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI.....	iii
TEŞEKKÜR.....	v
ÖZ	vi
ABSTRACT	viii
İÇİNDEKİLER.....	x
TABLolar LİSTESİ.....	xiv
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xvi
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ.....	xvii
BÖLÜM I	1
GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	2
1.3. Araştırmanın Önemi	3
1.4. Sayıtlar	4
1.5. Sınırlılıklar.....	4
1.6. Tanımlar.....	4

BÖLÜM II.....	6
KURAMSAL ÇERÇEVE	6
2.1. Kent	6
2.2. Kentleşme	7
2.3. Kentlileşme.....	10
2.4. Kent Kültürü	13
2.5. Kent Kimliği	14
2.6. Kentlilik Bilinci.....	16
2.7. Kentli Hakları.....	20
2.8. Sosyal Bilgiler ve Kentlilik Bilinci	23
BÖLÜM III	26
İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	26
BÖLÜM IV	33
YÖNTEM.....	33
4.1. Araştırmanın Modeli	33
4.2. Çalışma Grubu	33
4.3. Verilerin Toplanması	36
4.3.1. Kentlilik Bilinci Ölçeği	36
4.3.1.1. <i>Problemi Tanımlama</i>	37
4.3.1.2. <i>Alanyazın Taraması</i>	37
4.3.1.3. <i>Madde Havuzu Oluşturma</i>	37
4.3.1.4. <i>Uzman Görüşü Alma</i>	37
4.3.1.5. <i>Teste İlk Şeklinin Verilmesi</i>	37
4.3.1.6. <i>Ön Uygulama Yapma</i>	38
4.3.1.7. <i>Örneklem Grubunun Belirlenmesi</i>	38

4.3.1.8. Ölçek Taslağının Çalışma Grubuna Uygulanması	38
4.3.1.9. Faktör Analizleri ve Ölçeğin Güvenirliğinin Hesaplanması	38
4.3.2. Görüşme Soruları	44
4.4. Verilerin Analizi	44
BÖLÜM V	46
BULGULAR VE YORUM	46
5.1. Birinci Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum	46
5.2. İkinci Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum	47
5.3. Üçüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum	47
5.4. Dördüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum	48
5.5. Beşinci Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum	49
5.6. Altıncı Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum	49
5.7. Yedinci Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum	50
5.8. Sekizinci Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum	51
5.9. Dokuzuncu Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum	52
5.10. Onuncu Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum	52
5.11. On Birinci Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum	53
5.12. On ikinci Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum	54
5.13. On Üçüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum	54
5.14. On Dördüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum	55
5.14.1. Birinci Görüşme Sorusu	56
5.14.2. İkinci Görüşme Sorusu	58
5.14.3. Üçüncü Görüşme Sorusu	61
5.14.4. Dördüncü Görüşme Sorusu	65
5.14.5. Beşinci Görüşme Sorusu	68
5.14.6. Altıncı Görüşme Sorusu	71

5.14.7. Yedinci Görüşme Sorusu	74
5.14.8. Sekizinci Görüşme Sorusu	77
BÖLÜM VI	83
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	83
6.1. Sonuç ve Tartışma.....	83
6.2. Öneriler	88
KAYNAKLAR.....	90
EKLER.....	96
EK-1. Açıklanan Toplam Varyans	97
EK-2. Etik Komisyon Onay Belgesi.....	98
EK-3. Ölçek İzinleri	99
EK-4. Kentlilik Bilinci Ölçeği.....	102
EK-5. Görüşme Soruları.....	104
EK-6. SBÖA'nın Cevaplarından Doğrudan Alıntılar	106

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Çalışma Grubunun Demografik Bilgileri	35
Tablo 2. Kentlilik Bilinci Ölçeği KMO ve Barlett Testi Değerleri	40
Tablo 3. Kentlilik Bilinci Ölçeği Döndürülmüş Temel Bileşenler Analizi Sonuçları	41
Tablo 4. Kentlilik Bilinci Ölçeği Maddeleri ve Faktör Yük Değerleri	43
Tablo 5. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Kentlilik Bilinci Toplam Puanları.....	46
Tablo 6. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Kentlilik Bilincine İlişkin Toplam Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre t-testi Sonuçları	47
Tablo 7. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Kentlilik Bilinci Toplam Puanlarının Sınıf Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	48
Tablo 8. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Kentlilik Bilinci Toplam Puanlarının Büyüdükleri Yer Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	48
Tablo 9. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Kentlilik Bilinci Toplam Puanlarının Konaklama Türü Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	49
Tablo 10. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Kentlilik Bilinci Toplam Puanlarının Aile Gelir Durumu Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	50
Tablo 11. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Kentlilik Bilinci Toplam Puanlarının Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	50
Tablo 12. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Kentlilik Bilinci Toplam Puanlarının Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	51
Tablo 13. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Kentlilik Bilinci Toplam Puanlarının Anne Mesleği Değişkenine Göre Kruskal-Wallis Analizi Sonuçları.....	52
Tablo 14. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Kentlilik Bilinci Toplam Puanlarının Baba Mesleği Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	53

Tablo 15. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Kentlilik Bilinci Toplam Puanlarının Kentteki Etkinliklere Katılma Sıklığı Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	53
Tablo 16. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Kentlilik Bilinci Toplam Puanlarının Kentteki Etkinliklere Katılma Sıklığı Değişkenine Göre t-testi Analizi Sonuçları	54
Tablo 17. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Kentlilik Bilinci Toplam Puanlarının Yaşadıkları Kentte Kendilerini Ne Olarak Gördükleri Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	55
Tablo 18. SBÖA'nın Kentin En Önemli Sorununa Dair Görüşleri	56
Tablo 19. SBÖA'nın Kent Sorunlarına Dair Yetkili Mercilerle İletişime Geçip Geçmediklerine Dair Görüşleri	56
Tablo 20. SBÖA'nın Kent Kültürü ve Kentlilik Bilinci Kavramlarını Sosyal Bilgiler Dersi ile Bağdaştırılmasına Yönelik Görüşleri	58
Tablo 21. SBÖA'nın Görev Yapacağı Okulda Kentlilik Bilincini Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Nasıl Kazandıracaklarına Dair Görüşleri.....	62
Tablo 22. SBÖA'nın Yaşadığı Kente Karşı Ne Tür Sorumluluklarının Olduğuna Dair Görüşleri.....	66
Tablo 23. SBÖA'nın Kentlerde Yaşayan Kent Sakinlerinin Sahip Oldukları Haklara Dair Görüşleri	69
Tablo 24. SBÖA'nın Kentli Olmanın En Önemli Özelliğine Dair Görüşleri	71
Tablo 25. SBÖA'nın Kenti Kırsaldan Ayıran En Önemli Özelliklere Dair Görüşleri.....	74
Tablo 26. SBÖA'nın Üniversitede Aldıkları Derslerin Kentlilik Bilinci Kazandırmada Etkisine Dair Görüşleri.....	78

ŞEKİLLER LİSTESİ

<i>Şekil 1.</i> Kentlilik bilincini oluşturan bileşenler.....	17
<i>Şekil 2.</i> Kentlilik bilinci göstergeleri	19
<i>Şekil 3.</i> İnsan hakları katmanları.....	21
<i>Şekil 4.</i> Faktör öz değerlerine ait yamaç eğim grafiği	42

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
SBÖA	Sosyal Bilgiler Öğretmen Adayları
STK	Sivil Toplum Kuruluşu
SSTC	Social Studies Teacher Candidates
vd.	ve diğerleri
Bkz.	Bakınız

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, amacı, önemi, sayıltıları, sınırlılıkları ile tanımlara yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Dünyanın farklı yerlerinde meydana çıkan kent hayatı, tarihi ve sosyal şartlar bakımından genel bir oluşum olmakla birlikte farklılıkları da içinde barındıran bir yapıyı ifade etmektedir. Bu anlamda kent, bir yerleşim birimidir ve kendine ait özellikleriyle sosyo-ekonomik bakımdan gelişmiş bir yaşam mekânıdır (Kaypak, 2019, s. 3). İnsanın doğaya müdahalesiyle oluşmaya başlayan ve günümüze kadar devamlı olarak gelişim gösteren kentler geçmişi geleceğe aktarma görevi üstlenerek ve taşıdığı uygarlık birikimi ile insanoğlunun geleceğini şekillendirerek kültürel bir mekân haline gelmişlerdir (Alver, 2009, s. 428; Kurt, 2011, s. 265; Yılmaz & Çiftçi, 2011, s. 264). Zamanla kentler, kırsal yerleşimleri de içine alarak gittikçe büyümüş, oturma-çalışma-dinlenme-eğlenme işlevlerinin planlandığı, üretim ve tüketimin gerçekleştiği mekânlar haline gelmiştir (Tekeli, 1982, s. 334). Kent hayatı ile birlikte bireysel ve toplumsal ihtiyaçlar, bunların karşılanma biçimleri ve düzeyleri de kentin içinde bulunduğu çağın ve koşullarının atmosferine göre dönüşüme uğramıştır (Geyik, 2010, s. 5). Bu durum zamanla kentleşme ve kentlileşme kavramlarını ortaya çıkarmıştır. Kentlileşmeyi “mekânsal ağırlıklı bir süreç olarak tanımlayanlar bulunmakla birlikte, sosyal, kültürel ve ekonomik özellikler yönüyle” tanımlayanlar da vardır (Kaya, 2003, s. 65). Mekânı temel alan tanımlamaya göre kentlileşme, “kente göç ile birlikte başlayan nüfus dinamiğinin kentin belli bir kesiminde kararlılık kazanmasına kadar geçen süre” olarak ifade edilmektedir. Bu, “kente göç eden nüfusun yeni koşullara uygun ilişkiler biçimi geliştirerek kentin bir ögesi olma, toplumsal değişme, uyum ve bütünleşme sürecidir” (Kaya, 2003, s. 65). Bu anlamda, sosyo-kültürel

açından kentlileşme, “kente göç edenlerin ve kente yaşayanların, kent toplumunun değer ve norm sistemini, kentli insanın düşünme, davranış biçimlerini ve giderek yaşama biçimini benimsenmesi” olarak ifade edilmektedir (Kaya, 2003, s. 65). Toplumsal bir süreç olarak kentlileşme her şeyden önce yeniden sosyalleşmedir. Kentte yaşayanla kentli arasındaki ayrıma ilişkin yapılan bir çeşit vurgulama ve bunlar arasındaki farklılığın belirginleştirilmiş halidir. Kentlileşmiş birey, kent kültürünü bilen, bilmekle yetinmeyip pratiğe dökendir (Geyik, 2010, s. 16). Bu anlamda, kent kültürü, “kentte yaşayan insanların ortak bir şekilde ürettikleri maddi ve manevi değerlerin oluşum sürecidir” (Hayta, 2016, s. 166). Daha geniş bir bakış açısıyla kent kültürü, kentteki kalıcı kültür öğelerinin korunması, değerlendirilmesi ve geliştirilmesi sürecidir (Keleş, 2005, s.14). Kentlerdeki bu dinamik süreç, “kentte yaşayan insanların, kentin özelliklerine özgü toplumsal yapısını, kentteki topluluklar arasındaki ilişkileri, kentte yaşanan sorunları öğrenmesine, kenti tanıyıp benimsemesine ve sahip çıkmasına, çevresel ve tarihi-kültürel değerleri koruması ve geliştirilmesine yardımcı olarak kentlilik bilincinin yerleşmesine hizmet eder” (Kurt, 2011, s. 266). Kentlilik bilinci, “kentte yaşayanların kentle bütünleşmesi, kedilerini kente ait hissetmesi ve dolayısıyla kente karşı sorumluluk duygusu taşımalarıdır” (Kaya, 2003, s. 67; Kaya, 2007, s. 25). Kentlilik bilincinin geliştirilmesinde önemli faktörlerden biri eğitimidir. Eğitim, toplumsal ve kentsel gelişmeyi sağlayan önemli bir yatırım aracıdır. Bireyin nasıl bir eğitimden geçtiği, onun eğitim düzeyinden çok daha önemlidir. Bireyin eğitim düzeyi yükseldikçe her türlü olumlu niteliğinde bu düzeye göre yükseldiğini söylemek günümüzde artık çok kolay olmamaktadır. Bireyin eğitim süreci içinde nasıl yetiştirildiğine bakmak gerekir. Eğitici pozisyonundaki bireylerin de bu amaçları hayata geçirecek niteliklere sahip olmaları gerekmektedir. Kentlilik bilincini aşılayacak eğitimcilerin de bu bilince sahip olmaları gerekmektedir (Geyik, 2010, s. 34). Bu bakımdan, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kentlilik bilinçlerini araştırmanın alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Çünkü geleceğin vatandaşlarını yetiştirecek olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sahip oldukları bilgi, beceri ve değerleri onların yetiştirecekleri genç nesilleri de etkileyecektir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı sosyal bilgiler öğretmen adaylarının (SBÖA) kentlilik bilinçlerini incelemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kentlilik bilinci düzeyleri nedir?

2. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kentlilik bilinçleri cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte midir?
3. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kentlilik bilinçleri sınıf seviyesine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte midir?
4. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kentlilik bilinçleri büyüdüğü yere göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte midir?
5. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kentlilik bilinçleri okuduğu kentteki konaklama türüne göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte midir?
6. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kentlilik bilinçleri aile gelir durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte midir?
7. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kentlilik bilinçleri anne eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte midir?
8. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kentlilik bilinçleri baba eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte midir?
9. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kentlilik bilinçleri anne mesleğine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte midir?
10. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kentlilik bilinçleri baba mesleğine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte midir?
11. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kentlilik bilinçleri okuduğu kentteki etkinliklere katılma sıklığına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte midir?
12. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kentlilik bilinçleri yerel gazete alma sıklığına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte midir?
13. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kentlilik bilinçleri yaşadıkları kentte kendilerini ne olarak görme durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte midir?
14. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kentlilik bilincine dair görüşleri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Eğitim, bir süreçtir ve bu süreç yaşam boyu devam etmektedir. Yaşamın her kısmında yeni durumlar ve olaylarla karşılaşmaktadır. Yaşanılan her durum karşısında insanlar bir

şeyler öğrenir ve böylece biyolojik olarak gelişme aşamasında aynı zamanda toplumsallaşırlar. Yani eğitim bir yönüyle toplumsallaşma aracı iken diğer bir yönüyle kent yaşamının gerekliliklerini kavrama ve kentlilik bilincinin geliştirilmesi için kullanılabilecek bir yöntemdir (Altıparmak, 2015, s. 37). Ancak uygulama noktasında eğitim fakültelerinde kentlilik bilincini oluşturacak dersin mevcut olmadığını söyleyebiliriz. Alanyazın incelendiğinde, kamu yönetimi, peyzaj mühendisliği, sosyoloji, antropoloji gibi alanlarda kent kültürü ve kentlilik bilinci araştırmalarının çoğunlukta, eğitim alanında ise yetersiz olduğu görülmüştür. Kent kültürü ve kentlilik bilinci konusunun sosyal bilgiler eğitimi kapsamında ele alınmadığı ve alanda bir boşluk olduğu görülmüştür. Bu amaçla yapılan çalışmanın sosyal bilgiler eğitimi alanına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.4. Sayıtlar

1. Veri toplama araçlarının araştırma için uygun olduğu kabul edilmiştir.
2. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının veri toplama araçlarına içten ve samimi cevap verdikleri kabul edilmiştir.
3. Araştırmacı tarafından hazırlanan Kentlilik Bilinci ölçeğinin verileri elde etmek için yeterli olduğu kabul edilmiştir.
4. Ölçme aracının kapsam ve geçerliliği için uzman görüşlerine başvurulmasının yeterli olduğu kabul edilmiştir.
5. Görüşme sorularına öğretmen adaylarının objektif cevaplar verdikleri varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

1. Araştırma 2019-2020 eğitim-öğretim yılı ile sınırlıdır.
2. Araştırma çalışma grubundaki sosyal bilgiler öğretmen adayları ile sınırlıdır.
3. Araştırma veri toplama araçlarında yer alan sorular ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Kent: “Kentler, toplumların ekonomik, sosyo-kültürel ve teknolojik düzeylerini ve sahip oldukları birikimleri en doğru şekilde yansıtan, tanıtan ve temsil eden sosyal ve fiziki mekânlardır.” (Bal’dan aktaran Kurt, 2011, s. 265).

Kentleşme: “Kırda çözülme ve kentte yoğunlaşma nedeniyle kırdan kente göçen nüfusun ekonomik ve sosyal bakımlardan kırım özelliklerini bırakıp, kentli özelliklerini içselleştirmesi” olarak tanımlanmaktadır (Özen’den aktaran Bayındırlık ve İskân Bakanlığı, 2009, s. 17).

Kent Kültürü: “Kentte yaşayanların nasıl bir kentte yaşadıklarının bilincinde olmaları, kentlerini sevmeleri, kentin bir anlamda kendilerinin evi olduğu ve kent dışında bir geleceklerinin olmadığını ve geleceği ancak birlikte kurabileceklerini öngören sosyal bir fenomendir.” (Parlak, 2018, s. 32).

Kentlilik Bilinci: Kentlilik bilinci, “kentte yaşayan bireylerin kente özgü davranışlar sergilemeleri, birer kentli ve paydaş olduklarının farkında olmaları ve buna uygun davranmaları anlamına gelmektedir. Kentlilik bilinci, bireylerin yaşadıkları kentteki diğer kişi, kurum ve kuruluşlar ile anlamlı, güçlü ve sürdürülebilir bağlar kurabilmeleri ve kendilerini yaşadıkları kentin bir parçası gibi hissetmeleridir.” (Ercoşkun, Öcalır-Akünel, Yenigül & Alkan, 2016, s. 3).

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Kent

Kent, “uygarlık anlamında Yunanca’da polis, Fransızca’da cite, Arapça’da Medine; Almanya ve Saksonya’dan İskandinavya’ya kale ya da oturma alanı anlamında burgh ya da borough; Latince’de ise yurttaşlık anlamında urbs ve civitas” kelimeleriyle adlandırılmıştır (Yılmaz & Çiftçi, 2011, s. 254). Günümüzde Türkçede kullandığımız kent sözcüğünün kökeni ise Orta Asya Türklerine dayanmaktadır. “Soğdçadan Türkçeye geçen “kend” sözcüğü, Orta Asya Türklerinde şehir kelimesinin karşılığı olarak kullanılmıştır. Kent, ‘kend’ sözcüğünün yumuşatılarak söylenmiş bir halidir. “Yarkend”, “Taşkend”, “Semizkend” gibi kent isimleri” buna örnek olarak verilebilir (Geyik, 2010, s. 4; Kaya, 2003, s. 4; Kaypak, 2019, s. 3). Kentlerin ilk olarak MÖ. 4. binin sonunda Mezopotamya’da topraklardan elde edilen ürünlerin depolanması ve eldeki fazla ürünlerin takasının yürütülmesi ve organize edilmesini sağlamak amacıyla ortaya çıktığı görülmektedir (Aydın, 2013, s. 153; Kılıçarslan, 2018, s. 4). Ekonomik faaliyetlerle birlikte gelişen idari hayat, beraberinde sanatsal ve bilimsel çalışmaların da gelişmesini sağlamıştır. Bu oluşum zamanla kentleri kırsaldan ayıran bir özellik haline gelmiştir (Yurttaşen, 2014, s. 6). Günümüz modern kentleri ile kıyaslandığında ortaya çıkan bu ilk yerleşim yerlerine bugünkü anlamda kent demenin mümkün olmadığı, bugünkü anlamda kentlerin endüstri devrimiyle birlikte ortaya çıkmaya başladığı ifade edilmektedir (Kılıçarslan, 2018, s. 4). Aydın (2013), kentlerin zamanla, “köylülüğün karşıtı olarak tanımlanmaya ve yüksek kültürü temsil etmeye başladığını, bu yüksek kültürün kendi tavrını, gelenek ve alışkanlıklarını geliştirdiğini, bunların zaman içinde tüm toplumun ulaşması gereken değerler ve idealler haline geldiğini ve böylelikle medeniyet kavramıyla kent arasında sıkı bir ilişki kurulduğunu” belirtmektedir (s. 153). Benzer şekilde Alver (2009), kenti, medeniyetin beşiği ve merkezi olarak ifade etmektedir. Medeniyetin kenti,

kentin de medeniyeti çağrıştırdığını, her medeniyetin kentle anıldığını belirtmektedir (s. 428). Bu anlamda kentler, insanoğlunun hayatının, tecrübelerinin ve alışkanlıklarının zaman içinde birikerek meydana geldiği ve uygarlığın izlerinin en net biçimde takip edilebildiği mekânlardır. Bu bakımdan kentler uygarlık tarihinin en önemli parçasını temsil etmektedir (Es, 2008, s. 93). Bu durumu Keleş (2005), “kent ve uygarlık kelimeleri arasındaki ilişkiyi Latin dillerinde uygarlık (civilization) ve kent (city, civitas) kelime kökleri arasındaki ve aynı şekilde Arapçadaki medeniyet ve Medine (kent) sözcükleri arasındaki dilbilimsel benzerlik de iki kavram arasındaki anlamsal yakınlığı kanıtlar niteliktedir” şeklinde vurgulamıştır (s. 10). Bu anlamda kentin medeniyeti ifade ettiğini söylemek mümkündür. Hayta (2016), günümüzde kentin, kentli insanı kapsayan ve ondan etkilenen tüm boyutları içeren çok geniş kapsamlı bir kavram haline geldiğini ifade etmektedir (s.166). Bu nedenle kent, tarihsel süreklilik içinde fiziksel, sosyal ve kültürel katmanların üst üste yığılması sonucu fiziki çevre ve ekonomik yapılanmanın yanı sıra insanın davranış ve fikirlerini de etkileyen sosyal bir ortam haline gelmiştir (Biol, 2007, s. 46; Kurt, 2011, s. 266). Zamanla kentler, kırsal alanları da içine alarak gittikçe büyümüş, oturma-çalışma-dinlenme-eğlenme işlevlerinin planlandığı, üretim ve tüketimin gerçekleştiği mekânlar haline gelmiştir (Tekeli, 1982, s. 334).

2.2. Kentleşme

Kentin önemli özelliklerinden biri sürekli bir değişim ve gelişim içerisinde olmasıdır. Jacobs (2011), kenti, değişim sürecinin canlı bir tanığı olarak ifade etmekte ve farklı dönemleri bünyesinde taşıyarak değişimi anıtladığını vurgulamaktadır (Alver, 2012, s. 15). Kentlerdeki bu değişim ve dönüşüm kentleşme denilen kavramı ortaya çıkarmıştır. Kentleşme kavramının, çok farklı tanımları bulunmaktadır. Sosyolojik, ekonomik ve demografik açıdan yapılmış çok çeşitli tanımları bulunmaktadır. Bu tanımların her biri konuyu belirli bakış açısından ele almaktadır (Kaya, 2003, s. 42). Kentleşme, “belirli bir zaman ve ülkeye göre, kent olarak kabul edilen yerleşme birimlerinde nüfusun yoğunlaşma hızı veya oranını vermektedir. Bu nüfus değişimi ile birlikte görülen ekonomik ve toplumsal değişmeyi de belirleyen bir süreçtir” (Kırımlı, 2017, s. 15). Kaypak (2019), kentleşmeyi, “kent haline gelme olarak tanımlamakta ve toplumda ortaya çıkan ekonomik, siyasal, sosyal ve kültürel değişmelerin bir ürünü” olarak ifade etmektedir (s. 520). Bu çerçevede kentleşme, “sanayileşmenin iş gücünü çekmesi, tarımsal üretimin de fazla nüfusu itmesi sonucu, nüfusun kırsal alandan kitlesel boyutlarda kent merkezlerine doğru

akın etmesiyle ortaya çıkan sosyolojik bir olgudur”. Başka bir ifadeyle kentleşme, “insana özgü ekonomik, toplumsal, siyasal ve kültürel faaliyetlerin mekâna yansımaları ve mekânı biçimlendirmesidir” (Keskin, Sağocak & Vural Arslan, 2015, s. 27). Kentleşmenin öğeleri, kırdan kente göç, kentlerin demografik ve mekânsal büyümeleri, sosyal, ekonomik, kültürel ve davranışsal yaşam biçimlerinde görülen değişimler olduğu belirtilmektedir (Yılmaz & Çiftçi, 2011, s. 255). Kentler, bir nüfus yoğunlaşması, yeni bir örgütlenme süreci olarak yapılaşır, fakat bu şekilde kalmazlar, sürekli değişir ve dönüşürler (Alver, 2012, s. 15). Bu anlamda, kentleşmenin ana öğesinin değişim süreci olduğu söylenebilir (Yılmaz & Çiftçi, 2011, s. 255). Kentleşme, kentin sayısal ve coğrafi boyutuna etki ederken toplumsal hayat da bu etki neticesinde şekillenir (Geyik, 2010, s. 6).

Kentleşme, sanayi toplumlarının bir ürünüdür. Sanayileşme de kentlerin bir ürünüdür. Kentleşme ve sanayileşme birbirlerini üreten, geliştiren olgulardır. Kentleşme, toplumsal değişimin hem nedeni hem de bir sonucudur (Kaya, 2003, s. 12; Kırımlı, 2017, s. 9, Yılmaz & Çiftçi, 2011, s. 257). Sanayi inkılabı beraberinde yoğun kentleşmeyi de getirmiştir. Bu durum, sanayileşmenin ve kentleşmenin ayrılmaz bir biçimde birbirine bağlı olarak gelişmesine yol açmıştır (Kaypak, 2019, s. 527-528). Sanayi devrimiyle birlikte, ortaya çıkan makine teknolojisi gelişen fabrika ve ulaşım sistemleri, bunların sağladığı kolaylıklar ve zorunluluklar büyük ölçüde nüfusun topraktan kopmasına sebep olmuş, ortaya çıkan nüfus hareketi kentleşme olgusunu yaratmıştır (Kaya, 2003, s. 12-13; Kırımlı, 2017, s. 8). Sanayileşme ile birlikte yeni oluşan kent merkezleri ortaya çıkarken, bu merkezler yeni üretim ilişkilerinin biçimlendirdiği yeni hayat tarzının göstergesi olmuşlardır (Kaypak, 2019, s. 527-528). Bu anlamda kentleşme, yalnız yeni tarz bir iktisadi örgütlenmeyi ve değişmiş bir fiziki çevreyi değil, aynı zamanda insanın davranış ve düşüncelerine de etki eden yeni bir toplumsal düzeni ifade etmektedir (Keskin vd., 2015, s. 27). Kentleşme toplumsal değişim sürecinin bir aşamasını oluşturmaktadır. Bu süreç içerisinde hem bağımlı hem de bağımsız değişken olan kentleşme, neden ve sonuçları bakımından oldukça karmaşık bir özelliğe sahip bir kavramdır. Kentlerde yaşanan sosyal ve ekonomik değişim yanında insan davranışlarında yaşanan farklılaşmaya bağlı olarak kentlerde meydana gelen değişim süreci, kentleşme kavramının ortaya çıkmasına önemli bir etken olmuştur (Güven, 2016, s. 25). “Kentleşmenin en belirgin özelliği bir toplumsal değişim olayı olmasıdır. Nüfus, gelenekçi bir yapının egemen olduğu kesimlerden çağdaş örgütlenmenin belirlediği bir kent merkezine yerleşmektedir. Böylelikle yeni kentliler, yeni çevreleri ile uyumlu ilişkiler geliştirmek zorunda

kalmaktadırlar. Söz konusu çevreler arasındaki derin farklılaşma, kentleşme sürecinin kısa sürede ve kolaylıkla tamamlanmasına engel olmaktadır” (Kaya, 2003, s. 45).

Kentleşme, ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir (Keskin vd., 2015, s. 27). Türkiye’nin kentleşme yapısı Batılı ülkelerden farklılık göstermektedir. Bu durumun en büyük sebebi sanayileşmenin ve teknolojik gelişmenin Batılı ülkelere göre geç başlamasıdır (Niray, 2002, s. 9, Yılmaz & Çiftçi, 2011, s. 266). Batıda, sanayi toplumuna geçiş ile başlayan kentleşme olgusu Türkiye’de özellikle 1950 sonrası dönemde hız kazanmıştır. Günümüze gelindiğinde artık Türkiye kentleşme oranı bakımından ileri bir noktaya gelmiştir. Bu süreç beraberinde ciddi sorunları getirmiş ve kentlerde ciddi dar boğazlara sebep olmuştur (Belli & Aydın, 2017, s. 432). Kıray (2007)’a göre, “Türkiye’nin de içinde bulunduğu geç sanayileşmiş toplumlarda, kente gelenlerin sayıları çok yüksektir ve şehre geldiklerinde edinebildikleri işler de bu kişilerin, kentle bütünleşmelerini engellemektedir” (aktaran Keskin vd., 2015, s. 27). Hızlı nüfus artışı ile birlikte bireyler daha dar alanlarda ve birbirleri ile iç içe yaşamak zorunda kalmışlardır. Meydana gelen nüfus artışı kentin sosyal, kültürel ve fiziksel çevresini etkilemiştir (Belli & Aydın, 2017, s. 423). Kıray (2007), topraktan kopup kente gelen nüfusun köylü kalamadığı gibi tam kentli de olamadığını, üretime belirli bir katkısı bulunmayan dağınık, küçük servis işlerinde çalıştığını, bu nedenle, kentlere gelen ve modern bir iş düzenine giremeyen bu kimselerin mekânda yerleşmeleri de birçok yeni sorunun doğmasına yol açtığını ifade etmektedir (aktaran Keskin vd., 2015, s. 27). Kentlileşemeyen şehirlerde “kentli kültürü ve kentlilik bilincinin eksikliği, ciddi sosyal yaralara yol açmakta, bu sorun kentlerdeki sosyo-ekonomik gelişme yanında aynı zamanda kentlerin fiziki gelişimi de olumsuz yönde etkilemektedir” (Parlak, 2018, s. 14).

Kentleşme olarak isimlendirilen hızlı nüfus artışının olumsuz etkilerini bertaraf etmek için kent kültürünün gelişimi ve kentlilik bilinci önemli görülmektedir. Kentlilik bilincinin oluşmasında kent kültürünün doğrudan bir etkisi bulunmaktadır. Bu kapsamda kent kültürünün gelişimi ve benimsenmesi kentte yaşayan bireylerin kent ile bütünleşmesi ve kentine sahip çıkması gerekli görülmektedir (Belli & Aydın, 2017, s. 423). Bu durum kentlileşme kavramını ortaya çıkarmaktadır. Kentleşme kavramının sosyolojik boyutu olan kentlileşme kavramına göre “kırdan kente göç eden nüfusun ekonomik ve sosyal yönlerinden kırsal yaşamın tüm özelliklerini bırakıp, kentli yaşamı benimsemesi, kentlileşmenin sosyolojik boyutu olarak değerlendirilmektedir. Kırdan kente göç eden insanlar zamanla kent insanına dönüşmüş gibi gözükseler de bu kişiler kırdaki yaşam

tarzlarını tamamen bırakıp kentsel yaşama tarzını benimseyemezler. Kentlerde uzun yıllar yaşamış olmaları onların kır kökenlerini bırakmalarına sebep oluşturmamaktadır” (Candan & Kazak, 2018, s. 987). Bu anlamda, kent kültürü ve kent kimliği, “kentlilik bilinci” ve “kentlileşme” ile yakından ilgili kavramlardır. “Kentte olmak” ile “kentli olmak” ve “kentleşme” ile “kentlileşme” ise farklı kavramlardır (Parlak, 2018, s. 13). Bu doğrultuda kentlileşme ya da kentlilik, “bireylerin kentte yaşamının gerektirdiği koşul ve normları anlamış, özümsemiş ve benimsemiş olmalarıdır” (Birol, 2008, s. 28). Kentlilik bilincine sahip bireylerden oluşan bir kentli toplumda, “yerleşik ve belirgin bir kent/kentli kültürü ile kent/kentli kimliği kendini gösterecektir. Kentli toplumun bu özellikleri sergilediği bir sosyal bünye ise kentlileşmiş bir özellik gösterecektir” (Parlak, 2018, s. 13).

2.3. Kentlileşme

Kentlileşme tanımında ortak bir yaklaşım bulunmamaktadır. Türkiye’de de kentleşme sadece mekânsal vurgulu olarak tanımlanıp, sosyal değişmeyi kapsayamadığı için alanyazına “kentlileşme” kavramı girmiştir (Kırımlı, 2017, s. 19). Kartal (1992), “kentleşme ve kentlileşmenin kavramlarının birbirlerini kapsadığını ancak iki farklı olgu olduğunu, kentleşmenin daha geniş kapsamlı ve tüm ülke çapındaki değişimleri, nüfus ve kaynak akımlarını içerdiğini, kentlileşmenin ise, kentleşme akımının içinde yer alan nüfustaki değişimleri içerdiğini” ifade etmektedir (Kırımlı, 2017, s. 19). Parlak (2011), kentte olmak ile kentli olmanın aynı şey olmadığını; kentleşmenin, fiziki ve demografik açıdan nüfusun belli noktalarda yoğunlaşmasını gösterdiğini, kentlileşmenin ise, sosyal ve psikolojik içeriklere sahip bir kavram olarak kentli kültürünün ve kentli değerlerin benimsenmesini ifade eden bir yaşam biçimi olduğu belirtmektedir (Keskin vd., 2015, s. 25). Kentleşme süreci sonunda kente gelen tüm bireyler kentli olarak nitelendirilemez. Kentli olmanın tek koşulu kentte yaşıyor olmak değildir. Yaşadığı kentin kültürü, ekonomik ve sosyal yapısından kaynaklanan tüm niteliklere sahip olabilmek kentlileşmektir (Beyazlı, 2005, s. 57). Bu anlamda, Alver (2009), “kentin yaşam kalıplarını zamanla içselleştiren, o kalıpların izinde yeni yaşam tarzıyla yüzleşen ve onları uygulayan insanın kentli haline geldiğini” ifade etmektedir (s. 432). Benzer bir şekilde Erkan (2002), kentlileşmeyi, “kente göç eden nüfusun yeni koşullara uyum sağlayarak kentin bir ögesi olması, toplumsal değişme, uyum ve bütünleşme süreci” olarak değerlendirmektedir (Kurt, 2011, s. 267). Kentteki bireylerin “bu değişime ayak uydurması, kendini bu sürece ait hissetmesi, yaşayış tarzı olarak benimsemesi ve davranış biçimlerini kabullenmesi, söz

konusu nüfusun kentlileşmeye başladığının bir göstergesidir” (Bayındırlık ve İskân Bakanlığı, 2009, s. 16). Bu bakımdan, “kentlileşme kentli insan davranışlarının bireyde, ailede ve diğer sosyal gruplarda gelişmesi sürecini anlatır”. Bunlar “ekonomik, sosyal, siyasal, psikolojik, inançsal ve estetik olmak üzere en az altı boyutta” gözlenebilir (Kaya, 2003, s. 65). Bu boyutlar aşağıdaki şekilde açıklanabilir:

Ekonomik davranışlar; Geçimini tarım dışı alanlarda yani sanayi ve hizmet sektöründen karşılar. İşgücünün nitelikleri yükselir. Serbest piyasa koşulları içinde örgütlü olmayı amaç edinir.

Sosyal davranışlar; Aile kurumunu önemser. Aile içi ilişkilerde demokratik değer ve tutumları geliştirir. Kadın-erkek eşitliğinin gereğini yapar. Eğitime daha çok pay ayırır. Toplumda bir statü (mevki) elde etmenin kişisel başarıyla ilişkili olduğunu bilir ve buna göre kendini geliştirir. Farklılaşmaları doğal karşılar. Patronaj türü ilişkilerden sakınır. Serbest zamanını kişisel ve toplumsal faydaya donuk olarak kullanır.

Siyasal davranışlar; Siyasal toplumsallaşmayı önemser. Hakların ve sorumlulukların bilincindedir. Oy vermeyi yurttaş olmanın gereği sayar. Siyasi kurumları demokrasinin yerleşmesinde vazgeçilmez yapılar olarak görür. Sivil topluma özgü organizasyonları destekler. Yerel yönetimlerin yetki, olanak ve hizmet düzeylerinin yükseltilmesini ister ve sorumluluk alır. Ulusal ve insanlığa ilişkin sorunlara karşı duyarlıdır.

Psikolojik davranışlar; Yüreğinden çok aklıyla karar verir. Ölçülebilir başarıları amaçlar, empati yapmasını (kendini ötekinin yerine koymasını) bilir. Zamanı bilinçli kullanır. Özgüvenini geliştirir. Kendine ait fikirleri önemser ve geliştirir. Bilgi kaynaklarının güvenilirliğine ve çeşitliliğe dikkat eder. Geçmişi değerlendirir geleceği önemser ve planlar. Kendini kentli / modern olarak değerlendirir. Toplumsal normlara genellikle uyar.

İnançsal davranışlar; Diğer grupların inanç ve pratiklerine saygı duyar. Dinin evrensel mesajlarını anlamaya çalışır. Batıl inançları sorgular.

Estetik davranışlar; Oturduğu konutun, yaşadığı kentin çirkinliklerinden rahatsız olur ve güzelleştirmek için çaba harcar. Dilini özenle kullanır. Argo ve yabancı unsurlardan uzak durur. Beden sağlığını önemser, beden bakımını düzenli yapar. Sanata ve sanatçıya saygı duyar, sanatsal etkinliklere ilgilenir (Kaya, 2003, s. 65-66).

Kentli bireylerde olması gereken bu davranışların kazandırılması uzun zaman almaktadır.

Kentleşme, doğası gereği “geleneksel kültürel değerleri ve yaşam tarzını aşındırır. Kentlileşme süreci ise kentli bireylere çağdaş değerler ve yaşam tarzı kazandırır. Bir diğer deyişle, kentleşme süreci kentlerde geleneksel kültürel değerleri hızla aşındırırken, kentlilik özellikleri çok yavaş kazanılmaktadır” (Mutlu, 2011, s. 11). Bu doğrultuda, bireylerde kentlileşme bilincinin sağlanması için başta eğitim kurumları olmak üzere medya ve tüm sivil kuruluşlarına görev düşmektedir (Bayındırlık ve İskân Bakanlığı, 2009, s. 29). Bu kapsamda bireylerde kentlileşme bilincinin sağlanması için aşağıdaki çalışmalar yapılabilir:

- Kentlileşme Bilincini Yayma Grubu kurulabilir;
- Bu ya da buna benzer bir adla kurulacak, herhangi bir tüzel kişiliği olmayan bir grup kentlilik bilincinin nasıl yaygınlaştırılabileceği konusunda araştırmalar yaparak bunları medya yolu ile toplantılarla yayabilir;
- Kentlileşme Kongresi/semineri, sempozyumu gibi geniş kapsamlı toplantılarla dünya kentlerinden oradaki kentlilik bilincini anlatan örneklerle çalışmalar yapılabilir;
- “Kentimi nasıl istiyorum” konulu, ilköğretimden başlayıp, liselere, üniversitelere uzanan ve daha sonraki aşamada halka açık, örneğin yazı yarışması, resim çalışması gibi etkinlikler düzenlenebilir;

- Gazetelerin Kent Haberleri sayfalarının özendirilmesi ve geliştirilmesine yönelik girişimlerde bulunulabilir (Bayındırlık ve İskân Bakanlığı, 2009, s. 29).

Bu önerilen faaliyetler de göstermektedir ki kentlileşme süreci çok boyutludur ve bireylerin kentlileşmesi çok uzun zaman alabilmektedir. Kentlileşmenin çok boyutluluğu kentli insan davranışlarının bireyde, ailede ve diğer sosyal gruplarda gelişmesi sürecinde yer alır. Bu nedenle kentlileşme, özellikle kırsal kesimden gelen nüfus açısından uzun yıllar alan ve bir nesilden daha fazla zaman gerektiren bir süreç gerektirir (Kurt, 2011, s. 268). Bu süreç kentler büyüdükçe daha da zorlaşmakta ve karmaşıklaşmaktadır. Çünkü kentler büyüdükçe kültürel farklılıklar da artmakta ve bununla bağlantılı olarak sosyal uçurumların derinliği daha da belirginleşmektedir. Bu bağlamda, kentlerde yaşayan insanların kendilerini kente ait hissetmeleri ve kent ile duygusal ve sosyal bağlar kurmaları kentlileşme denilen süreçte önemli rol oynamaktadır (Bayındırlık ve İskân Bakanlığı, 2009, s. 51). Dolayısıyla kentlileşme kavramı, kentli olma sürecine atıfta bulunur. Bu süreç insanların davranışlarında ve ilişkilerinde, değer yargılarında ve yaşam biçimlerinde değişiklikler oluşturma durumunu anlatmaktadır (Şahin & Anık, 2016, s. 152). Bu anlamda kentlileşme sürecinin gerçekleşmesi için bazı aşamalar gerekmektedir. Bunlar:

- Kente gelen nüfusun, burada karar kılmasıdır. Kentte kalıcı olmayı düşünmeyen kişilerin, kentli olma, kentli davranış kalıplarına sahiplenme gibi bir gayret ve arzusu olmayacaktır. Kentte karar kınması için ise, kişilerin gelecekleri açısından kentin onlara ümit vaat etmesi gerekmektedir. Geleceğinin köyünde değil, geldiği kentte olduğuna inanan kişiler, kendilerini kent ile bütünleştirme ihtiyacını hissetmeye başlarlar.
- Kentlileşmenin bir başka aşaması da ekonomiktir. Kişinin kentte yaşamasını anlamlı kılacak bir iş sahibi olması ve bu işin de kentli tarafından olumlu görülmesi gerekmektedir. İşportacılık, değnekçilik ve benzeri işler, kişinin kentle uyumuna engeldir.
- Bireylerin kentlileşebilmesinin önemli unsurları arasında eğitim ve kültür düzeyi de yer almaktadır. Bunlarsa uzun bir süreç sonunda elde edilebilen özelliklerdir. Dolayısıyla özellikle ilk nesillerde kentlileşmeyi beklemek gerçekçi bir yaklaşım değildir.
- Bireyin, kente özgü davranış kalıplarını edinmesi, kentlileşmenin son aşamasıdır. Bu aşama da bir nesilde gerçekleşmeyecek kadar uzun bir süreç gerektirmektedir. İnsan davranışları alışkanlıkları sonucu edinilir ve bu edinimler de çok zor değiştirilebilir. Kırsal alanda, kırsala ait davranış kalıplarını edinmiş kişilerin kent davranış kalıplarını edinmesi hayli zordur (Kaya, 2003, s. 66-67).

Geyik (2010), “kentlileşmenin bir sosyalleşme süreci olduğunu, kentli bireyin, kent yaşamına yabancı olmayan, bunu düşünce biçiminde ve davranışlarında sergileyebilen; bilgiyi sözel iletişimden ziyade kaynağından edinen, bu yolla edinmeyi ilke edinen, formel yollardan nasıl yararlanacağını bilincinde, eğitime ve politikaya duyarlı olan kişi” olduğunu ifade etmektedir (s.16). Kentlileşme süreci nihai olarak kent kültürü kavramını ortaya çıkarmaktadır.

2.4. Kent Kùltürü

Kent kùltürünü, “kentli insana özgü davranış kalıpları ve yaşam biçimi” olarak tanımlamak mümkündür (Çobanoğlu & Gazi, 2008, s. 18). Farklı bir bakış açısına göre ise kent kùltürü, “farklı gelenek ve göreneklerden, farklı kùltürlerden gelen kişilerin, bireysel hak ve sorumluluklarının bilincine vararak, yaşadıkları kente özgün görgü ve nezaket kuralları çerçevesinde birlikte yaşama kùltürüdür” (Hayta, 2016, s. 166). Bu çerçevede;

Kentlerde yaşayan insanların ortak kullanım alanlarındaki davranış biçimleri, geldikleri yörelerle ilgili bağları, geldikleri yörelerden kente taşıdıkları ve edindikleri değerler, kente ve kendilerine dair gelecek planları, yaşanan kente ilişkin algıları, kenti sahiplenme duyguları, yerel yönetimlerinden beklentileri, temsil kabiliyetleri, memnuniyet ve memnuniyetsizlikleri, şikâyetleri kent kùltürü olgusunun ilgi alanlarıdır (Kurt, 2011, s. 266).

Kentteki hayat tarzı ile özdeşleşen kùltürel kavramlar genel olarak, “ailelerde yaşayan bireylerin sayı olarak azalması, akrabalık ilişkilerinde bağlılığın zayıflaması, kadının yer aldığı aile içerisinde ekonomik özgürlüğünü elde etmesi ile farklılaşan rolü ve ailenin kimi temel fonksiyonlarının toplumsal kurumlara devredilmesi olarak söylenebilir. Buna ilaveten, tüketime yönelik harcamalardaki artış, geleneksel iş ve boş zaman değerlendirme alışkanlıkları ile komşuluk ilişkileri, dinlenme, eğlence ve benzer alanlardaki tutum ve davranışlarda meydana gelen değişiklikler” olarak sıralanabilir (Hayta, 2016, s. 171). Bu anlamda kent kùltürü, kentlerin bünyesinde barındırdığı insanların birbiriyle ilişki ve etkileşimlerini bir ilişki örüntüsü içinde düzenleyen sistemin tutkalı olarak görülür (Mutlu, 2011, s. 13). Kent kùltürünün genel ve özel olmak üzere iki boyutu vardır. “Birincisi, genel (evrensel) olarak bir kent kùltürüne; ikincisi ise belli bir kentin, kendi özelliklerine dayalı özel kùltürüdür” (Belli & Aydın, 2017, s. 425). Her kent bir birinden farklı özellikler gösterebilir ve her kentin içinde yer alan farklı kùltürler, teknolojideki hızlı gelişim ve buna bağlı olarak zaman ve mekân algılamasındaki dönüşümün hızı gibi çeşitli nedenlerle sürekli bir değişim içindedirler. Bununla birlikte her kentte ortak yaşamın belirlediği bir kent kùltürü vardır ve aynı kentin içinde yaşayan farklı kùltürler az ya da çok oranlarda da olsa bu ortak kent kùltüründen etkilenmektedirler (Çobanoğlu & Gazi, 2008, s. 18). Bu ortak kent kùltürü öğeleri, kentlerin doğal, sosyal ve ekonomik çevrelerinin yansıttığı değerlerdir (Kutlu & Göksel, 2014, s. 80). Çobanoğlu & Gazi (2008), kent kùltürünün dayandığı temel öğeleri, “ekonomi, demokrasi kùltürü ve adalet, sağlık, çevre bilinci, yerel yönetimler, kent planlama, eğitim, sanat, kitle iletişim araçları, din” olarak belirtmektedirler (s. 19). Buna göre kent kùltürü, “mekân ve zaman boyutuyla kent bünyesinde yaşayan insanlarca, ortak bir paydada üretilen maddi veya manevi değerlerin oluşum sürecidir” (Kurt, 2011, s. 266). Bir anlamda, kent kùltürü, “o kentte yaşamış bütün

medeniyetlerin sosyolojik, psikolojik, politik ve ekonomik olarak yapmış olduğu etkinliklerin gerek kentsel dokuda yer bulması, gerek toplumsal yaşamda kendini göstermesiyle ortaya çıkan bir bütünlüktür” (Bayındırlık ve İskân Bakanlığı, 2009, s. 22). Kent kültürünün, başlangıçtan beri o kentte ortaya çıkmış olan tüm kültürleri kapsaması, onun birleştirici işlevinin kaynağıdır (Mutlu, 2011, s. 13). Bir başka açıdan ise kent kültürü, “gelenek ve görenekleri farklı, değişik kültürlerden gelen kişilerin, bireysel hak ve sorumluluklarının bilincine vararak, yaşadıkları kente özgün görgü ve nezaket kuralları çerçevesinde bir arada yaşama kültürüdür” (Kurt, 2011, s. 266). Kentin yaşam kalıplarını zamanla içselleştiren, o kalıpların izinde yeni yaşam tarzı ile yüzleşen ve onları uygulayan insan kentli hale gelmektedir (Alver, 2009, s. 432). Bu anlamda, kent kültürünü sadece kentteki tiyatro, sergi, kitap fuarı organizasyonları veya folklor gösterileri gibi faaliyetleriyle katılmak olarak düşünmek yanlış ve eksik bir yaklaşımdır (Keleş, 2005, s.14). Bu bakımdan aslında kent kültürü, kentte gerçekleşen sanat ve kültür etkinliklerinin yanı sıra kentin sosyal yapısını oluşturan toplumu ve yaşantılarını da içinde barındıran dinamik birikimdir (Soğukkuyu & Tunç, 2013, s. 157). Daha kapsamlı bir bakış açısıyla kent kültürü, kentteki kalıcı kültür öğelerinin korunması, değerlendirilmesi ve geliştirilmesi sürecidir (Keleş, 2005, s.14). Dolayısı ile kent kültürü dinamik bir yapıya sahiptir. Bu durum kentleri, sosyal ilişkilere açık, sosyo-kültürel değişimin yoğun yaşandığı yerler haline getirmiştir (Kırımlı, 2017, s. 7). Kentlerdeki bu dinamik etkileşim, “kentte yaşayan insanların, kentin özelliklerine özgü toplumsal yapısını, kentteki topluluklar arasındaki ilişkileri, kentte yaşanan sorunları öğrenmesine, kenti tanıyıp benimsemesine ve sahip çıkmasına, çevresel ve tarihi-kültürel değerleri koruması ve geliştirilmesine yardımcı olarak kentlilik bilincinin yerleşmesine hizmet eder” (Kurt, 2011, s. 266). Kentlilik bilincini geliştirmenin önemli bileşenlerinden biri ise eğitimidir. Doğa sevgisi ve çevre bilinci veren, sanatsal duyarlılık kanallarını açan, felsefî sorgulamayı ve etik değerleri kazandıran, ezberlemeyi değil düşünmeyi öğreten bir eğitim anlayışı kent kültürünün oluşmasına katkı sağlayacaktır (Çobanoğlu & Gazi, 2008, s. 24).

2.5. Kent Kimliği

Tarihsel süreç içinde kenti medeniyetin beşiği, kent dışını ise taşra ve ilkel olarak görme antik Yunan medeniyetinden beri var olan bir anlayış olmuştur. Zaman içinde ait oldukları medeniyet aynı olsa bile kentlerin neredeyse istisnasız bir şekilde özgün birer kimlik kazandığı görülmektedir. Günümüzde dünyadaki belli başlı kentlere bakıldığında, o

kentlerin kendine özgü bir kimliğinin olduğu görülmektedir (Oğurlu, 2014, s. 276). Alver (2012), “her kentin kendi yapısına özgü bir kimlik, kişilik, imaj ve yaşam giyindiğini, her kentin kendine özgü bir dil ve gramer geliştirdiğini; o kentte yaşamının ve tutunmanın yolunun kentin dilini ve gramerini çözmekten geçtiğini” ifade etmektedir (s. 19). Keleş (2005), bir kentin kimliğini oluşturan şeyin onun kültür varlığı olduğunu, kültürüne katkıda bulunanın da kentin kimliği olduğunu ve her ikisi arasında çok yakın bir etkileşim olduğunu vurgulamaktadır (s. 14). Bu anlamda, kent kimliğini, “kente ait olan, kente değer katan, o kenti diğerlerinden ayıran, insanların kafasında o kente dair oluşturulmak istenen, o kente özgün unsurların oluşturduğu bir bütün” olarak tanımlamak mümkündür. Diğer bir ifadeyle kent kimliği, “bir kentin anlamı” olarak ifade edilebilir. (Birol, 2007, s. 46). Kent kimliğini oluşturan unsurlar, doğal ve insan eliyle yapılmış çevreden kaynaklanan unsurlar ve beşeri unsurlar olarak söylenebilir (Alver, 2012; Birol, 2007; Turgut vd., 2012; Uçkaç, 2006; Zeren, 2011). Doğal çevre bileşenlerinin kente kimlik kazandırmadaki rolü büyüktür. Doğal etmenler, fiziksel yapıların nasıl şekilleneceğini belirlerler. Bu durum ise kentlerin kendine özgün kimliklerinin oluşmasında büyük önem arz eder (Turgut vd., s. 172). Bir kentin kimliğini, çevrenin doğal ve yapay elemanları üzerinden tanımlayan yaklaşımlar, doğal çevre kapsamında iklim koşullarına, topografyaya, jeolojik oluşuma, bitki örtüsüne ve genel konumuna; yapay çevre kapsamında ise, yapılara, yollara, açık alanlara, meydanlara, sokaklara ve anıtlara yer vermektedirler (Birol, 2007, s. 47; Uçkaç, 2006, s. 20). Beşeri çevreden kaynaklanan kimlik unsurları ise, birey ve toplumdur. Bireylerin ve toplumun sahip olduğu değerler, kimliklerini oluşturur ve bu değerler kent kimliği ile doğrudan ilişki içindedir (Birol, 2007, s. 47). Uçkaç (2006), kentteki yaşam biçiminin, kentlilerin mekâna yükledikleri anlam ile aidiyet ve kentlilik duygularının, kentin tarihi niteliklerinin, kentteki başat üretim biçiminin, ekonomik yapının, kentte yaşayanların sahip olduğu ortak kültürel ve geleneksel özelliklerin ve kentin politik yapısının kent kimliğini belirleyen önde gelen beşeri ölçütler olduğunu belirtmektedir (s. 18-19). Bunun yanında, Zeren (2011), “kent kimliğinin oluşturulmasında kente ait bir logonun, sembolün ve kentin sloganının olmasının önem arz ettiğini” ifade etmektedir (s. 192). Buradan hareketle, kentteki beşeri faktörlerin kent kimliğinin oluşmasında oldukça önemli olduğu söylenebilir. Özer (2011), belli bir toplumun belli dönemlerdeki siyasi, ekonomik, askeri ve özellikle dinsel özelliklerinin dönemin sosyal kimliğini oluşturduğunu ve kentsel mekânı, dolayısıyla da kent kimliğini etkilediğini belirtmektedir (Uçkaç, 2006, s. 20). Bu çerçevede, kent kimliği esas itibarıyla, var olan kültürel yapı ile bütünleşmiştir. Kentin doğal, beşeri ve yapılanmış çevresinin özgün karakteristikleri, kent için özel bir

durum ve giderek kentsel işlevlerden ayırt edilen bir özel işlev yaratır. Bu özel işlev, kent kimliğinin kaynağıdır. Kent kimliği uzun bir zaman dilimi içinde biçimlenir ve kentin coğrafi içeriği, kültürel düzeyi, mimarisi, yerel gelenekleri, yaşam biçimi gibi niteliklerinin karışımı olarak kente biçim verir (Zeren, 2011, s. 192). Bu durumu Keleş (2005), “kent kültürü, tarihin ve doğanın kente bırakmış olduğu birikim; bu birikimin temel ögesi ise o kentin kimliğidir. Her kent, kimliğinde o kentin süreklilik kazanmış ayırt edici özelliklerini barındırır” şeklinde ifade etmiştir (s. 14). Benzer şekilde Alver (2012), “kent kimliğinin bir bileşen olduğunu ve belli başlı aktörlerin ürettiği bir zemin olduğunu ifade etmektedir. Kent kimliğinin oluşumunun bir süreç aldığını; bir yaşanmışlık yani tarihsellik ve dünya algısı, tasavvur ve hayat anlayışının kimliğin yapıcı unsurları olduğu” vurgulamaktadır (s. 19). Bu çerçevede kent kimliği, değişmez değil, dinamik bir yapıdadır (Uçkaç, 2006, s. 19). “Kent kimliği bir kez oluşup öylece kalmaz, zamanla kimlik unsurlarında değişimler olabilir. Hayat o kimliğe yeni yüzler, yeni bakışlar ekler durur” (Alver, 2012, s. 19). Bu anlamda kent kimliği, kentlilik bilincinin önemli göstergeleri arasında yer alır.

2.6. Kentlilik Bilinci

Kentlilik bilinci kavramı, kentleşme, kentlileşme ve kent kültürünün kesişme noktasında yer almaktadır (Bayındırlık ve İskân Bakanlığı, 2009, s. 17). Bu çerçevede, kent, kentlilik/kentli birey olma ve kentlilik bilinci kavramları birbirleriyle ilişkili kavramlardır (Birol, 2008, s. 28). Kentlilik bilinci, “kentte yaşamaktan kaynaklanan bilgilerimizin oluşturduğu tutumlar, değerler ve davranışlar bütünü olarak tanımlanmakta ve bunun ilk basamağı kişinin kendisini kentli olarak görmesi” olarak ifade edilmektedir (Saban Ökesli, 2014, s. 596). Bu anlamda, kentlilik bilinci, kent kültürünü anlamak, kendini kente, kentin dinamiklerine ait ve güvende hissetmek, kentsel oluşumlardan sorumluluk duymak olarak ifade edilebilir (Bayındırlık ve İskân Bakanlığı, 2009, s. 17). Buradan hareketle kentlilik bilinci;

Kentte yaşayan tüm bireylerin kente özgü davranış sergilemeleri, kentin fiziki ve doğal yapısıyla bütünleşebilmeleri, bireyin kendini yaşadığı kentin bir parçası olarak algılaması, kentli bir birey olduğunun farkında olması ve buna uygun olarak davranabilmesi, aktif bir birey olarak kent yaşamına katılması, kente karşı duyarlılık göstermesi ve sorumluluk hissedebilmesidir (Candan & Kazak, 2018, s. 988).

Bu anlamda, “kentlilik bilincinin oluşmasındaki en temel şartlardan biri bireyin yaşadığı kent ile güçlü bir bağ kurabilmesi ve kendisini yaşadığı kentin bir parçası olarak görebilmesidir” (Birol, 2008, s. 28; Candan & Kazak, 2018, s. 988). Bu kapsamda kentlilik bilinci, “kentte yaşayanların birbirini fark etmesi, anlaması, farklılıklarını çeşitlilik olarak

algılaması ve bu çeşitlilik içerisinde kent kültürü adına ortaklıklar çıkarma çabalarının bütünüdür” (Kurt, 2011, s. 267). Kentlilik bilinci, kent yaşamı içinde ortaya çıkar ve kent kültürüne göre biçimlenir (Mutlu, 2011, s. 13). Bu durumda, “bireyin hangi kentte doğmuş olmasından çok, bireyin hangi kente kendini ait hissetmesi kentlilik bilincinin bireysel çaba ile kazanıldığını göstermektedir. Yani birey farklı kentte doğmuş olsa bile yaşadığı kentte çevre ve konum elde etmesi, kendini kentin bir parçası hissetmesi, yaşadığı kentin kültürünü benimsemesi ve o kentin sorunlarına çözüm üretme çabasını göstermesi, onu kentli birey haline getirmektedir” (Keskin vd., 2015, s. 39). Bu bilince sahip olan kentli, “her şeyden önce, kentli olmanın sorumluluklarını taşıyan, kentinin, kent olma niteliklerini yitirmesini önlemek için elinden geleni yapan, onu yağmacılara, bilinçsizlere karşı savunan, sahip çıkan” kişidir (Bektaş, 1999, s. 108). Kentine sahip çıkan kentli bireyler, katılımcı mekanizmalar yoluyla sorunlara çözüm arayan, kentin daha yaşanabilir hale gelmesi için uğraş veren kişilerdir (Görün & Kara, 2017, s. 394). Buradan hareketle kentlilik, bireylerin kentte yaşamanın gerektirdiği koşul ve normları anlamış, özümsemiş ve benimsemiş olmaları, kentlilik bilinci ise, kentte yaşayan bireylerin kente özgü tavır ve davranışlar sergilemeleri, kentli birey olduklarının farkında olmaları ve buna uygun davranışları anlamına gelir (Birol, 2008, s. 28). Kentlilik bilincini oluşturan bileşenler Şekil 1’de verilmiştir.

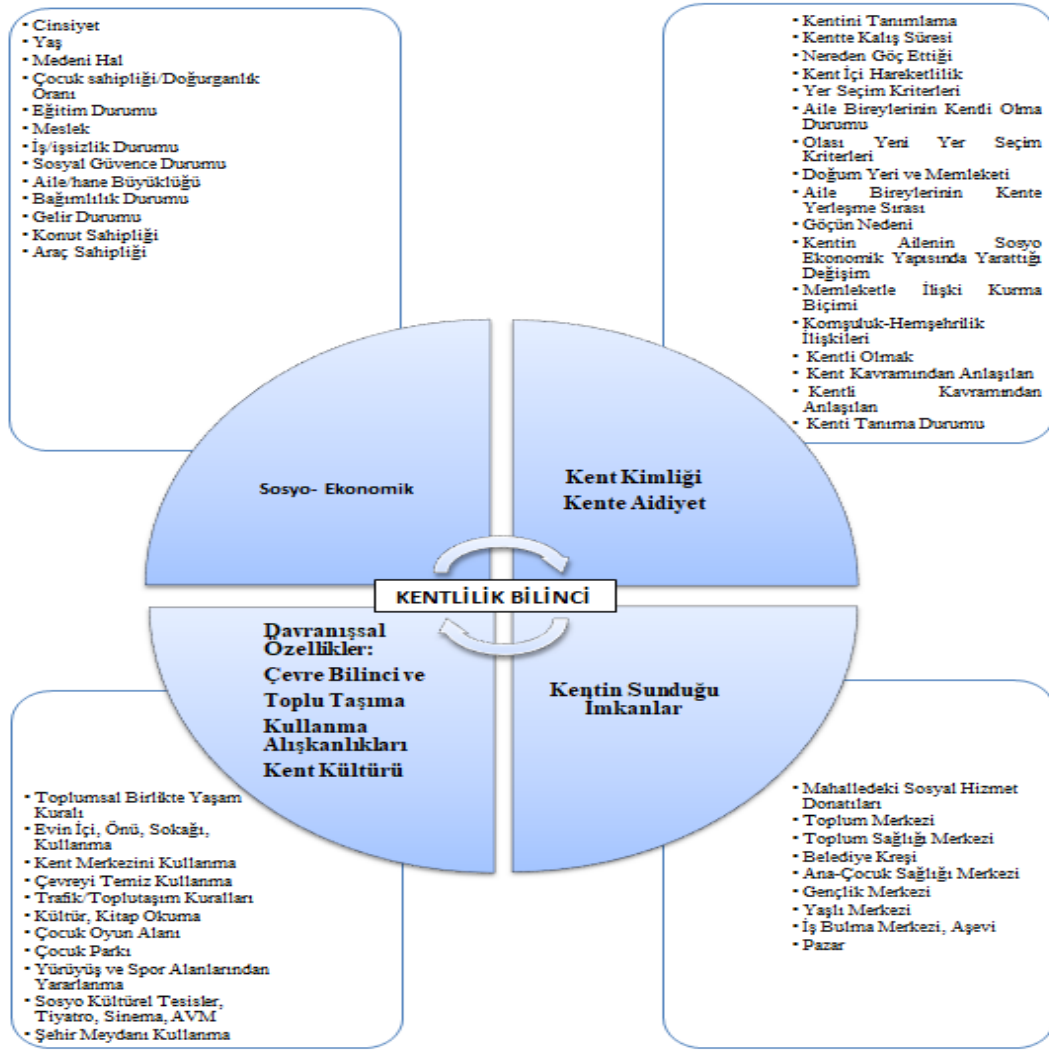

Şekil 1. Kentlilik bilincini oluşturan bileşenler Ercoşkun, Ö., Öcalır-Akünel, E., Yenigül, B. ve Alkan, L. (2016). Kentlilik bilincini oluşturan göstergeler ve kentlilik bilincini geliştirme yolları. Paradoks Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi, 11(Özel Sayı), 4-23.

Geyik (2010), kentlilik bilincini etkileyen unsurları “bireysel faktörler (yaş, cinsiyet, meslek gibi), fiziki faktörler, sosyal faktörler ve ekonomik faktörler” olarak sıralamaktadır (s. 36). Geyik (2010) bu durumu şu şekilde açıklamıştır:

Bireylerin boş zamanlarını değerlendirme şekilleri, zihinlerinde kentlilik bilinci oluşumlarını da etkilemektedir. Sosyal çevresi kısıtlı olan bireyler ile sosyal çevresi geniş olan bireylerde oluşan kentlilik bilinci düzeyi birbirinden farklı olmaktadır. Sosyo-ekonomik açıdan alt gelir grubu olarak tanımlanan bireylerin çalışma standartları, kentsel alanlarda bu bireylerin kişisel, sosyal ve kültürel olarak gelişim göstermelerine gerekli olanakları tanımamaktadır. Bu bireylerin hem gelirlerinin hem de eğitim seviyelerinin düşük olması sebebiyle oluşan sosyal çevreleri kısıtlı olacak ve dolayısıyla gelir ve eğitim düzeyinin düşük olması onların bu kısıtlı çevrede çeşitli imkânlardan yoksun bırakacaktır (Geyik, 2010, s. 36).

Bu bağlamda, kenti tanımak, sevmek, kendisini kente ait hissetmek, sahiplenmek, korumak ve sorunlara çözümler üretmek için katılım sağlamak kentlilik bilincinin oluşumunda önemlidir (Keskin vd., 2015, s. 33). Bu kapsamda, kentlilik bilincinin göstergeleri alanyazında genellikle, sosyo-ekonomik durum, kent kimliği, davranışsal özellikler ve kentin sunduğu imkanlar olarak yer almaktadır (Ercoşkun vd., 2016, s. 18). Kentlilik bilincinin göstergeleri Şekil 2’ de verilmiştir.

Şekil 2. Kentlilik bilinci göstergeleri Ercoşkun, Ö., Öcalır-Akünel, E., Yenigül, B. ve Alkan, L. (2016). Kentlilik bilincini oluşturan göstergeler ve kentlilik bilincini geliştirme yolları. *Paradoks Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi*, 11(Özel Sayı), 4-23.

Birol (2008), “kentte yaşayanların kentlilik bilinci geliştirebilmeleri için, öncelikle kentsel yaşam kültürünün oluşturulmasının, bireylerin sosyal ve kültürel anlamda eğitilmelerinin ve kent kültürü edinmelerinin gerektiğini” belirtmektedir (s. 29). Bu anlamda, kentlilik bilincini geliştirme yollarından biri de eğitimidir. Eğitim, insanı sosyal ortama uyum sağlamaya hazırlamakta aynı zamanda mevcut yapıyı da şekillendirmektedir. Başka bir ifadeyle eğitim; bilimsel, teknolojik, siyasal, psikolojik, sosyo-ekonomik ve kültürel amaçları bulunan çok yönlü bir girişimdir. Aynı zamanda eğitim, kentlilik bilincini oluşturmak ve geliştirmek için önemli bir araçtır (Görün & Kara, 2017, s. 399). Birol (2008), “kentlilik bilinci oluşturacak eğitimin, toplumsal yaşamın zenginliği ile doğru orantılı olarak birikim gerektiren ve zaman içerisinde gelişecek bir kentte yaşama kültürü edinme olarak ele alınması” gerektiğini ifade etmektedir (s. 29). Kentlilik bilincinin gelişmesi için eğitimin nasıl bir araç olarak kullanılabileceğine bakıldığında, insanların yaşadıkları kentleri tanıdıkları oranda kenti o kadar çok sahiplenecekleri göz önünde bulundurulmalıdır. Bu kapsamda, kentte yaşayanların aidiyet duygusunu geliştirmek ve gelecek nesillere de bu duyguyu aktarmak amacıyla kentlilik bilinci kapsamında kentler

için ön görülen üç temel yaklaşım ön plana çıkmaktadır (Bayındırlık ve İskân Bakanlığı, 2009, s. 24-25):

- “Kentin tarihi ve kültürel değerlerinin farkına varmak.
- Kentin fiziksel, kültürel ve sosyal dönüşümünü gerçekleştirmek.
- Kente aidiyet duygusunu hissederek, kenti sahiplenip korumak.”

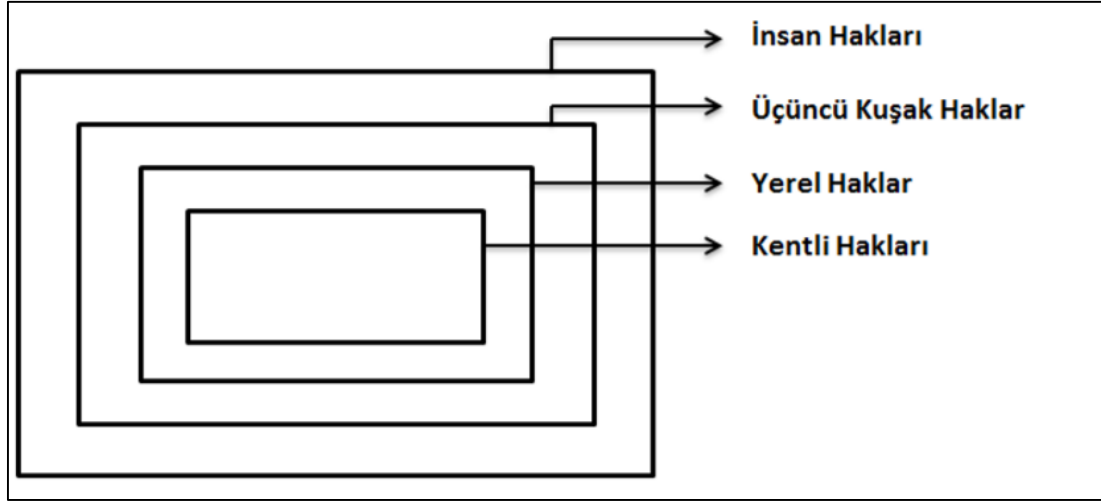
Bu çerçevede, bireylere bu bilinci kazandırmanın önemli yollarından biri eğitimidir. Eğitim sayesinde:

Kentin tarihi ve kültürel kimliğinin benimsenmesi ve yaşanması, kentte yaşayanlarda aidiyet duygusu kazandırılması, tarih ve toplum kültürü bilinciyle kentsel dinamiklerin harekete geçirilmesi, kentsel hak ve görevlerin öne çıkarılması, kent donanımlarının hayatın bir parçası olarak algılanmasının sağlanması, “Kentli” sıfatının kazanılmasında uzlaşıya varmanın temel önceliklerinin kentli ile paylaşılması, kentte yaşamının öncelikle zihinlerin kentleşmesine bağlı olduğundan hareketle, kentsel yönetimin ve dönüşümün kontrolünün sağlanması, doğal ortamların korunması ve kent içi sosyal ve yapısal dengesizliklerin giderilmesinde etkin rol alınması gibi günümüzde kazandığı modern anlamıyla “toplum” olabilme niteliğindeki ortak yaşama biçimini güçlendirmesi temel amaçlar olarak düşünülmektedir (Bayındırlık ve İskân Bakanlığı, 2009, s. 23-24).

Kentte yaşamak bir insanın gerçekten kentli olduğu ya da kentlilik bilincine eriştiği anlamına gelmediğinden hareketle, kentlilik bilinci oluşturmak için okul öncesi eğitimden başlayarak ilk, orta, lise ve üniversiteye kadar etkili bir şekilde “Görgü Kuralları” eğitimi verilmelidir (Bayındırlık ve İskân Bakanlığı, 2009, s. 25; Ercoşkun vd., 2016, s. 16).

2.7. Kentli Hakları

Kentli hakları, insan hakları doğrudan ilgilidir ve insan haklarının katmanlarından biri olarak belirtilmektedir. İnsan hakları katmanları Şekil 3’te verilmiştir.

Şekil 3. İnsan hakları katmanları. Parlak, B. (2018). Sürdürülebilir kalkınma ve kentli hakları perspektifinden kent kültürü ve kent kimliğinin dönüşümü: Bir proje örneği. *TESAM Akademi Dergisi*, [Yerel Yönetimler Özel Sayısı], 11-48.

“Yerel haklar ve daha özelde kentli hakları bu katmanların merkezinde yer alır. Bu hakların korunmasına ilişkin atılan adımlarda, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi gibi uluslararası metinlerin yanında, bölgesel örgütlenmeler bağlamında ortaya çıkan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Paris Şartı gibi metinlerin de önemli bir yeri vardır” (Parlak, 2018, s. 23).

“İnsan haklarının iki yüzyıllık gelişim süreci üç dönem olarak ele alınabilir. Bunlardan Birinci Kuşak haklar, kişi haklarını ve siyasal hakları; İkinci Kuşak haklar, ekonomik, sosyal ve kültürel hakları; Üçüncü Kuşak haklar ise dayanışma haklarını içermektedir. Birinci ve İkinci Kuşak hakların ardından günümüzde Üçüncü Kuşak haklar öne çıkmaktadır. Dayanışma hakları da denilen üçüncü kuşak insan hakları son yıllarda öne çıkan yeni insan haklarıdır” (Parlak, 2018, s. 24-25). Kentli haklarında temel amaç, kentlilere insan onuruna yakışan bir yaşamın sağlanmasıdır. Kentli hakların özelliği, bu hakların diğer insan hakları gibi Birinci ve İkinci Kuşak haklarla dayanışma hakları içerisinde bulunan hakları da kapsamında bulundurması; uygulanabilirliği için ise işbirliği ve dayanışmayı gerektirmesidir (Palabıyık, 2004). “Kentsel haklar, yerel hizmetlerin kalite ve etkinliğinin artırılmasını, yerel topluluklarda ekonomik, sosyal ve kültürel olanaklar yaratmayı, yerel topluluğu ve topluluk duygusunun geliştirilmesini ve yerel yönetimde etkin vatandaşlık katılımını içermektedir” (Parlak, 2018, s. 26). Özetle kentli hakları, kentte yaşayan kentlilere, diğer insan haklarına ek olarak tanınan, henüz gelişme sürecinde

bulunan, insan haklarının bütünselliği içerisinde yer alan bazı hak ve sorumluluklardan oluşmaktadır (Palabıyık, 2004).

Kentli haklarının neler olduğu konusunda üzerinde uzlaşmış bir metin bulunmamakla birlikte, 17-19 Mart 1992’de Avrupa Konseyinin kabul ettiği Avrupa Kentsel Şartı bu konuda bir başlangıç kabul edilmektedir (Parlak, 2018, s. 27). Avrupa Kentsel Şartı, 20 maddelik bir Deklarasyon ve 13 maddelik Şart ilkelerinden oluşmaktadır (Bayraktar, 2011, s. 32). Avrupa Kentli Hakları Deklarasyonuna göre Avrupa’daki yerleşimlerde yaşayan kent sakinlerinin hakları şunlardır (Parlak, 2018, s. 29-30):

- Güvenlik
- Kirletilmemiş, sağlıklı bir çevre
- İstihdam
- Konut
- Ulaşım ve Dolaşım
- Sağlık
- Spor ve Dinlenme
- Kültürlerarası Kaynaşma
- Kaliteli Bir Mimari ve Fiziksel Çevre
- İşlevlerin Uyumlu
- Katılım
- Ekonomik Kalkınma
- Sürdürülebilir Kalkınma
- Mal ve Hizmetler
- Doğal Zenginlikler ve Kaynaklar
- Kişisel Bütünlük
- Belediyeler arası İşbirliği
- Finansal Yapı ve Mekanizmalar
- Eşitlik

Söz konusu hakların gerçekleşmesi, kentlilerin dayanışmacı ve sorumlu hemşehriliğe ait yükümlülüklerini yerine getirmesine bağlıdır (Bayraktar, 2011). Böyle bir kentsel yaşam koşullarını geçerli kılmak ve kentsel yaşam kalitesini artırmak için ilgili kurumlar kadar kentte yaşayanların da sorumlulukları bulunmaktadır. Kentlilerin yaşadıkları kente dair sorumlulukları ise şunlardır (Parlak, 2018, s. 30-31):

- Kentin sahibi olma duygusunu taşımak,
- Kentin geleceği ile kendi geleceği arasında anlamlı ilişki kurmak,
- Kent politikalarında kentli hassasiyeti göstermek,
- Yönetime ve siyasete katılmak,
- Kentlilik bilincine sahip olmak,
- Kentin doğal ve kültürel zenginliklerini korumak,
- Sosyal yaşama katılmak,
- Sanatsal ve kültürel etkinliklere önem vermek ve katılım sağlamak,
- Kent kurallarına saygı göstermek,
- Kentin kamusal mallarını ve alanlarını korumak,
- Diğer kentlilerin haklarına saygı duymak,
- Aile, iş, sosyal ortamlarda ve çocuk eğitiminde bu konulara yer vermek.

“Bu sorumlulukları yerine getirmeyen, bu sorumluluklardan kaçınanlarının yaşanabilir bir kent beklentileri karşılıksız kalmaya mahkûmdur.” (Parlak, 2018, s. 31).

2.8. Sosyal Bilgiler ve Kentlilik Bilinci

Türkiye’de Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren farklı isimler ve dersler adı altında verilen vatandaşlık eğitimi günümüzde sosyal bilgiler dersinin temel amaçlarından biridir (Turan ve Karasu-Avcı, 2018, s. 29). Barr, Barth ve Shermis’e (1977, s. 69) göre, sosyal bilgiler, “vatandaşlık eğitimi amacıyla insan ilişkileriyle ilgili bilgi ve deneyimlerin birleştirilmesidir” (aktaran Doğanay, 2008, s. s. 79). Öztürk (2006)’e göre de, değişen ülke ve dünya koşullarında bilgiye dayalı karar alıp problem çözebilen etkin vatandaşlar yetiştirmek, sosyal bilgilerin amaçlarından biridir. Temel amacı vatandaşlık eğitimi olan ve öğrencilerin topluma uyumlu bir şekilde yetişmesini hedefleyen sosyal bilgiler çeşitli sosyal bilim disiplinlerinin bir araya gelmesiyle oluşturulmuştur (Turan, 2019, s. 168). Cumhuriyetin ilanı ile birlikte sosyal bilgiler kapsamına giren konular tarih, coğrafya ve yurt bilgisi dersleri ile 1924, 1926, 1930, 1932, 1936 ve 1948 programlarında tek disiplin anlayışı ile ayrı ayrı okutulmuştur (Tay, 2017, s. 466). 1968 yılında Türkiye’de eğitim programında ilk kez sosyal bilgiler adıyla yer alan bu ders, 1985 yılında ortaokul programından kaldırılmış, 1997 – 1998 eğitim öğretim yılında uygulanmasına başlanan 8 yıllık kesintisiz eğitimle birlikte ortaokulları da kapsayacak şekilde güncellenmiştir. Sosyal bilgiler programına 1968’den günümüze kadar 1972, 1976, 1997, 2005 ve son olarak da 2017 yılında taslak olarak hazırlanarak 2018 yılında uygulamaya konulmuş ve güncellemeler yapılmıştır (Turan, 2019, s. 169). 2005 sosyal bilgiler dersi öğretim programının felsefesinde köklü bir değişikliğe gidilerek davranışçı yaklaşımdan yapılandırmacı yaklaşıma geçilmiştir. Bu çerçevede sosyal bilgiler dersi öğretim programları tematik ve disiplinler arası bir anlayışla düzenlenmiştir. Öğrenme alanı, kazanım, beceri, değer ve kavram yeni programların temel öğeleri haline gelmiştir (Tay, 2017, s. 467). Bu anlayış 2018 programında da devam etmiştir. Bu anlayış doğrultusunda, sözlü tarih, yerel tarih, okul dışı öğretim etkinlikleri, müze ziyaretleri, tarihi çevre incelemeleri, güncel ve tartışmalı konular ve edebi ürünlerin kullanımı gibi yöntem, teknik ve etkinlikler 2005 ve 2018 sosyal bilgiler öğretim programlarında yer bulmuştur (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2005, 2018). Bu kapsamda, sosyal bilgiler dersinden beklenen 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununda ifade edilen Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ve Temel İlkelerine uygun olarak vatandaş yetiştirmektir. 2005 ve 2018 sosyal

bilgiler dersi öğretim programlarında da bu durum açıkça ifade edilmiştir. 2018 sosyal bilgiler dersi öğretim programının özel amaçlarına bakıldığında,

- Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak vatanını ve milletini seven, haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren, millî bilince sahip birer vatandaş olarak yetişmeleri,
- Türk kültürünü ve tarihini oluşturan temel öge ve süreçleri kavrayarak millî bilincin oluşmasını sağlayan kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi gerektiğini kabul etmeleri,
- Yaşadığı çevre ile dünyanın genel coğrafi özelliklerini tanıyarak insan ile çevre arasındaki etkileşimi açıklamaları ve mekân algılama becerilerini geliştirmeleri,
- Doğal çevrenin ve kaynakların sınırlılığının farkına varıp çevre duyarlılığı içerisinde doğal kaynakları korumaya çalışmaları ve sürdürülebilir bir çevre anlayışına sahip olmaları,
- Toplumsal ilişkileri düzenlemek ve karşılaştığı sorunları çözmek için temel iletişim becerileri ile sosyal bilimlerin temel kavram ve yöntemlerini kullanabilmeleri,
- Katılımın önemine inanmaları, kişisel ve toplumsal sorunların çözümü için görüşler belirtmeleri,
- Ülkesini ve dünyayı ilgilendiren konulara duyarlılık göstermeleri,

gibi bazı amaçların kent kültürü ve kentlilik bilinci ile ilişkili olduğu görülmektedir. Kaldı ki kentlilik bilincinin önemli bileşenleri arasında, kente aidiyet, yere (mekân) bağlılık, kentsel sorunlara duyarlılık, sosyo-kültürel yaşam, katılım, yönetim, sorumluluk, toplum ruhu ve çevre bilinci gibi kavram, beceri ve değerler yer almaktadır (Bırol, 2008, s. 28). Bu anlamda, vatandaşlık sorumluluklarından biri de kentlilik bilincine sahip olmaktır (Kurt, 2011, s. 265). Buradan hareketle sosyal bilgiler dersinin öğrencilerde kentlilik bilinci oluşturmada başlıca derslerden biri olduğu söylenebilir. Zira sosyal bilgilerin amaçlarının ve içeriğinin yanında kullandığı bazı öğretim yöntem ve teknikleri de kentlilik bilinci oluşturmada oldukça uygundur. Sivil toplum kuruluşlarına ziyaretler, sözlü tarih, yerel tarih, müze gezileri, doğal ve tarihi çevreye yapılan inceleme gezileri, belirli gün ve haftalarda yapılan anma ve kutlamalar, sergiler, etkinlikler ve festivaller gibi yöntem ve teknikler hem sosyal bilgiler dersinin içeriğini öğrencilere kazandırmada kullanılabileceği gibi aynı zamanda kentlilik bilincinin kazandırılmasında da kullanılabilir. Örneğin, yerel tarih araştırmaları genelde eğitim ve öğretimde özelde sosyal bilgiler dersi kapsamında yer edinmiş yeni yaklaşımlardan biridir. Yerel tarih çalışmaları, sosyal bilgiler dersinin içeriğini öğrencilere kazandırmanın yanında, aynı zamanda kentlilik duygusu, vatandaşlık ve yaşanan ortama sahip çıkma bilincinin alt yapısını oluşturan çalışmalardır. Bu çalışmalara göre;

Bireylere kent kimliğini kazandırmanın bir yolu, bireylerin bulundukları kenti benimsemesini, sevmesini, kendini o kente ait olarak hissetmesini sağlamakla ile mümkündür. Kendini bir yere ait olarak hissetmek, ancak o yeri kültür özellikleriyle ve geçmişiyle tanıyıp sevmekle mümkün olabilir. Bireyin yaşadığı kentin yerel ve toplumsal tarihini bilmesi, mekâna farklı anlamlar katacak ve bu bakış açısını kazanan bireyler, içinde yaşadıkları kenti ve kendini bu kentin hemşerisi olarak benimseyerek kentin tarihi ve estetik dokusunu koruma bilinci geliştirebileceklerdir (Beyazlı, 2005, s. 95).

Bunun dışında, sosyal bilgiler dersi kapsamında öğrencilerin vatandaşlık ve demokrasi yetkinliklerinin gelişmesi için yaşadıkları çevreyi tanıma ve yaşadıkları çevrenin sorunlarına duyarlı olma bakımından, sivil toplum kuruluşlarına ziyarette bulunma ya da onlarla ilgili projelere katılma, yerel yönetim birimlerine ziyarette bulunma, tarihi ve doğal güzelliklerini tanıma ve etkili iletişim becerileri geliştirmek gibi etkinliklere katılması öngörülmektedir. Buradan hareketle, sosyal bilgiler dersinin öğrencilerde kentlilik bilinci oluşturmak için oldukça elverişli bir ders olduğu hatta sosyal bilgiler dersi öğretim programının özel amaçlarından yola çıkarak kentlilik bilinci oluşturma'nın da sosyal bilgilerin amaçlarından biri olduğu söylenebilir.

BÖLÜM III

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Kılıçarslan (2018), “Kente Göçle Gelenlerde Kentlilik Bilinci: Kaynartepe Mahallesi Örneği” adlı yüksek lisans tezinde Diyarbakır Bağlar İlçesi Kaynartepe Mahallesinde ikamet eden göçle gelmiş bireylerin, kentlilik bilincini etkileyen sosyo-ekonomik ve demografik faktörleri ve bireylerin kentlilik bilinci seviyelerini tespit etmek amaçlamıştır. Çalışmada gelir seviyesi, yaş, medeni durum, cinsiyet, eğitim düzeyi, kentte kalma süresi ve doğum yeri gibi değişkenlerin kentlilik bilinci üzerindeki etkileri incelenmiştir. Kaynartepe Mahallesi bireyleri arasından 200 kişiden oluşan katılımcıya 44 sorudan oluşan anket, yüz yüze görüşme yöntemiyle uygulanmış bununla birlikte 9 kişiyle derinlemesine mülakat yapılmıştır. Anket çalışması ile elde edilen veriler, SPSS 24 paket programıyla değerlendirilmiştir. Ulaşılan sonuçlara göre, göçle gelenlerin kentlilik bilinci düzeyleri düşük çıkmıştır. Sosyo-ekonomik ve demografik faktörlerin kentlilik bilinci üzerinde etkili olduğu ortaya çıkmıştır.

Gündüz (2018), “Kent Kültürünün Kent ve Suç İlişkisi Üzerindeki Etkisi: Hatay Örneği” adlı yüksek lisans tezinde Hatay kültürünün kent düzeyinde suç oranlarının ve kentlerde sık rastlanan suç tiplerinin yaygınlaşıp artmasına olan olası etkisini, Hataylı hemşerilerin fikrini alarak irdelemiştir. Çalışma kapsamında bir anket araştırması gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda gecekondulaşma ve suç bağıntısı aradaki ilişkiye dair geliştirilen tutum ve kanaatler normal bir dağılım göstermemesine karşın açıklayıcı faktör analizi sonuçları ile diğer alt etmenlerden gelenek ve göreneğin bozulması ve göç amili ile kesişmeyen alt boyutlara sahip olduğu görülmüştür. Göç ve geleneğin ve göreneğin bozulması ile suç oranlarının artışı arasında ilişki kuran ifadeler normal bir dağılıma yakın bir seyir izlediğinden parametrik testler yapılabilmektedir.

Demir (2018), “Orhan Pamuk’un Eserlerinde Kent ve Kent Kültürü” adlı doktora tezinde Orhan Pamuk’un eserlerinde yer alan kültürel malzemeyi tespit, tasnif ve tahlil etmeyi amaçlamıştır. Araştırmada toplumun çok farklı zümrelerinden insanların kültürünün yansıdığı eserler göz önünde bulundurulmuş, kentlerin çok kültürlü bir yapıda olduğu, kültür adaları halinde yaşandığı, ortak bir kentlilik kültürünü oluşturmak konusunda zamana ihtiyacımız olduğunu sonucuna ulaşılmıştır.

Bayhan (2017), “Kentleşme Sürecinde Kentlilik Bilinci; Diyarbakır Örneği” adlı yüksek lisans tezinde başta kent kavramı olmak üzere, kentleşme, kentlileşme, geçmişten günümüze kent gibi başat kavramlar ele almıştır. Bu bağlamda kentleşme ve kentlileşme bilincinin oluşumu açıklanmaya çalışmıştır. Sürekli gelişen ve büyüyen metropol kent kıvamında olan Diyarbakır ilinde yaşayan insanlarda kentlilik bilincinin oluşup oluşmadığı, büyüyen ilde komşuluk, mahalle ilişkileri, çevre sorunları gibi konularda kentte yaşayan halkın bu konulardaki tutum ve davranışları analiz edilmeye çalışmıştır. Bu çerçevede kentte yaşayan bireylere 156 anket uygulamış, kent kurum ve kuruluşları ile yetkili merciler, STK’lar, kanaat önderleri gibi bireyler ile görüşmeler yapmıştır. Ayrıca önemli bir diğer ölçek ise araştırma yapılmadan önce kent ile ilgili gözlem yoluna gitmiş, anket uygulaması yapılmadan önce 1 ay boyunca kent ve kente yaşayan halk gözlemlemiştir. Araştırmanın verileri SPSS programı ile sayısal veriler elde edilmiş ve bu verilerden hareketle kentlilik bilinci değerlendirilmesi yapılmıştır. Sonuç olarak kentlilik bilinci üzerinde sosyo-kültürel, ekonomik ve demografik değişkenlerin etkili olduğu görülmüştür.

Görün ve Kara (2017), “Üniversite Öğrencilerinin Kentlilik Bilinci Algısı: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Örneği” adlı çalışmasında, Çanakkale’ye lisans düzeyinde eğitim görmek için gelen ve/veya Çanakkale kentinde ikamet eden lisans düzeyi öğrencilerinin, Çanakkale kentine dair genel olarak fikirlerini öğrenmeyi, kentlilik bilincine dair algılarını ölçmeyi ve kentli birey olmanın sınırlılıkları ve sorumlulukları hakkında ne düşündüklerini öğrenmeyi amaçlamışlardır. Elde edilen bulgular sonucunda, lisans düzeyi öğrencilerinde kentlilik bilincinin oluştuğunu söylemenin mümkün olduğunu ifade etmişlerdir.

Erdem (2016), “Kentlilik Bilinci Bağlamında Çevre Duyarlılığı: Burdur İli Örneği” isimli yüksek lisans tezinde Burdur belediyesi sınırları içerisinde yaşayan bireylerin kentlilik bilinci ve çevre duyarlılığını etkileyen sosyo-demografik özelliklerini incelemiştir. Çalışma

sonucunda kentlilik bilinci ne kadar artarsa çevre duyarlılığın da o oranda arttığı sonucu ortaya konulmuştur.

Yücel-Batmaz ve Gürer (2016), “Kırıkkale İlinin Kentlilik Bilinci Bağlamında Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma” isimli çalışmalarında, Kırıkkale İlnde yaşayan bireylerin kentlilik bilincini ölçerek; kendilerini kente, kentin dinamiklerine ait hissedip hissetmediklerini, kentsel oluşumlardan sorumluluk duyup duymadıklarını, içinde yaşadıkları şehirle özdeşleşebilen bir kimliğe sahip olup olmadıklarını tespit etmeye çalışmışlardır. Araştırma sonucu, Kırıkkale ilinde kentlilik bilinci indeksinin orta düzey olduğu göstermektedir. Her ne kadar indeks aralığında orta düzey seviye içerisinde değerlendirilse de çıkan sonuç düşük düzeye çok yakın olması nedeniyle kentlilik bilincinin düşük düzeylerde kaldığı söylenebilir.

Altıparmak (2015), “Kent Pazarlamasında İletişim Yönetimiyle Kentlilik Bilincinin Geliştirilmesi” adlı doktora tezinde Samsun’daki belediyelerin bu çalışmanın temel aldığı yaklaşım olan kentlilik bilincinin geliştirilmesinin kent pazarlamasını da destekleyeceği görüşüne karşı tutumlarını ölçmek ve bu konuda öneriler geliştirmeyi amaçlamıştır. Samsun’un yerel yönetim birimlerini oluşturan belediyelerin kent pazarlaması ve kentlilik bilinci arasındaki ilişki konusundaki yaklaşımlarını ortaya çıkarmak ve bu kapsamda kentlilik bilincini geliştirmek için ne gibi roller üstlendiklerini değerlendirmek için görüşmeler yapılmıştır. Araştırmanın gerçekleştirilmesi için nitel yöntem tercih edilmiştir. Araştırma bölümünde ele alınan konu, belediye başkanlarının tutum, algı, görüş, 115 düşünce ve yaklaşımları üzerine odaklanmaktadır. Belediye tarafından gerçekleştirilen hizmet ve çalışmaların da belediye başkanları üzerinden okunması amaçlanmaktadır. Araştırmadan elde edilen verilere göre, Samsun’daki belediyelerin kendilerini hem kent pazarlamasında hem de kentlilik bilincinin geliştirilmesinde sorumlu kurum olarak gördüklerini desteklemektedir. Bu çerçevede özellikle imaj üzerinde etkisi olduğunu düşündükleri kentlilik bilinci, kent pazarlamasında da imajı önemli bir öge olarak değerlendirdikleri için bu çalışma tarafından savunulan kentlilik bilincinin kent pazarlaması için önemli bir ürün olarak ele alınması gerektiği düşüncesini desteklemektedir. Görüşmeler sonucu belediyelerin kentlilik bilincini geliştirme sorumluluğunu yerine getirmek için gerektiği kadar çalışma yürütmedikleri ve bu konuda daha fazla çaba harcanması zorunluluğunda oldukları düşünülmektedir. Bu amaçla yukarıda sunulan önerilerin Samsun’un potansiyel kent pazarlama sürecinde kentlilik bilincinin geliştirilmesi yönünde etkili olacağı düşünülmektedir.

Yurttaşen (2014), “Küreselleşme ile Dönüşen Kentsel Mekân ve Kentlilik İmgesi: İzmir Örneği” isimli yüksek lisans tezinde kentlilerin kendi yaşam alanları ve genel kent dokusuyla bütünleşme konusundaki tutumlarını ölçebilmeyi amaçlamıştır. Araştırmada görüşmecilerin fikren etkilendiği unsurların, kentler için küresel hedeflerden bahsedildiğinde Avrupa Kentsel Şartı’nda belirlenen prensipleri karşıladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Uralman (2012), “Müze Halkla İlişkileri Aracılığıyla Kentlilik Bilinci Oluşturma: Çanakkale’deki Müzelerin Değerlendirilmesi” adlı doktora tezinde müze halkla ilişkilerinin kentlilik bilinci oluşturma açısından değerlendirilmesini sağlayacak kavramsal bir yöntem ortaya koymak ve bu yöntem çerçevesinde öneriler geliştirmek olmuştur. Çalışma kapsamında müze halkla ilişkileri aracılığıyla kentlilik bilincinin oluşturulmasına yönelik ölçütler kavramsal yöntemlerle belirlenmiş; belirlenen ölçütler doğrultusunda Çanakkale’de bir alan araştırması gerçekleştirilmiştir. Alan araştırması, müzelerin kültürel altyapı unsuru olarak görüldüğü Çanakkale’nin Merkez İlçesi ile sınırlanmış; ilçede hizmet veren Çanakkale Arkeoloji Müzesi, Çanakkale Deniz Müzesi ve Çanakkale Kent Müzesi ve Arşivi’nin halkla ilişkiler yöntemleri değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda müze halkla ilişkilerinin, kentlilik bilinci oluşturmaya yönelik yöntemler sunduğu görülmüş ve bu yöntemlerden müzelerin yararlanabilmesi için öneriler geliştirilmiştir.

Acungil (2012), “Kentleşme Sürecinde Tokat’ta Kentlilik Bilinci” adlı yüksek lisans tezinde Tokat’ta ikamet eden bireylerin kentlilik bilincini etkileyen demografik ve sosyo-ekonomik değişkenleri ve bireylerin kentlilik bilinci düzeylerini incelemektedir. Çalışmada nicel araştırma tekniği uygulanmıştır. Veriler 574 katılımcıdan anket yöntemi kullanılarak elde edilmiştir. Uygulamadan elde edilen sonuca göre katılımcılarda tam anlamıyla kentlilik bilincinin oluştuğu söylenememektedir. Kentlilik bilinci üzerinde demografik ve sosyo-ekonomik değişkenlerin etkili olduğu görülmüştür.

Bayraktar (2011), “Kent Kültürüne İlişkin Kamuoyu Oluşturulmasında Üniversitelerin Rolü” adlı doktora tezinde kent kültürüne ilişkin kamuoyu oluşturulmasında üniversitelerin rolünü araştırmayı amaçlamıştır. Literatür incelemesi yapılarak sivil toplum kuruluşları, çalışma alanları, etkinlikleri ile kamuoyu oluşturma yöntemleri hakkında bilgi toplanmış ve incelenmiştir. Yapılan literatür araştırmasının ardından Ege Üniversitesi’nin kamuoyu oluşturmak bakımından gerçekleştirdiği projelerin sivil toplum kuruluşları tarafından algılanışını ölçümleyebilmek amacıyla anket çalışması yapılmıştır. Ölçek 60 maddeden oluşmaktadır. Sivil toplum kuruluşlarınca Ege Üniversitesi’nin algılanışının incelendiği

anket çalışmasında; sivil toplum kuruluşlarının Ege Üniversitesi'nin kamuoyu oluşturmak için gerçekleştirdiği projelerden önemli ölçüde haberdar olduğu, ancak bu oranın artırılması gerektiği görülmektedir.

Mutlu (2011), "Metropol Kent Samsun'da Kentlilik Bilinci" adlı çalışmasında genel olarak metropol kent tanımı içine giren yerleşim yeri sakinlerinin, kentlilik bilinci düzeyini ortaya koymayı amaçlamıştır. Sonuç ise Samsun'da kentlilik bilinci, kente özgü tutum ve davranışlar ile kentsel farkındalık bakımından düşük; Samsunluluk bakımından orta ve yüksek şeklinde ifade edilmiştir.

Şan (2010), "Kent Kültürü ve Kentlilik Bilincinin Oluşmasında Kent-Yaşam Dergilerinin Etkisi ve İzmir Örneği" adlı yüksek lisans tezinde İzmir Life Dergisi nitel araştırma yöntemi ile incelenmekte, tematik ve betimsel bir analiz yapmış, derginin kent kültürü, kentsel bellek ve kentlilik bilincinin yaratılmasında yaptığı katkıyı saptamaya çalışmıştır. Bu kapsamda temel çerçeve "gündem koyma ve saptama" kuramı ile ele alınmakta, habercilik pratiği anlamında da "yurttaş gazeteciliği" sorgulanmaktadır. Araştırma sonucunda kentleşmenin kent üzerindeki yıkıcı etkileri nedeniyle kentsel belleğin oluşumunun ve kent kültürünün korunmasının ne denli önemli hale geldiğine ulaşılmıştır.

Yazar (2010), "Deniz Kültürünün Antalya Kent Kültürü ve Kimliğinin Dönüşümündeki Yeri" adlı yüksek lisans tezinde deniz ve deniz kültürü; kent kültürünün dönüşümüyle, kimliğin buna dair yeniden şekillenışı ile bağlantılı olarak, Antalya kent belleğinin ve toplumsal gerçekliğinin hangi noktasında yer ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırma sonucunda Antalya'da deniz kültürü, kentin kimliği ve kültürü ile birlikte tarihsel arka plana sahip biçimde, balıkçılık, denizcilik, Yörük yaşam biçimi, turizm gibi faktörlerden etkilenmiş biçimde günümüzde gözlemlenebilmektedir. Ancak deniz kültürü kentin ekososyo-kültürel dönüşümüne eklenilerek oluşamamıştır. Eko-kültürlenme süreci daha çok dağa özgü yasanmış, deniz kültürünün sahip olduğu niteliklerle yoğrulmamıştır. Denizin çevreyle ilgili ve ekonomik özgünlüğü kent kültürü ve kimliği ile bütünleştirilememiştir. Deniz, ekonomik üretim alanı olarak değerlendirilememiş, denizcilik ve balıkçılık geliştirilememiştir. Yörük yaşamı, denize dair düşünme biçimlerinin geliştirilmesinde mesafe koyan bir nitelik taşır olmuştur. Turizm sektörü ise aidiyet biçimlerindeki bu kopukluktan yararlanmış, denizi ve mekânları görsellik, peyzaj ve getirim elde etmek üzere araç haline gelmiştir.

Geyik (2010), "Kırdan Kente Göç Sonrası Kentlilik Bilinci (Mevlana Mahallesi Örneği)" adlı yüksek lisans tezinde kırdan kente göç etmiş bireylerin kentlilik bilinci düzeylerini ve

kentlilik bilinci oluşumuna etki eden değişkenleri tespit etmeyi amaçlamıştır. İstanbul'da ikamet eden kır kökenli bireylerin İstanbul algıları, kenti sahiplenme duyguları, katılımcı olma eğilimleri, dayanışma biçimleri, kentsel etkinliklere katılım düzeyleri, kentliyi ve İstanbulluyu tanımlama biçimleri gibi konulara ilişkin görüşlerini de ortaya koymuştur. Araştırma, tarama (survey) modeline uygun olarak yapılmıştır. Araştırmaya 2009 Eylül ayı içinde başlanılmış, uygulamalı kısmı ise 2009 Ekim-2010 Şubat tarihleri arasında tamamlanmıştır. Araştırmada bireylerin yalnızca %7,5'i kendilerini İstanbullu olarak hissettiği, %78,5'i için İstanbullu, birkaç nesli İstanbul'da yaşayanlar, %66,5'i içinse İstanbul'da doğup büyüyenlerdir. İstanbullunun kim olduğuna ilişkin verilen yanıtlar bireylerin geleneksel anlayışlarının sürdüğüne işaret etmektedir. İstanbullu olma kriterinin, doğum yerine ve geçmiş kuşakların İstanbul'da yaşamalarına bağlanılmış olmasından kaynaklı olarak İstanbul doğumlu olmayan bireylerin çoğunluğu kendilerini İstanbullu olarak görmemektedir. Araştırmacı bulgularında kırsal göçmenlerin kendilerini yerel köken ile tanımlama eğilimlerinin daha fazla olduğunu tespit etmiştir.

Altay (2009), "İzmir'de Hemşehri Dayanışmasının Kent Kültürü Üzerindeki Etkileri" adlı doktora tezinde kentleşme sürecinde ortaya çıkan; sosyal, kültürel, ekonomik ve siyasal etkileri bulunan bir dayanışma şekli olan hemşehrilik olgusunun incelenmesi ve kentlileşme süreci ve kent kültürü üzerindeki rolünün ortaya koymayı amaçlamıştır. Çalışma sonucunda Türkiye'nin kendine özgü bir kentleşme süreci içinde olduğu ortaya koyulmuştur. Bu süreçte hemşehrilik özgün bir olgu olarak ortaya çıkmış büyük kentlerde canlanan bir dayanışma biçimi haline gelmiştir. Bir tampon mekanizma işlevi üstlenmekle beraber, kentsel alanlarda sürekliliği olan bir dayanışma biçimidir. Göçle beraber ortaya çıkan hemşehrilik yeni bir akraba benzeri ilişkidir.

Gün (2006), "Kent Kültüründe Yalnızlık Duygusu" isimli yüksek lisans tezinde Kentte yaşayan insanların yalnızlık duygularının, boyutlarının, somut hallerinin saptanmasını amaçlamıştır. Çalışma sonucuna göre alt gruptaki kişiler üst gruptakilerden daha az yalnızlık çekmektedir. Bunun nedeni de ilişkilerin daha sıcak, teklifsiz ve sık olmasıdır. Alt gruptaki insanların değer yargıları, yaşam tarzları daha çok geleneksel kültüre uygundur. Çevrelerindeki insanlarda aynı kültür içindedir. Farklı insanlarla karşılaşma olasılıkları da daha azdır. Buda onları zihinsel-kültürel çatışmalardan uzak tutmaktadır. Üst grupta ekonomik durum iyidir. Ancak ilişkiler daha resmidir, tekliflidir. Metropol yaşamını alt gruba göre daha çok bu grup yaşamaktadır. Modern yaşam daha çok bu grupta etkilidir.

Beyazlı (2005), “Kent Planlamada Birey, Kent, Kentlilik ve Kentlilik Bilinci” adlı doktora tezinde kentlilik bilinci ve planlama ilişkisinin, günümüzde geçerli olan planlama yöntem ve kuramlarıyla ilişkisi/ilişkisizliği, planlama pratiğinin bu konudaki eksiklikleri, seçilecek olan özel kent özelinde konunun uygulamalı analizinin yapılmasını amaçlamıştır. Araştırma sonucu kentlilik bilincinin eksikliği, planlamada temel sorun oluşturduğunu ortaya koymaktadır. Sorunlara kısa vadede çözüm üretmek yerine uzun zaman gerekse bile sorunların nedenini irdelemek ve çözüm üretmekte yarar vardır. Bu bağlamda kentlilik bilinci bileşenlerinin ortaya konulması ve her bileşenin bireylerdeki ve mekândaki yansımalarını geliştirici/güçlendirici önlemler alınmalıdır.

BÖLÜM IV

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, ölçme araçları, veri toplama ve verilerin analizi ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

4.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, tarama modeli kullanılmıştır. Tarama araştırmaları, geniş kitlelerin görüşlerini ya da özelliklerini betimlemeyi hedefleyen araştırmalardır. Tarama araştırmalarının amacı genellikle araştırma konusuyla ilgili var olan durumun fotoğrafını çekerek betimleme yapmaktır (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz & Demirel, 2012, s. 177). Tarama, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle tespit etmeyi amaçlayan araştırma modelidir. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları herhangi bir şekilde değiştirme ya da etkileme çabası gösterilmez (Karasar, 2020, s. 109). Bu araştırmada tarama araştırması türlerinden kesitsel desen kullanılmıştır. Kesitsel desende, gelişme özellikleri, okuduğunu anlama becerileri, oy verme davranışları ve tutum gibi betimlenecek değişkenler bir seferde ölçülür. Kesitsel desenler, genellikle örneklemin büyük olduğu ve bir çok farklı özellikteki topluluğu kapsayan araştırmalardır (Büyüköztürk vd., 2012, s. 178). Bu araştırmada büyük bir grubun kentlilik bilinci betimlenmek istendiğinden tarama modeli kullanılmıştır.

4.2. Çalışma Grubu

Çalışma grubunun belirlenmesinde kolay ulaşılabilir örnekleme (convenience) yöntemi kullanılmıştır. Alanyazında uygun, kazara ve elverişli örnekleme ismiyle de yer almaktadır. Bu örnekleme yöntemi araştırmaya hız ve pratiklik kazandırır. Bu yöntemin

temel amacı zaman, para ve iş gücü kaybını önlemektir (Büyüköztürk vd., 2012, s. 92; Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 123). Bu yöntemde araştırmacı, ihtiyaç duyduğu büyüklükteki bir gruba ulaşana kadar en ulaşılabilir olan yanıtlayıcılardan başlamak üzere örneklemini oluşturmaya başlar ya da en ulaşılabilir ve maksimum tasarruf sağlayacak bir durum, örnek üzerinde çalışır (Büyüköztürk vd., 2012, s. 92). Bu doğrultuda araştırmanın çalışma grubu 533 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adayından (SBÖA) oluşmuştur. Çalışma grubunun özellikleri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1

Çalışma Grubunun Demografik Bilgileri

Bağımsız Değişkenler		n	%
Cinsiyet	Kadın	375	70.4
	Erkek	158	29.6
Sınıf Düzeyi	1. sınıf	128	24.0
	2. Sınıf	145	27.2
	3. Sınıf	156	29.3
	4. Sınıf	104	19.5
Büyüdüğü Yer	Köy	113	21.2
	Kasaba	52	9.8
	Şehir	368	69.0
Konaklama Türü	Devlet Yurdu	272	51.0
	Özel Yurt	45	8.4
	Ailemle	148	27.8
	Ev Arkadaş(lar)ımla	68	12.8
Aile Gelir Durumu	2325 TL ve Altı	206	38.6
	2326-3326 TL	141	26,5
	3327-4327 TL	98	18.4
	4328-5328 TL	46	8.6
	5329 TL ve Üstü	42	7.9
Anne Eğitim	Okur – yazar değil	79	14.8
	İlkokul	290	54.4
	Ortaokul	65	12.2
	Lise	78	14.6
	Lisans ve Üstü	21	3.9
Baba Eğitim	Okur – yazar değil	15	2.8
	İlkokul	223	41.8
	Ortaokul	109	20.5
	Lise	120	22.5
	Lisans ve Üstü	66	12.4
Anne Mesleği	Memur	20	3.8
	İşçi	34	6.4
	Serbest Meslek	16	3.0
	Çiftçi	15	2.8
	Çalışmıyor	436	81.8
	Diğer	12	2.3
Baba Mesleği	Memur	65	12.2
	İşçi	137	25.7
	Serbest Meslek	163	30.6
	Çiftçi	56	10.5
	Çalışmıyor	46	8.6
	Diğer	66	12.4
Etkinliklere Katılma Durumu	1-3	329	61.7
	4 ve Üzeri	65	12.2
	Hiç	139	26.1
Yerel Gazete Alma Durumu	Alıyorum	113	21.2
	Almıyorum	420	78.8
Yaşadığı Kenti Ev Olarak Görme	Kiracı	108	20.3
	Ev Sahibi	250	46.9
	Misafir	118	22.1
	Yabancı	57	10.7

4.3. Verilerin Toplanması

Tarama türü araştırmalarda çoğunlukla anket kullanılır. Anket dışında görüşme formları da sıklıkla kullanılır. Tarama türü araştırmalarda toplanan veriler temelde nicel veriler olmakla birlikte bu tür çalışmalarda ek olarak nitel veriler de toplanabilmektedir. Örneğin kapalı uçlu sorulardan oluşan bir anketin kullanıldığı çalışmada birkaç açık uçlu soru ile nitel veri toplanabilir (Büyüköztürk vd., 2012, s. 108, 182). Bu doğrultuda, araştırmanın verilerinin toplanmasında iki tür veri toplama aracı kullanılmıştır. Birincisi araştırmacı tarafından geliştirilen “Kentlilik Bilinci Ölçeği” ve ikincisi SBÖA’nın kentlilik bilincine yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla oluşturulan “Görüşme Formu”dur. Araştırmanın tüm verileri Covid-19 Pandemisi nedeniyle üniversitelerde uzaktan eğitime geçilmesinden dolayı internet üzerinden toplanmıştır.

4.3.1. Kentlilik Bilinci Ölçeği

Bu araştırmada SBÖA’nın kentlilik bilinçlerinin ölçülmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla kolay ve kullanışlı olması, daha basit analiz edilmesi, tek boyutluluğu sağlaması bakımından Likert tipi ölçek kullanılmıştır (Baysal & Tekarslan, 1987; Tavşancıl, 2018). Likert tipi ölçek düşünceleri, inançları ve tutumları ölçen araçlarda yaygın bir biçimde kullanılmaktadır (Devellis, 2017, s. 93). Bu araştırmada, 5’li Likert tipi ölçek kullanılmıştır. SBÖA’nın taslak ölçekteki maddelere vermiş oldukları cevaplar, olumlu ifadeler için 5, 4, 3, 2, 1 şeklinde puanlanmıştır. Olumsuz ifadeler için ise çevirme yapılarak 1, 2, 3, 4, 5 şeklinde bir puanlama yapılmıştır.

İlgili alanyazın incelendiğinde ölçek geliştirme çalışmalarında aşağıdaki aşamaların takip edilmesi gerektiği belirtilmiştir (Büyüköztürk vd., 2012; Devellis, 2017; Karasar, 2020; Tavşancıl, 2018; Yurdakal & Susar Kırmızı, 2019):

- Problemi tanımlama
- Alanyazın taraması
- Madde havuzu oluşturma
- Uzman görüşü alma
- Teste ilk şeklinin verilmesi
- Ön uygulama yapma
- Örneklem grubunun belirlenmesi

- Ölçek taslağının çalışma grubuna uygulanması
- Faktör analizleri ve ölçeğin güvenirliğinin hesaplanması

4.3.1.1. Problemi Tanımlama

Çalışmanın giriş bölümünde araştırma sorusu ve buna dayalı olarak alt problemler belirlenmiştir. Bu araştırma sorusu ve alt problemlere dayalı olarak ilgili alanyazın incelenmiştir.

4.3.1.2. Alanyazın Taraması

Ölçek maddeleri hazırlanırken kentlilik bilinci ile ilgili alanyazın ve ölçekler incelenmiştir. Aynı zamanda madde havuzunun oluşturulmasında Yücel Batmaz ve Gürer (2016), Geyik (2010) ve Acungil (2012)'in çalışmalarından esinlenilmiştir ve bu çalışmaların yazarlarından gerekli izinler alınmıştır. Ulusal/uluslararası yazında kentlilik bilincinin ölçülmesinde kullanılan değişkenler ve bu değişkenlerin oluşturduğu alt başlıklar genel olarak, “Kent Kimliği - Yere Bağlılık, Kentin Sunduğu İmkanlar, Katılım, Çevre Bilinci, Ulaşım Alışkanlıkları ve Yönetişim”, şeklinde gruplandırılmaktadır (Ercoşkun, vd., 2016, s. 7). Alanyazındaki bu boyutlar dikkate alınarak taslak ölçek madde havuzu oluşturulmuştur.

4.3.1.3. Madde Havuzu Oluşturma

Alanyazın incelemesinin ardından ve kentlilik bilinci ile ilgili daha önce hazırlanmış ölçeklerin maddeleri göz önünde bulundurularak 61 maddelik bir havuz oluşturulmuştur. Havuzdaki bu maddeler içerisinde güvenirliği artırmak amacıyla 11 ters maddeye de yer verilmiştir.

4.3.1.4. Uzman Görüşü Alma

Taslak ölçeğin kapsam geçerliliğini belirlemek için alan uzmanlarına başvurulmuştur. Ölçek taslak formu, 3 sosyal bilgiler eğitimi alan uzmanı, 1 tarih eğitimi alan uzmanı, 2 coğrafya alan uzmanı, 2 ölçme değerlendirme uzmanı, 2 eğitim bilimleri uzmanı ve 1 Türkçe öğretmeni tarafından incelenmiş ve görüşleri alınarak yeniden düzenlenmiştir.

4.3.1.5. Teste İlk Şeklinin Verilmesi

Uzman görüşleri neticesinde 6 madde istenen nitelikleri ölçme ve amaca uygun olma konusunda yetersiz bulunduğu için ölçekten çıkarılmıştır. Böylece 55 maddeden oluşan taslak ölçek elde edilmiştir.

4.3.1.6. Ön Uygulama Yapma

Taslak ölçeğin pilot uygulaması yapılmadan önce yönergenin ve soruların anlaşılabilirliğini, cevaplama süresini ve genel olarak uygulama tarzını değerlendirmek amacıyla (Büyüköztürk vd., 2012, s. 134) çalışma grubuna dahil olmayan 73 kişilik başka bir gruba ön uygulaması yapılmıştır. Ön uygulama çalışmasının ardından da gerekli düzenlemeler yapılarak pilot uygulama için taslak ölçek hazır hale getirilmiştir.

4.3.1.7. Örneklem Grubunun Belirlenmesi

İlgili alanyazın incelendiğinde taslak ölçeklerin pilot uygulaması için farklı örneklem büyüklükleri önerilmektedir. Tavşancıl (2018, s. 147), örneklem büyüklüğünün ölçekteki ifade sayısının en az beş katı olması gerektiğini ifade etmektedir. Başka bir çalışmada örneklem büyüklüğü için en az 200 kişinin, diğer bir çalışmada ise 300 kişinin yeterli olacağı ifade edilmektedir. Bunların dışında, örneklem büyüklüğü için madde sayısının 5 veya 10 katı kişinin olması gerektiği belirtilmektedir (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2018, s. 206). Kass ve Tinsley (1979), toplamda en az 300 bireye ulaşılması veya ölçekte yer alan madde sayısının en az 5-10 katı bireye ulaşılması gerektiğini, Tabachnick ve Fidell (1966) ile Field (2000)'e göre ise en az 300 bireye ulaşılması gerekmektedir (aktaran Seçer, 2017, s. 155). Child (2006), örneklem büyüklüğünün faktör analizi tekniğinin kullanımı için madde sayısının 5 katı olması gerektiğini önermektedir (aktaran Yurdakal & Susar Kırmızı, 2019, s. 721). Seçer (2017), ölçek geliştirme ve uyarlama çalışmalarında araştırmacıların ölçekte yer alan madde sayısının 5 veya 10 katı bireye ulaşmalarının daha sağlıklı bir yol olacağını ifade etmektedir (s. 155).

4.3.1.8. Ölçek Taslağının Çalışma Grubuna Uygulanması

Taslak ölçeğin pilot uygulaması 342 SBÖA ile gerçekleştirilmiştir. Yapılan ilk incelemeler neticesinde 42 veri elenmiştir. Bu 42 verinin elenmesi boş bırakılan maddeler, tekrarlanan cevaplar ve maddelerle ilgisi olmayan cevaplar verilmesi gibi nedenlerden dolayı gerçekleşmiştir. Çalışma grubunda yer alan katılımcılardan farklı olan toplam 300 katılımcı ile taslak ölçeğin analizleri gerçekleştirilmiştir.

4.3.1.9. Faktör Analizleri ve Ölçeğin Güvenirliğinin Hesaplanması

Kentlilik bilinci ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışmaları doğrultusunda, geçerlik için faktör analizi yoluyla yapı geçerliği çalışması, güvenirlik için ise Cronbach Alfa değerleri incelenmiştir.

Ölçek geliştirme sürecinde faktör analizi öncesi ve sonrası yapılması gereken bir takım aşamalar vardır. Özellikle faktör analizi süreci ölçek geliştirme sürecinde gerek faktörlerin oluşturulmasında gerekse ölçeğin güvenirlik ve geçerliliğini test etmede büyük önem arz etmektedir (Yurdakal & Susar Kırmızı, 2019, s. 724). DeCoster (1998), faktör analizinin, faktör yapılarının ölçülen bir dizi değişken üzerine verilen yanıtları nasıl etkilediğini incelemede kullanılan metotların toplamı olduğunu ve iki türlü faktör analizi bulunduğunu, bunların da açımlayıcı ile doğrulayıcı faktör analizi olduğunu belirtmiştir (Yeşilbursa, 2011, s. 114). Bu araştırmada açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Açımlayıcı faktör analizinde (AFA), değişkenler arasındaki ilişkilerden hareketle faktör bulmaya yönelik bir işlem yapılmaktadır (Büyüköztürk, 2019, s. 133). Açımlayıcı faktör analizinde hangi faktörleştirme tekniğinin kullanılacağı araştırmanın sayıtlarına ve amacına göre değişir (Çokluk vd., 2018, s. 198). Bu araştırmada temel bileşenler analizi ve dik döndürme yapılmıştır.

Tabachnick ve Fideli (2001), açımlayıcı faktör analizinin sağlıklı sonuç verebilmesi için öncelikle yeterli örneklem büyüklüğüne ulaşılması gerektiğini ifade etmektedir (aktaran Yurdakal & Susar Kırmızı, 2019, s. 725). Taslak ölçek 300 katılımcıya uygulanarak örneklem büyüklüğü için gerekli olan en az 5 katı olma şartı yerine getirilmiştir. Buna göre, faktör analizi yapabilmek için gerekli olan örneklem büyüklüğünün uygun olduğu görülmektedir.

Bu doğrultuda, faktör analizi yapabilmek için Kaiser Meyer-Olkin (KMO) Örneklem Ölçüm Değer Yeterliği ve Barlett Sphericity (Küresellik) Testi değerlerine bakılmıştır. Faktör analizi yapabilmenin ön şartı değişkenler arasında belirli bir oranda korelasyon, ilişki bulunmasıdır. Barlett Küresellik Testi değişkenler arasında yeterli oranda ilişki olup olmadığını gösterir. Eğer Barlett testinin p değeri .05 anlamlılık derecesinden düşük ise değişkenler arasında faktör analizi yapmaya yeterli düzeyde bir ilişki vardır (Durmuş, Yurtkoru & Çinko, 2018, s. 79). Bu kapsamda KMO ve Barlett Küresellik testine ait değerler Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2

Kentlilik Bilinci Ölçeği KMO ve Barlett Testi Değerleri

Kaiser-Meyer-Olkin Örnekleme Yeterliği		.871
Barlett Küresellik Testi	Yaklaşık Ki Kare	4212.090
	sd	496
	Sig.	.000

Tablo 2’ye bakıldığında, KMO değerinin .871, Barlett testinin p değerinin .05’den küçük olduğu görülmektedir. KMO’nun .60’dan yüksek, Barlett testinin anlamlı çıkması verilerin faktör analizine uygun olduğunu gösterir (Büyüköztürk, 2007, s. 126). Bu değerler, değişkenlerin faktör analizine uygunluğunun yüksek seviyede olduğunu göstermektedir (Durmuş vd., 2018, s. 79).

Faktör analizinde yorum yapabilmenin temel ölçütü analiz sonucu elde edilen faktör yükleridir. Ölçekteki maddelerin faktör yük değerlerinin .45 ya da daha yüksek olması madde seçimi için oldukça uygun bir ölçüttür. Ancak uygulamada az sayıda madde için bu sınır değer .30’a kadar indirilebilmektedir (Büyüköztürk, 2019, s. 134). Tabachnick ve Fidell’e (2001) göre ise temel bir kural olarak her bir değişkenin yük değerinin .32 ve daha üzerinde değerlendirilmesi gerekir (aktaran Çokluk vd., 2018, s. 194). Bu çalışmada ölçeğin madde sayısı baz alınarak kesme değeri .30 olarak kabul edilmiştir. Faktörlerin kendileriyle yüksek ilişki veren maddeleri bulmak ve faktörleri daha kolay yorumlayabilmek amacıyla döndürülmüş temel bileşenler analizi kullanılmıştır. Yapılan 9 aşamalı açımlayıcı faktör analizlerinin sonucunda hiçbir boyutta yer almadığı görülen 1, 9, 10, 12, 20, 21, 22, 28, 32, 33, 34, 35, 37, 40, 41, 42, 43, 48, 49, 50, 51, 54 ve 55 numaralı maddeler pilot ölçekten çıkarılmış ve 32 maddelik nihai ölçeğe erişilmiştir. Analize alınan 32 maddenin özdeğeri 1’in üzerinde olan 4 faktör altında toplandığı görülmektedir (Bkz. Ek1). Kentlilik Bilinci Ölçeği’ne ilişkin döndürülmüş temel bileşenler analizi sonuçları Tablo 3’de verilmiştir.

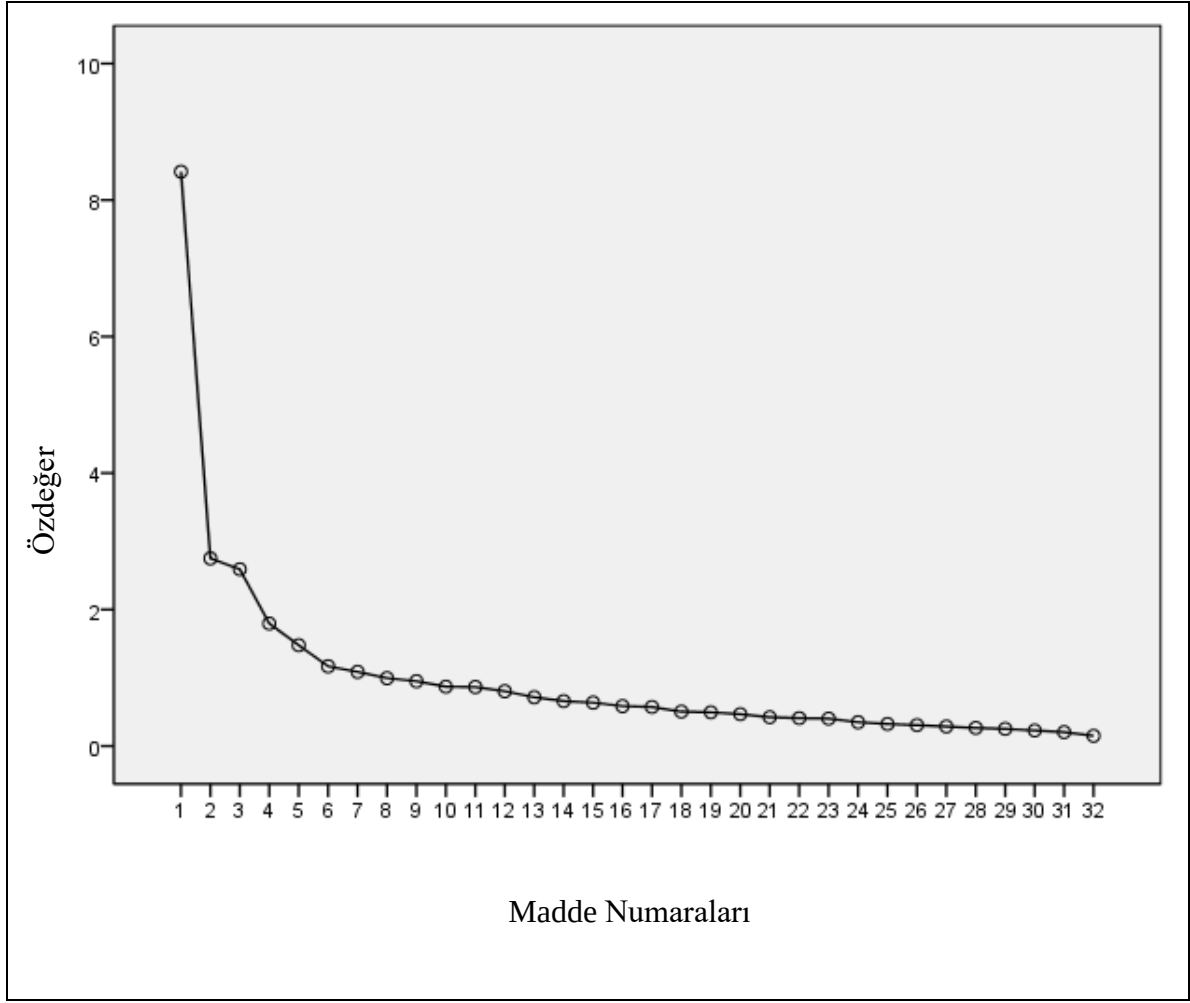
Tablo 3

Kentlilik Bilinci Ölçeği Döndürülmüş Temel Bileşenler Analizi Sonuçları

Maddeler	Faktörler			
	1	2	3	4
26	.747			
27	.743			
19	.697			
18	.685			
23	.618			
25	.617			
38	.601			
36	.583			
31	.509			
30	.463			
24	.357			
39	.354			
29	.320			
14		.838		
17		.821		
16		.809		
13		.807		
15		.757		
8		.735		
3			.827	
2			.714	
5			.708	
4			.702	
11			.532	
6			.524	
7			.436	
45				.726
52				.684
47				.671
46				.654
44				.579
53				.562

Açıklanan Toplam Varyans: %48.598
Faktör-1: %15.2
Faktör-2: %13.4
Faktör-3: %10.9
Faktör-4: %9.0
Özdeğer: 15.5

Tablo 3 incelendiğinde, bu dört faktörün ölçeğe ilişkin açıkladıkları varyans %48.598'dir. Yapılan analiz neticesinde ölçeğin madde özdeğerinin .320 ile .838 arasında değiştiği görülmüştür. Bu durumda maddelerdeki toplam varyansın ölçeğe ait varyansın büyük oranını açıkladığı söylenebilir. Şekil 4'te verilen özdeğer ölçülerine göre çizilen yamaç eğim grafiğinde de bu boyutlar açıkça görülmektedir. Grafikteki yamaç eğrisinde yüksek ivmeli hızlı düşüşlerin yaşandığı faktör önemli faktör sayısını verirken, yatay çizgiler faktörlerin getirdikleri ek varyansların birbirine yakın olduğunu gösterir (Çokluk vd., 2018, s. 221).

Şekil 4. Faktör öz değerlerine ait yamaç eğim grafiği

Şekil 4'te elde edilen faktör öz değerlerine ait yamaç eğim grafiğinde, saçılma diyagramına bakıldığında dikey eksenden sonra uzanan yatay eksen görülmektedir. Şekil 4'teki Y eksenindeki bileşenler, X eksenine doğru bir iniş yapmaktadır ve bu iniş eğilimi varyansa yaptıkları katkı çerçevesinde noktalarla gösterilmektedir. İki nokta arasındaki her bir aralık bir faktör anlamında gelir. Şekil 4'te görüldüğü üzere beşinci noktadan sonra eğim bir plato yapmaktadır. Beşinci noktadan sonraki bileşenlerin varyansa yaptıkları katkı hem küçük hem de yaklaşık olarak aynıdır. Bu açıdan faktör sayısının dört olmasına karar verilmiştir (Çokluk vd., 2018, s. 231). Bu şekilde 4 faktörden ve 32 maddeden oluşan nihai ölçeğe ulaşılmıştır. Kentlilik Bilinci Ölçeği'nin maddeleri ve faktör yük değerleri Tablo 4'de verilmiştir.

Tablo 4

Kentlilik Bilinci Ölçeği Maddeleri ve Faktör Yük Değerleri

Nu.	Maddeler	Faktör Yüğü
1. Faktör Kent Kültürü		
26	Kentte duvarlara yazı yazanları gördüğümde uyarırım.	.747
27	Kentte yasak alanlarda sigara içenleri uyarırım.	.743
19	Yeşil alanlara zarar verenleri ikaz ederim.	.697
18	Çevreyi kirlütenleri (sokağa tükürenleri, yerlere çöp atanları vb.) ikaz ederim.	.685
23	Kamu mallarına zarar verenleri ikaz ederim.	.618
25	Parkta gördüğüm bir çöpi bana ait olmasa da alıp çöpe atarım.	.617
38	Toplu taşıma araçlarında özel durumu olan kişilere (hamile, engelli, gazi ve yaşlı) ayrılmış koltuklara oturanları ikaz ederim.	.601
36	Toplu taşıma araçlarında başkalarını rahatsız edecek şekilde konuşanları uyarırım.	.583
31	Evsel katı atıkları geri dönüşüme kazandırılacak şekilde ayırırım.	.509
30	Evimde evsel atık yağların yer altı sularına karışmasını önlemek için tedbir alırım.	.463
24	Düğün, maç gibi özel günlerde korna çalanları hoş görmem.	.357
39	Yolumu kısaltacağını düşünürsem çimlerden geçmeyi tercih ederim.	.354
29	Apartmanlarda ayakkabıların kapı önünde bırakılmasını yadırgarım.	.320
2. Faktör Kent Sorunları İle İlgilenme		
14	Kent sorunlarıyla ilgili gönüllü hizmette bulunurum.	.838
17	Kentte sosyal ilişkileri güçlendirecek faaliyetlere liderlik ederim.	.821
16	Dernek, vakıf veya başka herhangi bir kuruluşun faaliyetine katılırım.	.809
13	Kent sorunlarına yönelik oluşturulan öğrenci topluluklarına üye olmaya öncelik veririm.	.807
15	Farklı kültürel değerlere sahip kişilerin bulunduğu etkinliklerde kentlilik bilincinin gelişimi için çalışırım.	.757
8	Yaşadığım kentin gelişmesine katkı sağlamak için gönüllü hizmetlerde bulunurum.	.735
3. Faktör Kentsel Farkındalık		
3	Yaşadığım kentin kültürel özelliklerini bilirim.	.827
2	Yaşadığım kentin tarihini bilirim.	.714
5	Yaşadığım kent ile ilgili projeleri (köprü, yol, teknoloji, park vb.) takip ederim.	.708
4	Yaşadığım kentin doğal coğrafi özelliklerini bilirim.	.702
11	Kentle ilgili sorunları çözmeye nereye başvuracağımı bilirim.	.532
6	Yaşadığım kentin yerel haberlerini (gazete, internet vb. yollarla) takip ederim.	.524
7	Yaşadığım kentte yapılacak yenilikler için oy kullanırım.	.436
4. Faktör Kente Aidiyet		
45	Kendimi kentli olarak görürüm.	.726
52	Kendimi yaşadığım kentin bir parçası olarak görürüm.	.684
47	Kentli, kent kültürüne sahip olan kişidir.	.671
46	Kentli, kentini sahiplenen ve koruyan kişidir.	.654
44	Kentin fiziki ve sosyal açıdan gelişmesinde en büyük sorumluluk kentte yaşayan bireylere aittir.	.579
53	Yaşadığım kentle ilgili alınan kararlara katılım sağlamam kente olan aidiyet duygumu artırır.	.562

Ölçeğin güvenilirliği için Cronbach Alpha Güvenirlik katsayısı yani iç tutarlılık değerleri incelenmiştir. Ölçeğin Cronbach Alpha Güvenirlik katsayısı .90 olarak hesaplanmıştır. 1. faktörün Cronbach Alpha Güvenirlik katsayısı .83; 2. faktörün .88; 3. Faktörün .81; 4. faktörün .78 olarak hesaplanmıştır. Güvenirlik katsayısı, 0 ile +1 arasında değişkenlik gösterir. Güvenirlik katsayısının 1'e yakın değerler alması güvenilirliğin yüksek olduğu, maddeler arasında iç tutarlılığın yüksek olduğu anlamına gelir ve istenen bir durumdur. Cronbach Alpha Güvenirlik katsayısının .70'in üzerinde olması genel olarak yeterli görülmektedir (Büyüköztürk, 2019, s. 193; Çokluk vd., 2018, s. 388). Elde edilen verilere

göre ölçeğin iç tutarlılığının yüksek olduğu, başka bir ifadeyle yüksek düzeyde güvenilir olduğu söylenebilir.

4.3.2. Görüşme Soruları

Görüşme formunda, 1 adet kapalı uçlu soru ve bu soruyla ilişkili olarak 1 adet açık uçlu soru, bundan bağımsız olarak da 7 adet açık uçlu soru sorulmuştur (Bkz. Ek-5). Görüşme sorularının oluşturulmasında ölçek geliştirme sürecinde yardım alınan uzmanlardan görüş alınmıştır. Gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra çalışma grubunda yer almayan 73 SBÖA ile ön uygulama yapılmıştır. Gelen dönütler doğrultusunda görüşme sorularına son şekli verilmiştir.

4.4. Verilerin Analizi

Araştırmadan elde edilen nicel verilerin istatistiksel çözümlemeleri IBM SPSS 18.0 programı kullanılarak yapılmış ve araştırmada anlamlılık düzeyi [$p \leq .05$] olarak kabul edilmiştir. Ölçme araçlarından elde edilen veriler analiz edilirken sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kentlilik bilinçlerinin değerlendirilmesinde aritmetik ortalama ($\bar{X}$) ve standart sapma (Ss) kullanılmıştır. Aritmetik ortalamalar yorumlanırken ölçeğin geneli için aralıklar 1-32 “Oldukça Düşük”, 33-64 “Düşük”, 65-96 “Orta”, 97-128 “Yüksek”, 129-160 aralığı ise “Oldukça Yüksek” olarak değerlendirilmiştir. Ölçeğin alt boyutlarında ise “kent kültürü” alt boyutu için aralıklar, 1-13 “Oldukça Düşük”, 14-26 “Düşük”, 27-39 “Orta”, 40-52 “Yüksek”, 53-65 aralığı ise “Oldukça Yüksek olarak değerlendirilmiştir. “Kent sorunları ile ilgilenme” alt boyutu için aralıklar, 1-6 “Oldukça Düşük”, 7-12 “Düşük”, 13-18 “Orta”, 19-24 “Yüksek”, 25-30 aralığı ise “Oldukça Yüksek olarak değerlendirilmiştir. “Kentsel farkındalık” alt boyutu için aralıklar 1-7 “Oldukça Düşük”, 8-14 “Düşük”, 15-21 “Orta”, 22-28 “Yüksek”, 29-35 aralığı ise “Oldukça Yüksek olarak değerlendirilmiştir. “Kente aidiyet” alt boyutu için aralıklar, 1-6 “Oldukça Düşük”, 7-12 “Düşük”, 13-18 “Orta”, 19-24 “Yüksek”, 25-30 aralığı ise “Oldukça Yüksek olarak değerlendirilmiştir.

Araştırmanın amaçları doğrultusunda ölçeğe verilen cevapların bağımsız değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla dağılımın normal olduğu durumlarda parametrik analiz tekniklerinden bağımsız örneklem için t-testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır, dağılımın normal olmadığı durumlarda ise Kruskal Wallis testi uygulanmıştır.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının “Kentlilik Bilinci Ölçeği”nden aldıkları puanların cinsiyet ve yerel alma sıklığı değişkenlerinde farklılaşma durumu ilişkisiz örneklem için t-testi (Independent Samples t-test) ile “Kentlilik Bilinci Ölçeği”nden aldıkları puanların sınıf, büyüdüğü yer, konaklama türü, aile gelir durumu, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, baba mesleği, etkinlikler ve yaşadıkları kentte kendilerini ne olarak gördükleri değişkenine göre farklılaşma durumu ise ilişkisiz örneklem için tek yönlü varyans analizi (One-Way ANOVA) ile belirlenmeye çalışılmıştır. “Kentlilik Bilinci Ölçeği”nden aldıkları puanların anne mesleği değişkenine göre farklılaşma durumu ise veriler bu değişken için normal dağılım göstermediği için non-parametrik testlerden Kruskal Wallis testi ile analiz edilmiştir. Anne eğitim durumu değişkeni için anlamlı farklılık gruplar arası çok az çıktığı için gruplar arasındaki farklılığı belirlemede LSD çoklu karşılaştırma testi kullanılmıştır. Anne mesleği değişkeni için ise varyansların homojen olmaması nedeniyle gruplar arasındaki farklılığı belirlemek için Tamhane’s T2 testi kullanılmıştır.

Görüşme formundan elde edilen verilerin çözümlenmesinde ise içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır (Yıldırım & Şimşek, 2016, s. 242). İçerik analizi, insan davranışlarını ve doğasını belirleme konusunda doğrudan olmayan yollarla çalışma imkânı tanıyan bir tekniktir. İçerik analizi, belirli kurallara dayalı kodlamalarla bir metnin bazı sözcüklerinin daha küçük içerik kategorileri ile özetlendiği sistematik, yinelenebilir bir tekniktir (Büyüköztürk, vd., 2012, s. 240). SBÖA’nın görüşme sorularına verdikleri cevaplar analiz edilirken erkek katılımcılar için “E”, kadın katılımcılar için “K” harfleri kullanılmıştır. Buna göre örneğin “E1” birinci erkek katılımcı anlamındadır, “K1” birinci kadın katılımcı anlamındadır.

BÖLÜM V

BULGULAR VE YORUM

5.1. Birinci Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum

Araştırmanın birinci alt probleminde SBÖA'nın kentlilik bilinci düzeyleri test edilmiştir. Bu kapsamda yapılan istatistik analizlerden elde edilen bulgular Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Kentlilik Bilinci ve Alt Faktörler Toplam Puanları

	n	En Düşük Puan	En Yüksek Puan	$\bar{X}$	Ss
Toplam	533	54.00	157.00	114.54	18.77
Kent Kültürü	533	17.00	65.00	46,57	9,40
Kent Sorunları ile İlgilenme	533	6.00	30.00	16,88	5,87
Kentsel Farkındalık	533	8.00	35.00	26,95	5,08
Kente Aidiyet	533	6,00	30,00	24,14	4,66

Tablo 5'te yer alan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kentlilik bilinci toplam puanları incelendiğinde, katılımcıların ölçeği cevaplamalarından elde edilen en düşük puanın 54.00, en yüksek puanın ise 157.00 olduğu görülmektedir. Toplam puanlardan elde edilen aritmetik ortalama 114.54, standart sapma ise 18.77 değerindedir. Bu bulgular, ölçek puanlarının kesme değerleri göz önünde bulundurulduğunda sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kentlilik bilinci toplam ortalama puanlarının yüksek olduğunu göstermektedir. Kentlilik bilinci ölçeğinin alt boyutlarında ise kent kültürü alt boyutu için aritmetik ortalama 46,57, standart sapma ise 9,40 değerindedir. Buna göre kent kültürü alt boyutunda SBÖA'nın kentlilik bilinci ortalama puanlarının yüksek düzeyde olduğu söylenebilir. Kent sorunlarıyla ilgilenme alt boyutunda ise aritmetik ortalama 16,88, standart sapma 5,87 değerindedir. Buna göre kent sorunları ile ilgilenme alt boyutunda SBÖA'nın kentlilik bilinci ortalama puanlarının orta düzeyde olduğu söylenebilir. Kentsel farkındalık alt boyutunda ise aritmetik ortalama 26,95, standart sapma 5,08 değerindedir. Buna göre

kentsel farkındalık alt boyutunda SBÖA'nın yüksek düzeyde olduğu söylenebilir. Kente aidiyet alt boyutunda ise aritmetik ortalama 24,14, standart sapma 4,66 değerindedir. Buna göre kent aidiyet alt boyutunda SBÖA'nın kentlilik bilinci ortalama puanlarının yüksek düzeyde olduğu söylenebilir.

5.2. İkinci Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum

Araştırmanın ikinci alt probleminde sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kentlilik bilinçleri cinsiyet değişkenine göre test edilmiştir. Bu kapsamda, istatistiksel analizlerden elde edilen bulgular Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Kentlilik Bilincine İlişkin Toplam Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre t-testi Sonuçları

Cinsiyet	n	$\bar{X}$	Ss	Sd	t	p
Kadın	375	115.44	18.14	531	1.708	.088
Erkek	158	112.40	20.07			

Tablo 6 incelendiğinde, kadın sosyal bilgiler öğretmen adayları ile erkek sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kentlilik bilinci toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir [$t_{(531)}=1.708$; $p>.05$]. Bu bulgu, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kentlilik bilinçlerinin cinsiyet değişkenine göre farklılık göstermediği şeklinde yorumlanabilir. Başka bir ifadeyle, cinsiyet değişkeninin sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kentlilik bilinci düzeylerinde herhangi bir etkiye sahip olmadığı söylenebilir.

5.3. Üçüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum

Araştırmanın üçüncü alt probleminde sosyal bilgiler öğretmen kentlilik bilinçleri sınıf değişkenine göre test edilmiştir. Bu kapsamda, istatistiksel analizlerden elde edilen bulgular Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Kentlilik Bilinci Toplam Puanlarının Sınıf Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Değişken	n	$\bar{X}$	Ss			
1.Sınıf	128	116.45	20.94			
2. Sınıf	145	115.24	16.29			
3. Sınıf	156	113.74	20.31			
4. Sınıf	104	112.40	16.60			
Toplam	533	114.54	18.77			
Sınıf	Varyansın Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p
	Gruplar Arası	1113.330	3	371.110	1.053	.368
	Gruplar İçi	186349.053	529	352.267		
	Toplam	187462.383	532			

Tablo 7 incelendiğinde, SBÖA'nın kentlilik bilinci toplam puanları sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir [$F_{(3, 532)}=1.053$, $p>05$]. Bu bulgu, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kentlilik bilinçlerinin sınıf değişkenine göre farklılık göstermediği şeklinde yorumlanabilir. Başka bir ifadeyle, sınıf değişkeninin sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kentlilik bilinci düzeylerinde herhangi bir etkiye sahip olmadığı söylenebilir.

5.4. Dördüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum

Araştırmanın dördüncü alt problemünde sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kentlilik bilinci büyüdükleri yer değişkenine göre test edilmiştir. Bu kapsamda, istatistiksel analizlerden elde edilen bulgular Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Kentlilik Bilinci Toplam Puanlarının Büyüdükleri Yer Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Değişken		n	$\bar{X}$	Ss		
	Köy	113	114.39	19.63		
	Kasaba	52	112.44	19.18		
	Şehir	368	114.88	18.47		
	Toplam	533	114.54	18.77		
Büyüdüğü Yer	Varyansın Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p
	Gruplar Arası	273.73	2	136.86	.388	.679
	Gruplar İçi	187188.646	530	353.186		
	Toplam	187462.383	532			

Tablo 8 incelendiğinde, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kentlilik bilinci toplam puanları büyüdükleri yer değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir

[$F_{(2, 532)}=.388$, $p>05$]. Bu bulgu, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kentlilik bilinçlerinin büyüdüğü yer değişkenine göre farklılık göstermediği şeklinde yorumlanabilir. Başka bir ifadeyle, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının büyüdüğü yerin kentlilik bilinci düzeylerinde herhangi bir etkiye sahip olmadığı söylenebilir.

5.5. Beşinci Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum

Araştırmanın beşinci alt probleminde sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kentlilik bilinci okudukları kentteki konaklama türü değişkenine göre test edilmiştir. Bu kapsamda, istatistiksel analizlerden elde edilen bulgular Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Kentlilik Bilinci Toplam Puanlarının Konaklama Türü Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Değişken				n	$\bar{X}$	Ss
	Devlet Yurdu			272	114.69	19.49
	Özel Yurt			45	114.46	18.11
	Aile			148	115.61	18.26
	Arkadaş(lar)la			68	111.63	17.35
	Toplam			533	114.54	18.77
Konaklama Türü	Varyansın Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p
	Gruplar Arası	752.654	3	250.885	.711	.546
	Gruplar İçi	186709.729	529	352.948		
	Toplam	187462.383	532			

Tablo 9 incelendiğinde, SBÖA’nın kentlilik bilinci toplam puanları okudukları kentteki konaklama türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir [$F_{(3, 532)}=.711$, $p>05$]. Bu bulgu, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kentlilik bilinçlerinin okudukları kentteki konaklama türü değişkenine göre farklılık göstermediği şeklinde yorumlanabilir. Başka bir ifadeyle, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının okudukları kentteki konaklama türünün kentlilik bilinci düzeylerinde herhangi bir etkiye sahip olmadığı söylenebilir.

5.6. Altıncı Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum

Araştırmanın altıncı alt probleminde sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kentlilik bilinci aile gelir durumu değişkenine göre test edilmiştir. Bu kapsamda, istatistiksel analizlerden elde edilen bulgular Tablo10’da verilmiştir.

Tablo 10

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Kentlilik Bilinci Toplam Puanlarının Aile Gelir Durumu Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Değişken				n	$\bar{X}$	Ss
	2325TL ve Altı			206	113.33	19.14
	2326-3326 TL			141	116.32	18.20
	3327-4327 TL			98	114.52	18.24
	4328-5328 TL			46	110.52	20.16
	5329 TL ve Üstü			42	118.90	17.86
	Toplam			533	114.54	18.77
Aile Gelir Durumu	Varyansın Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p
	Gruplar Arası	2291.945	4	572.986	1.634	.164
	Gruplar İçi	185170.438	528	350.752		
	Toplam	187462.383	532			

Tablo 10 incelendiğinde, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kentlilik bilinci toplam puanları okudukları kentteki konaklama türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir [$F_{(4, 532)}=1.634$, $p>05$]. Bu bulgu, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kentlilik bilinçlerinin aile gelir durumu değişkenine göre farklılık göstermediği şeklinde yorumlanabilir. Başka bir ifadeyle, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının aile gelir durumlarının kentlilik bilinci düzeylerinde herhangi bir etkiye sahip olmadığı söylenebilir.

5.7. Yedinci Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum

Araştırmanın yedinci alt probleminde sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kentlilik bilinci anne eğitim durumu değişkenine göre test edilmiştir. Bu kapsamda, istatistiksel analizlerden elde edilen bulgular Tablo11’de verilmiştir.

Tablo 11

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Kentlilik Bilinci Toplam Puanlarının Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Değişken	n	$\bar{X}$	Ss			
Okur-Yazar Değil	79	112.15	20.44			
İlkokul	290	114.60	19.06			
Ortaokul	65	120.46	18.07			
Lise	78	113.08	16.35			
Üniversite ve Üstü	21	109.76	15.65			
Toplam	533	114.54	18.77			
Anne Eğitim Durumu	Varyansın Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p
	Gruplar Arası	3374.270	4	843.568	2.420	.048*
	Gruplar İçi	184088.112	532	348.652		
	Toplam	187462.383	532			

* $p<.05$

Tablo 11 incelendiğinde, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kentlilik bilinci toplam puanları anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir [$F_{(4, 532)}=2.420$, $p<05$]. İstatistiksel olarak anlamlı farklılığın çok düşük olmasından dolayı bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu görmek için LSD çoklu karşılaştırma testi yapılmıştır. LSD çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre, anne eğitim durumu ortaokul olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kentlilik bilinci toplam puan ortalamalarının ($\bar{X}=120.46$), anne eğitim durumu okur-yazar olmayan ($\bar{X}=112.15$), ilkokul ($\bar{X}=114.60$), lise ($\bar{X}=113.08$) ile üniversite ve üstü ($\bar{X}=109.76$) mezunu olanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Dolayısı ile gruplar arasında anlamlı farklılığın anne eğitim durumu ortaokul mezunu olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının lehine olduğu görülmektedir. Bu bulgu, anne eğitim durumu ortaokul mezunu olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kentlilik bilinçlerinin diğer öğretmen adaylarına göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

5.8. Sekizinci Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum

Araştırmanın sekizinci alt problemde sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kentlilik bilinci baba eğitim durumu değişkenine göre test edilmiştir. Bu kapsamda, istatistiksel analizlerden elde edilen bulgular Tablo12’de verilmiştir.

Tablo 12

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Kentlilik Bilinci Toplam Puanlarının Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Değişken		n	$\bar{X}$	Ss		
	Okur-Yazar Değil	15	111.53	22.70		
	İlkokul	223	112.87	19.63		
	Ortaokul	109	117.48	16.88		
	Lise	120	117.20	18.11		
	Üniversite ve Üstü	66	111.15	18.17		
	Toplam	533	114.54	18.77		
Baba Durumu	EğitimVaryansın Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p
	Gruplar Arası	3315.915	4	828.979	2.277	.051
	Gruplar İçi	184146.468	528	348.762		
	Toplam	187462.383	532			

Tablo 12 incelendiğinde, SBÖA’nın kentlilik bilinci toplam puanları baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir [$F_{(4, 532)}=2.277$, $p>05$]. Bu bulgu, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kentlilik bilinçlerinin baba eğitim durumu değişkenine göre farklılık göstermediği şeklinde yorumlanabilir. Başka bir ifadeyle, sosyal

bilgiler öğretmen adaylarının baba eğitim durumlarının kentlilik bilinci düzeylerinde herhangi bir etkiye sahip olmadığı söylenebilir.

5.9. Dokuzuncu Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum

Araştırmanın dokuzuncu alt probleminde sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kentlilik bilinci anne mesleği değişkenine göre test edilmiştir. Bu kapsamda, istatistiksel analizlerden elde edilen bulgular Tablo 13'te verilmiştir.

Tablo 13

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Kentlilik Bilinci Toplam Puanlarının Anne Mesleği Değişkenine Göre Kruskal-Wallis Analizi Sonuçları

Değişken			n	$\bar{X}$	Ss	
	Memur		20	110.45	13.00	
	İşçi		34	117.00	17.09	
	Serbest Meslek		16	124.62	14.36	
	Çiftçi		15	105.80	14.19	
	Çalışmıyor		436	114.37	19.40	
	Diğer		12	117.91	11.49	
	Toplam		533	114.54	18.77	
Anne Mesleği	Varyansın Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p
	Gruplar Arası	3462.304	5	692.461	1.983	.080
	Gruplar İçi	184000.079	527	349.146		
	Toplam	187462.383	532			

Tablo 13 incelendiğinde, SBÖA'nın kentlilik bilinci toplam puanları anne mesleği değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir [$F_{(5, 532)}=1.983, p>05$]. Bu bulgu, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kentlilik bilinçlerinin anne mesleği değişkenine göre farklılık göstermediği şeklinde yorumlanabilir. Başka bir ifadeyle, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının anne mesleklerinin kentlilik bilinci düzeylerinde herhangi bir etkiye sahip olmadığı söylenebilir.

5.10. Onuncu Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum

Araştırmanın onuncu alt probleminde sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kentlilik bilinci baba mesleği değişkenine göre test edilmiştir. Bu kapsamda, istatistiksel analizlerden elde edilen bulgular Tablo 14'te verilmiştir.

Tablo 14

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Kentlilik Bilinci Toplam Puanlarının Baba Mesleği Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Değişken			n	$\bar{X}$	Ss	
	Memur		65	114.55	20.71	
	İşçi		137	115.83	19.20	
	Serbest Meslek		163	111.84	18.55	
	Çiftçi		56	112.33	16.58	
	Çalışmıyor		46	118.86	18.26	
	Diğer		66	117.34	17.90	
	Toplam		533	114.54	18.77	
Baba Mesleği	Varyansın Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p
	Gruplar Arası	3073.245	5	614.649	1.757	.120
	Gruplar İçi	184389.137	527	349.885		
	Toplam	187462.383	532			

Tablo 14 incelendiğinde, SBÖA'nın kentlilik bilinci toplam puanları baba mesleği değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir [$F_{(5, 532)}=1.757, p>05$]. Bu bulgu, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kentlilik bilinçlerinin baba mesleği değişkenine göre farklılık göstermediği şeklinde yorumlanabilir. Başka bir ifadeyle, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının baba mesleklerinin kentlilik bilinci düzeylerinde herhangi bir etkiye sahip olmadığı söylenebilir.

5.11. On Birinci Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum

Araştırmanın on birinci alt probleminde sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kentlilik bilinci kentteki etkinliklere katılma sıklığı değişkenine göre test edilmiştir. Bu kapsamda, istatistiksel analizlerden elde edilen bulgular Tablo 15'te verilmiştir.

Tablo 15

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Kentlilik Bilinci Toplam Puanlarının Kentteki Etkinliklere Katılma Sıklığı Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Değişken			n	$\bar{X}$	Ss	
	1-3		329	114.55	17.61	
	4 ve Üzeri		65	124.27	17.51	
	Hiç		139	109.95	20.32	
	Toplam		533	114.54	18.77	
Etkinlikler	Varyansın Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p
	Gruplar Arası	9082.307	2	4541.154	13.493	.000*
	Gruplar İçi	178380.076	530	336.566		
	Toplam	187462.383	532			

* $p<.05$

Tablo 15 incelendiğinde, SBÖA'nın kentlilik bilinci toplam puanları kentteki etkinliklere katılma sıklığı değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir [$F(2, 532)=2.420, p<0.05$]. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu görmek için Scheffe çoklu karşılaştırma testi yapılmıştır. Scheffe çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre, etkinliklere katılma sıklığı bir ay içinde 4 ve üstü olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kentlilik bilinci toplam puan ortalamalarının ($\bar{X}=124.27$), etkinliklere katılma sıklığı bir ay içinde 1-3 ($\bar{X}=114.55$) ve hiç katılmayanlara ($\bar{X}=109.95$) göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Dolayısı ile gruplar arasında anlamlı farklılığın etkinliklere katılma sıklığı 4 ve üstü olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının lehine olduğu görülmektedir. Bu bulgu, etkinliklere katılma sıklığı bir ay içinde 4 ve üstü olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kentlilik bilinçlerinin diğer öğretmen adaylarına göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

5.12. On ikinci Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum

Araştırmanın on ikinci alt probleminde sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kentlilik bilinci yerel gazete alma sıklığı değişkenine göre test edilmiştir. Bu kapsamda, istatistiksel analizlerden elde edilen bulgular Tablo16'da verilmiştir.

Tablo 16

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Kentlilik Bilinci Toplam Puanlarının Kentteki Etkinliklere Katılma Sıklığı Değişkenine Göre t-testi Analizi Sonuçları

Yerel Gazete	n	$\bar{X}$	Ss	Sd	t	p
Almıyorum	420	112.38	18.44	531	-5.246	.000*
Alıyorum	113	122.56	17.83			

*p<.05

Tablo 16 incelendiğinde, yerel gazete alan SBÖA'nın ile yerel gazete almayan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kentlilik bilinci toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmüştür [$t_{(531)}=-5.246; p<.05$]. Aritmetik ortalama puanlarına bakıldığında farklılığın, yerel gazete alan sosyal bilgiler öğretmen adayları lehine olduğu görülmektedir. Bu bulgu, yerel gazete alan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kentlilik bilinci düzeylerinin almayanlara göre daha yüksek olduğu şeklinde yorumlanabilir.

5.13. On Üçüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum

Araştırmanın on üçüncü alt probleminde sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kentlilik bilinci kentteki yaşadıkları kentte kendilerini ne olarak gördükleri değişkenine göre test

edilmiştir. Bu kapsamda, istatistiksel analizlerden elde edilen bulgular Tablo 17’de verilmiştir.

Tablo 17

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Kentlilik Bilinci Toplam Puanlarının Yaşadıkları Kentte Kendilerini Ne Olarak Gördükleri Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Değişken				n	$\bar{X}$	Ss
	Kiracı			108	112.06	15.88
	Ev Sahibi			250	119.50	18.20
	Misafir			118	111.56	18.98
	Yabancı			57	103.63	19.41
	Toplam			533	114.54	18.77
Ev Olarak Görme	Varyansın Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p
	Gruplar Arası	14637.116	3	4879.039	14.934	.000*
	Gruplar İçi	172825.267	529	329.702		
	Toplam	187462.383	532			

*p<.05

Tablo 17 incelendiğinde, SBÖA’nın kentlilik bilinci toplam puanları yaşadıkları kentte kendilerini ne olarak gördükleri değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir [$F_{(3,532)}=14.934$, $p<05$]. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu görmek için Scheffe çoklu karşılaştırma testi yapılmıştır. Scheffe çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre, yaşadıkları kentte kendilerini ev sahibi olarak gören sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kentlilik bilinci toplam puan ortalamalarının ($\bar{X}=119.50$), kendilerini kiracı ($\bar{X}=112.06$), misafir ($\bar{X}=111.56$) ve yabancı ($\bar{X}=103.63$) olarak görenlere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Dolayısı ile gruplar arasında anlamlı farklılığın yaşadıkları kentte kendilerini ev sahibi olarak sosyal bilgiler öğretmen adaylarının lehine olduğu görülmektedir. Bu bulgu, yaşadıkları kentte kendilerini ev sahibi olarak gören sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kentlilik bilinçlerinin diğer kategorilerdeki sosyal bilgiler öğretmen adaylarına göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

5.14. On Dördüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum

Araştırmanın on dördüncü alt probleminde SBÖA’ya “Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kentlilik bilincine dair görüşleri nelerdir?” sorusu sorulmuştur. SBÖA’nın görüşme sorularına verdikleri cevapların analizinden elde edilen bulgulara aşağıda yer verilmiştir.

5.14.1. Birinci Görüşme Sorusu

“Size göre yaşadığınız kentin en önemli sorunu aşağıdakilerden hangisidir? Bir tanesini işaretleyiniz. Bu sorun için yetkili mercilerle iletişime geçtiniz mi? Cevabınız evet ise hangi yolla irtibata geçtiğinizi yazınız.” Sorusunun Analizi

Tablo 18

SBÖA’nın Kentin En Önemli Sorununa Dair Görüşleri

Kategori	n	%
Olumsuz İnsan Davranışları	81	15,2
Sosyo-Kültürel Etkinliklerin Yetersizliği	76	14,3
Çarpık Kentleşme	63	11,8
Alt Yapı-Üst Yapı Yetersizliği	58	10,9
Pahalılık	38	7,1
Trafik Yoğunluğu	37	6,9
Ulaşım İmkânlarının Yetersizliği	36	6,8
Çevre Kirliliği	33	6,2
Konut Edinme –Yüksek Kira Sorunu	27	5,1
İstihdam Sorunu	20	3,8
Yetersiz Çevre Düzenlemesi	14	2,6
Sanayinin Olmaması	13	2,4
Eğitim İmkânlarının Azlığı	13	2,4
Otopark Sorunu	8	1,5
Sağlık Hizmetlerinin Yetersizliği	7	1,3
Engelsiz Yaşam Alanlarının Kısıtlılığı	6	1,1
Rekreasyon Alanlarının Yetersizliği	3	0,6
Toplam	533	%100

Tablo 18 incelendiğinde SBÖA’nın Olumsuz İnsan Davranışları, Sosyo-Kültürel Etkinliklerin Yetersizliği, Çarpık Kentleşme, Alt Yapı-Üst Yapı Yetersizliğini kentin en önemli sorunu olarak gördükleri söylenebilir.

Tablo 19

SBÖA’nın Kent Sorunlarına Dair Yetkili Mercilerle İletişime Geçip Geçmediklerine Dair Görüşleri

Yanıt	n	Kategori	f	%
Evet	82	Kurumla Direkt İletişim	38	36.5
		Telefonla Arayarak	20	19.2
		İnternet Yoluyla	18	17.3
		CİMER Yoluyla	12	11.5
		Dilekçe İle	9	8.6
		Polisi Arayarak	3	2.8
		İmza Toplayarak	2	1.9
		Sosyal Medya Yoluyla	2	1.9
		Toplam	104	%100
Hayır	451	Faydası Olmayacağını Düşünme	12	52.1
		Sadece Eğitim Yoluyla	6	26.0
		Başvuracak Yerin Olmaması	5	21.7
		Toplam	23	%100
Genel Toplam	533		127	%100

Tablo 19 incelendiğinde, SBÖA'nın kent sorunlarına dair yetkili mercilerle iletişime geçip geçmedikleri sorusuna 533 SBÖA'dan 82'si (%15.4) evet, 451'i (%84.6) hayır yanıtını vermiştir. SBÖA'dan evet yanıtını verenlerin cevapları analiz edildiğinde 104 kategori oluşmuştur. En çok tekrar edilen kategoriler sırasıyla; Kurumla Direkt İletişim (f=38), Telefonla Arayarak (f=20), İnternet Yoluyla (f=18), CİMER Yoluyla (f=12), Dilekçe İle (f=9), Polisi Arayarak (f=3), İmza Toplayarak (f=2) ve Sosyal Medya Yoluyla (f=2) şeklindedir. SBÖA'dan hayır yanıtını verenlerin cevapları analiz edildiğinde 23 kategori oluşmuştur. En çok tekrar edilen kategoriler sırasıyla; Faydası Olmayacağını Düşünme (f=12), Sadece Eğitim Yoluyla (f=6) ve Başvuracak Yerin Olmaması (f=5) şeklindedir.

Bu soruya evet yanıtını veren bazı SBÖA'nın görüşleri şu şekildedir:

“Evet, daha önce trafik problemleriyle karşılaştığımızda trafik polisini aramış, durumu izah etmiştim. Belediye başkanıyla karşılaştığım zaman da bu durumu kendisine anlatmış bir çare bulmasını rica etmiştim.” (K1).

“Bir kaç kez polis aracılığı ile” (E1).

“Evet. Dilekçe yazdım ancak sorun çözülmedi.” (K2).

“Mahalle olarak sürekli imza toplanıyor” (K3).

“Evet, birkaç kez iletişime geçtim. Mail yoluyla iletişim kurdum.” (E2).

“Sosyal Medya yoluyla sesimi duyurmaya çalışıyorum.” (E3).

“CİMER'e şikâyetim veya önerim olduğu zaman yazıyorum ve dönüt alıyorum.” (K4).

Bu soruya hayır yanıtını veren bazı SBÖA'nın cevapları şu şekildedir:

“Olumsuz insan davranışlarının bir mercisi bulunmamaktadır. Eğitimin iyi alınması gerekmektedir.” (E4).

“Hayır. Bu konunun kısa sürede çözüme ulaştırılacak bir konu olmadığını biliyorum ve ancak eğitimle en erken bir nesil sonra düzelebileceğini düşünüyorum.” (K5).

“Hayır. Çünkü başvuruda bile iyi sonuçlanmayacak.” (K6).

“Hayır, geçmedim çünkü hiçbir faydası olmaz yapsam da” (K7).

5.14.2. İkinci Görüşme Sorusu

“Kent kültürü ve kentlilik bilinci kavramlarını sosyal bilgiler dersi ile nasıl bağdaştırırsınız? Açıklayınız.” Sorusunun Analizi

Tablo 20

SBÖA’nın Kent Kültürü ve Kentlilik Bilinci Kavramlarını Sosyal Bilgiler Dersi ile Bağdaştırılmasına Yönelik Görüşleri

Kategori	Kod	f	%
Vatandaşlık Eğitimi	İyi Vatandaş Yetiştirme	49	6.2
	Etkin Vatandaşlık	45	5.6
	Kültür	42	5.3
	Bilinçli Birey	29	3.6
	Bireyi Topluma Hazırlamak	21	2.6
	Yurttaşlık	18	2.2
	Haklarını Bilmek	11	1.3
	Kültür Aktarımı	11	1.3
	Eğitimli Birey	11	1.3
	Kurallar	10	1.2
	Üretkenlik	5	0.6
Değer	Sorumluluk	67	8.4
	Saygı	30	3.7
	Duyarlı	16	2.2
	Değer	13	1.6
	Vatanseverlik	6	0.7
	Sevgi	5	0.6
	Çevre Farkındalığı	47	5.9
Beceri	Çevreye Uyum	27	3.4
	Beceri	13	1.6
	Sosyal Katılım	6	0.7
	Kentsel Farkındalık	4	0.5
	Problemlere Çözüm Üretmek	3	0.3
	Mekânı Algılama Becerisi	2	0.2
	İnsanlar, Yerler ve Çevreler	27	3.4
Öğrenme Alanı	Birey ve Toplum	21	2.6
	Kültür ve Miras	13	1.6
	Öğrenme Alanlarıyla	7	0.8
	Coğrafya Dersiyle	12	1.5
	Tarih Dersiyle	11	1.3
	Antropoloji Dersiyle	1	0.1
	Sosyal Bilgilerin En Önemli Amacı	58	7.3
Dersler	Bağdaştırmıyorum	41	5.1
	Sosyal Yaşam	41	5.1
	Toplum	35	4.4
	Günlük Yaşam	20	2.5
	Sosyo- Kültürel Özellik	11	1.3
	Aidiyet	11	1.3
	Toplam	790	%100

Tablo 20’de SBÖA’nın kent kültürü ve kentlilik bilinci kavramlarını sosyal bilgiler dersi ile nasıl bağdaştırdıklarına yönelik soruya verdikleri cevaplar incelendiğinde 12 kategori 33 tema oluşmuştur. Vatandaşlık eğitimi kategorisinde, İyi Vatandaş Yetiştirme (%6.2), Etkin Vatandaşlık (%5.6), Kültür (%5.3), Bilinçli Birey (%3.6), Bireyi Topluma

Hazırlamak (%2,6) ve Yurttaşlık (%2,2) kodlarında kümelenmiştir. Değer kategorisinde, Sorumluluk (%8,4), Saygı (%3,7) ve Duyarlı (%2,2) kodlarında kümelendiği görülmektedir. Beceri kategorisinde, Çevre Farkındalığı (%5,9), Çevreye Uyum (%3,4) ve Beceri (%1,6) kodlarında kümelendiği görülmektedir. Öğrenme Alanı kategorisinde, İnsanlar, Yerler ve Çevreler (%3,4), Birey ve Toplum (%2,6) ve Kültür ve Miras (%1,6) kodlarında kümelenmiştir. Dersler kategorisinde, Coğrafya Dersiyle (%1,5) ve Tarih Dersiyle (%1,3) kodlarında kümelenmiştir. Diğer kategoriler ise, Sosyal Bilgilerin En Önemli Amacı (%7,3), Bağdaştırmıyorum (%5,1) Sosyal Yaşam (%5,1), Toplum (%4,4), Günlük Yaşam (%2,5), Sosyo- Kültürel Özellik (%1,3) ve Aidiyet (%1,3) şeklindedir.

Bu soruya cevap veren bazı SBÖA'nın cevapları şu şekildedir:

“Vatandaş olarak yapmamız gereken şeyler olduğu için vatandaşlık üzerinden anlatırdım.” (K8).

“Kültürler arası sosyalleşme ile bağdaştırabilirim. Kent kültüründe birbirinden farklı kültürler mevcut ve bunların birbirleriyle olan etkileşimi sosyal bilgiler dersi ile alakalı olarak görüyorum. Kentlilik bilinci de aynı şekilde kentin getirmiş olduğu sorumluluk ve davranışları uygulama yönüyle sosyal bilgiler ile alakadar olduğunu düşünüyorum.” (E5).

“Kentlik bilinci her insanda olması gerektiğini düşünmekteyim çünkü herkesin kentte bir işi olduğundan herkes uygun davranışlar sergilemesi gerektiğini düşünmekteyim kent kültürünü daha geliştirmeli ileriye taşınmalı saygılı ve sevgili olmak gerektiği çocuklara ilerde kent kültürü bilinci olması gerektiği aşılanmalı.” (E6).

“Kentın sosyo-kültürel özelliklerini Türkiye'nin diğer şehirleriyle karşılaştırıp Türkiye'nin sosyo-kültürel özelliklerini açıklar.” (E7).

“Sosyal bilgiler dersinin temelini oluşturur çünkü çocukların geneli kenti biliyorlar ve o konuda eğitilmeliler.” (K9).

“Amacı topluma yararlı bireyler yetiştirmek olduğu için doğrudan bir etkisi vardır.” (E8).

“Dersin öğretim alanlarıyla iç içe.” (E9).

“Sosyal çevreye uyum” (K10).

“Bağdaştırmıyorum” (K11).

“Sabit tek bir kent kültüründen bahsetmenin doğru olmadığını düşünüyorum. X şehrinin sakinleri ile y şehrinin sakinleri aynı ülkede de olsalar farklı ülkelerde de olsalar büyük

farklar olabilir ki bana göre bu böyledir. Bu sebeple kentlilik bilincinden ziyade hangi kentin kentlilik bilinci olduğu daha önemlidir. Ders ile bağdaştırdığım nokta ise bu kavramları (kendimi dersi veren olarak kabul edersem) öğrenciye en iyi verebilecek ders olarak sosyal bilgiler dersini görmekle beraber dersin öğrenme alanları olan birey ve toplum, kültür ve miras, insanlar, yerler ve çevre öğrenme alanları ile (sınıf düzeyleri gözeticiler, öğrencilerin gelişimlerine göre gerek soyut gerek somut bir şekilde) aktarılabilmesi en iyi fırsattır. Yani öğrenciye bu kavramları bu öğrenme alanları ile parçadan bütüne olacak şekilde kazandırmak bu ders ile mümkündür.” (E10).

“Sosyal bilgiler dersi bizim kültür aktarımını sağlayan en önemli derslerin başında gelmektedir. İçinde barındırdığı değer ve beceriler sayesinde bunu sağlayabiliyoruz. Kent kültürü toplu yaşamın en çok göze çarptığı bir kültürdür. Toplu yaşam da bizim kültürümüzde var olan sevgi, saygı sorumluluk bilinci ile kent toplumunun bir parçası olmayı kentlilik bilincini bu şekilde aktarmayı sosyal bilgiler dersinde aktarıyoruz. Zaten bu değerler sosyal bilgilerin aktardığı değerler olduğu için en çok toplu yerleşimin olduğu yerlerde aktif kullanımı önem kazanmaktadır.” (E11).

“Köyde yaşayan insanlarda birliktelik ve birlikte yaşama bilinci daha fazla olduğundan, bu insanlar kente geldiklerinde çarpık kentleşmeyle birlikte çarpık sosyal ilişkiler içerisine girmektedirler. Ayrıca çoğu zaman bu kimseler maddi yetersizliklerden kaynaklı olarak zararlı alışkanlıklara yönelebilmekteler. Bizler de Sosyal Bilgiler Öğretmeni olarak kent kültürüne uyumlu ve bilinçli bireylerin yetişmesinde önemli sayılabilecek bir role sahibiz.” (E12).

“Sosyal bilgiler dersi kesinlikle hayatla en iç içe ders olduğu için kent kültürü ve kentlilik bilinci de sosyal bilgiler dersi ile çok yakından bağlıdır. En başta sosyal bilgiler dersi coğrafya tarih gibi derslerin ortak buluşma noktası olduğu için kentimizin tarihini ve coğrafyasını anlamada da çok büyük katkı sağladığını düşünüyorum. Bu da sosyal bilgiler dersi ile kent kültürü ile kentlilik bilinci ile yakından ilgilidir.” (K12).

“Toplum olgusunu ve toplumsal değişimleri kent, köy, kültür, medeniyet vb. kavramlar içerisinde ele alacağımız öğrenme alanları var. Aynı zamanda öğrencide çevre okuryazarlığı, problem çözme, sosyal katılım vb. Beceriler ile dayanışma, bilimsellik, sorumluluk gibi değerlerin öğretiminde kent kültürünün ya da kentli insan profilinin anlatılması önemli diye düşünüyorum.” (K13).

“Sosyal bilgiler toplumu ve bireyi kapsayan bir derstir. Ve derste bir vatandaşın hak ve sorumlulukları öğretilir. Tarih dersi ile aitlik, koruma ve geliştirme içgüdüsü uyandırılır. Coğrafya ile çevreyi tanıması sağlanır. Sosyoloji ile toplum bilinci ve ilişkiler öğretilir. Bu gibi durumlarla sosyal yaşama (kent köy kasaba şehir vs.) hazır hale getirilir.” (K14).

“Yetiştirilmek istenen vatandaşlardan beklenen beceri ve davranışlardan bazıları da çevresine, toplumsal sorunlara ve kültürel konulara duyarlı olmak ve toplumsal sorunlara çözüm üretebilmektir burada sosyal bilgiler ve kent bilinci birbiriyle karşılaşır içinde bulunduğu yeri benimseyen ve sorunlarına sorun bulan vatandaş etkin vatandaşdır.” (K15).

“Bir Sosyal Bilgiler Öğretmeninin temel amacı iyi bir yurttaş iyi bir vatandaş yetiştirmekle beraber aynı zaman da içinde yaşadığı toplumun içerisindeki gelişmeleri ve değişimleri tanıyıp buna karşı bilinçli olması gerekir.” (K16).

“Sosyal bilgiler dersini yeterli bir şekilde alan kişi kent kültürüne sahip ve bilinçlidir. Eğitim bunun temelidir.” (K17).

“Yaşadığımız çevrenin önemi bize, davranışlarımıza ve eğitimimize etki eder.” (K18).

“Sosyal bilgiler dersi ile alakalı bir kavramdır. Kent yaşamını iyi kavramak, birlik halinde kimseye zarar vermeden bilhassa toplum kurallarına uyarak yaşamak kent kültürünün ve sosyal bilgilerin olmazsa olmazıdır.” (K19).

5.14.3. Üçüncü Görüşme Sorusu

“Görev yapacağınız okulda kentlilik bilincini sosyal bilgiler dersi kapsamında nasıl kazandırabilirsiniz? Açıklayınız.” Sorunun Analizi

Tablo 21

SBÖA'nın Görev Yapacağı Okulda Kentlilik Bilincini Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Nasıl Kazandıracaklarına Dair Görüşleri

Kategori	f	%
Anlatım Yoluyla	132	17.7
Etkinliklerle	91	12.2
Gezi Yoluyla	66	8.8
Örnek Olay Vererek	55	7.3
Drama Yoluyla	47	6.3
Yaparak Yaşayarak Öğrenme	45	6.0
Bilmiyorum	44	5.9
Sosyal Proje Yaparak	37	4.9
Gözlem	25	3.3
Ödev	23	3.0
Belgesel ve Video İzletme	21	2.8
Değer Eğitimiyle	19	2.5
Görsel Kullanarak	18	2.4
Model Olma	18	2.4
Soru-Cevap Yoluyla	16	2.1
Gösterim Yoluyla	14	1.8
Güncel Olaylar	11	1.4
Görüşme	10	1.3
Empati	9	1.2
Araştırma-İnceleme	7	0.9
Münazara	7	0.9
Problem Çözme	6	0.8
Diğer Derslerle İlişkilendirme	5	0.6
Materyal	5	0.6
Tanıtım	5	0.6
Beyin Fırtınası	3	0.4
Seminer	3	0.4
Altı Şapka	3	0.4
Toplam	745	%100

Tablo 21'de SBÖA'nın görev yapacağı okulda kentlilik bilincini sosyal bilgiler dersi kapsamında nasıl kazandıracakları sorusuna verdikleri cevapların analizi sonucu 27 kategori ortaya çıkmıştır. Verilen bu cevapların kümelendiği kategoriler ise sırasıyla, Anlatım Yoluyla (%17,7), Etkinliklerle (%12,2), Gezi Yoluyla (%8,8), Örnek Olay Vererek (%7,3), Drama Yoluyla (%6,3), Yaparak Yaşayarak Öğrenme (%6,0), Bilmiyorum (%5.9) ve Sosyal Proje Yaparak (%4,9) şeklindedir.

Bu soruya cevap veren bazı SBÖA'nın cevapları şu şekildedir:

“İlk olarak oranın coğrafyasını öğretirim, ulaşım, sağlık, eğitim burada nasıl işliyor. Kent olmaya elverişli bir yer mi diye çocuklara ilk kent kavramını anlatırım. Daha sonra kentte olması gereken neler bunları öğretirim ve en sonra onlara sorular sorarak kent kavramını kafalarında kesinleştirir ve kentte yaşıyorsak ne gibi sorumluluklarımız olmadı bunları öğretirim. Kısa bir skeç yaptırabiliriz sınıf ortamın da ya da kent yaşamında olması gerekenle olmaması gereken arasında bir münazara yaptırabilirim.” (K20).

“Doğal yapılar veyahut tarihi mekânlar gezisi düzenleyerek, oralarda yere atılan çöpleri toplama, yere tükürenleri uyarma vb. gibi bir etkinlik düzenleyebilirim. Böylece hem kentinde yer alan kültürel bir yerin tarihini öğrenir hem de kentlilik bilinci oluşmasını bir şekilde sağlayabilirim diye düşünüyorum.” (K21).

“Öğrencilerimle kent içinde geziler düzenlerim, öğrencilerime o şehrin tarihi alanlarını gezdiririm o şehirdeki kıymetli insanlarla görüştürürüm ve öğrencilerime yaşadıkları kent ile ilgili araştırma ödevleri veririm ve kentlerini en iyi biçimde tanımalarını sağlarım.” (K22).

“Örnek olay yöntemini kullanarak onlara kendilerinin fark etmelerini sağlarım. Kent yaşamına ait sorunları bulmalarını çözüm önerilerini sunmalarını sağlarım.” (E13).

“Öncelikle özgürlük kavramının tam anlamıyla neyi ifade ettiğini ve sınırlılıklarını sınıf içi küçük bir drama ile öğrenciye anlatmaya çalışırım. Sonrasında var olan her şeyin tek bir bireyin olmadığını tabi bunun karşısında sorumluluk anlamında da topyekûn bir birliktelikten söz ederim.” (K23).

“Okul Dışı Sosyal Bilgiler Öğretimi kapsamında ders planı hazırlar ve öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenmelerine destek olurum.” (E14).

“Kentli değilim o yüzden kentlilik bilinci kavramını bilmiyorum” (K24).

“Etkinlikler yolu ile sosyal projeler düzenleyerek aktif katılım sağlayarak.” (E15).

“Görev yapacağım okullarda, kentlilik bilincini nasıl kazandırırım dersek, öğrencilerime öncelikle derslerin kazanımlarını da gözeterek önce bulunduğunuz çevrenin koşullarını, kültür ve yaşam biçimlerini öğreterek daha sonra ise bulunan toplumun koşullarını, kültür ve yaşam biçimlerini öğreterek öğrencilerimin farkları görmesini, karşılaştırma yapabilmelerini, eleştirel bir bakış açısı ile sorgulama yapabilmelerini onlara rehberlik ederek sağladım. Bunlara çeşitli araştırma ödevleri, proje çalışmaları, çevrede gezi-gözlem yapılacak bir yer varsa gezi-gözlem gibi etkinliklerle kazandıra bilirim (etkinlikler durum ve şartlara bağlı olarak çeşitlendirilebilir). Her yerde bu tarzda bir eğitim verilecek olursa bir önceki cevabım da bahsettiğim farklılık minimum seviyede kalacaktır.” (E16).

“Çocukları kentle ilgi belgesel ve videoları izletirim. Onları kentlilik ile ilgili kitaplar okuturum kendi deneyimlerimde anlatırım onların kentlilik bilinci aşılama çalışmam ve kadar aşılırsam büyük şehirde yaşamak farklıdır önemli olan insan olmayı öğretmektir.

İnsanlık değeri yüksen olan bireyler her zaman nerede ne yapacağını bildiğini düşünmekteyim.” (E17).

“Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda yer alan “duyarlılık, dürüstlük, estetik, sorumluluk” değerlerini kentlilik bilinci kavramı ile kazandırırım. İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanında yer alan kazanımlarla ders planı yapar ve uygularım.” (K25).

“Eğer okul bahçesi uygunsa uygulamalı olarak çöp toplama veya göstererek veya yazılı görselli slaytlarda.” (K26).

“Okulda bulunan görevliler rol model olarak bilincin kazanmasına yardımcı olabilir.” (E18).

“Öğrencilerle yapacağım canlandırmalar, araştırmalarını isteyeceğim kent yaşamında dikkat edilmesi gereken konuları kendi hayatlarında uygulayıp uygulamadıklarını soru cevap olarak tartışarak, olumlu ve olumsuz örnekler vererek çıkarımlarda bulunmalarını isteyerek.” (K27).

“Çocuklara yaşadıkları şehrin tarihini öğretip, bu şehre ve bu şehirde yaşayanlara karşı sorumlulukları olduğunu anlatıp, gösteririm. Mesela şehirdeki tarihi eserlere veya yapılara zarar verilmemesi ve korunmasının sadece yetkili makamların değil vatandaşların yani onların da sorumluluğunda olduğunu gösteririm.” (E18).

“Günlük hayattan örnekler vererek ve öğrencilerimle birlikte her hafta hayvanları besleyerek ve çöpleri toplayarak.” (K28).

“Çocuklarla gruplar halinde toplu taşıma ile seyahat edebilir. Ağaçsız alanlara ağaç dikmeye götürebilir, karşılaştıkları sorunlar için bir mektup yazmalarını ister ve mektuplarıyla birlikte onları kentin yetkilileriyle görüştürmeye götürebilirim, çevrede çöp toplama çalışması yapılabilir ve çocukların bilinçli bireyler olarak yetişmeleri için neler yapmaları gerektiğini anlatır bu konuda afiş ve pano çalışmaları da yapılabilir.” (K29).

“Empati yoluyla kazanılması ya da kentli ve köylü karşılaştırmaları yapıp onların farklı olduğunu hissettirerek.” (E19).

“Kentlik bilinci her vatandaşın sahip olması gereken bir konudur. Her vatandaş yaşadığı kentin kültürünü, geleneklerini göreneklerini, çevresini vs. birçok şeyi öğrenmelidir. Sosyal bilgiler kapsamında bunu öğrencilerime bir araştırma konusu olarak veririm. Hepsinden yaşadığı çevrenin geleneklerini göreneklerini, çevresini, sorunlarını öğrenmesini ve bunları bizlere aktarmalarını isterim.” (K30).

“Eğitim derslerinde görmüş olduğumuz yöntem ve tekniklerle örneğin problem çözme tekniğiyle kavram ilişkin bir örnek problem veririm tümevarım yoluyla kavrama ulaşıyoruz.” (E20).

“Sosyal bilgiler coğrafya tarih dersleriyle de ilişkilidir. Okulda derslerde bu bilimlerden yararlanılarak anlatılabilir.” (K31).

“Örnek olarak etkinliklerle materyaller videolar hikâyeler görev yapacağım okula göre değişim gösterecektir mecburen.” (K32).

“Kent tanıtım videoları” (E21).

“Beyin fırtınası yaptırarak görüş alırım. Çocuklara nasıl ve niçin böyle davranmaları gerektiğini anlatırım.” (K33).

“Öncelikle okulumda öğrencilerimle birlikte gönüllü olarak ilk görevim çöp toplatma ve doğaya ve hayvanlara zarar vermeme konusunda seminerler düzenleyip uygulamalar yaptırırım. Örneğin fidan dikme gibi uygulamalarla öğrencilerimin doğayla iç içe olmalarını sağlarım.” (K34).

“Sürdürülebilir kalkınma konusuyla da bağdaşım yaparak gerekli konularda kavram-kazanım olarak aktarmaya çalışırım. Bu konu hakkında bir drama veya altı şapka oyunu yaptırılabilir. İnsanlar, yerler ve çevreler öğrenme alanı bunun için uygun olacaktır.” (E22).

5.14.4. Dördüncü Görüşme Sorusu

“Yaşadığınız kente karşı ne tür sorumluluklarınızın olduğunu düşünüyorsunuz? Açıklayınız.” Sorusunun Analizi

Tablo 22

SBÖA'nın Yaşadığı Kente Karşı Ne Tür Sorumluluklarının Olduğuna Dair Görüşleri

Kategori	f	%
Çevreye Duyarlılık	236	33.2
Kentin Gelişimine Katkı Sağlamak	85	11.9
Başkalarına Saygılı Olmak	71	10.0
Kurallara Uymak	53	7.4
Sorunlarla İlgilenmek	41	5.7
Kenti Korumak	37	5.2
Katılım Sağlamak(oy)	29	4.0
Kamu Mallarını Korumak	25	3.5
Yok	22	3.1
Nezakat Kurallarına Uymak	16	2.2
İyi Vatandaş Olmak	13	1.8
Kültürel Değerleri Nesillere Aktarma	13	1.8
Bilinçli Olmak	12	1.6
Kent Hakkında Bilgi Sahibi Olmak	12	1.6
Kenti Sahiplenmek	11	1.5
Kent Kültürüne Sahip Çıkmak	11	1.5
Kültürel Etkinliklere Katılmak	10	1.4
Kişinin Kendini Geliştirmesi	6	0.8
Trafik Kurallarına Uymak	3	0.4
Zarar Vermemek	3	0.4
Toplam	709	%100

Tablo 22’de SBÖA’nın yaşadığı kente karşı ne tür sorumluluklarının olduğu sorusuna verilen cevapların analizi sonucunda 20 kategori ortaya çıkmıştır. Bu kategoriler arasında kümelenenler, Çevreye Duyarlılık (%33,2), Kentin Gelişimine Katkı Sağlamak (%11,9), Başkalarına Saygılı Olmak (%10,0), Kurallara Uymak (%7,4), Sorunlarla İlgilenmek (%5,7), Kenti Korumak (%5,2), Katılım Sağlamak (oy) (%4,0) ve Kamu Mallarını Korumak (%3.5) şeklinde sıralanmaktadır.

Bu soruya cevap veren bazı SBÖA’nın cevapları şu şekildedir:

“Öncelikle her ne kadar başkalarını uyarmak konusunda çok cesaret gösteremesem de çevreyi temiz tutmak ben doğaya zarar vermemeye aşırı önem verenlerdenim. Bu konuda çeşitli STK’ların etkinliklerine de katılmaya çalışıyorum. Bunun dışında elimden geldiğince çevreye, insanlara karşı iyi olmaya çalışıyorum.” (K35).

“Öncelikle yaşadığımız her yeri temiz tutmalıyız. Sadece kent değil bastığımız her alan temiz olmalıdır. Bunun dışında kentin gelişimini yakından takip etmeliyiz. Eksik noktalar yetkili mercilere bildirmeliyiz. Kentimizi başka yerlerde tanıtan etkinlikler yapabiliriz. Gönüllü sosyal projelere kent içinde katılabiliriz.” (E23).

“Yaşadığım kente değil o an için bulunduğum her kente karşı hatta o kentteki canlı cansız her bir unsura karşı ilk sorumluluğum zarar vermemektir. İnsanlık tarih boyunca inişli

çıkışlı bir gelişim göstermiştir. Geline son nokta en baştaki noktadan iyidir kötüdür tartışmaya açıktır ama gösterilen irili ufaklı her türlü negatif dokunuş sonuç olarak zarar vermiştir. Yani bir şekilde ben bir öğretmen olarak zarar vermezsem ve bu konuda örnek davranış sergilersem öğrencilerim yani gelecek nesillerde bu şekilde yetişirse bulunduğum kent gelişim göstermese de gerileme de yaşamaz bu durumda en baş sorumluluğumu yerine getirmiş olurum. Bu cevabım felsefi bir yaklaşım olabilir fakat küçük başlıklardan daha önemli bir şey diye düşünüyorum zira zarar vermemek mottosu ile hareket edebilecek bir kişi mutlaka akılcı bilime uygun davranışlar gösterme yetkinliğinde olmasa bile bu şekilde davranan kurumlara, kuruluşlara, kişilere saygılı ve yapılanlara katkı sağlamaya çaba gösteren bir kişidir.” (E24).

“Yaşadığım kente karşı sorumluluklarım; o kentte yaşayan bireylere önce karşı rahatsız edici davranışlar da bulunmamak, ortak kullanım alanlarını duyarlı bir şekilde kullanmak, uymam gereken kurallara uymak ve o kentin vatandaşlarını düşünen bir yönetimin başa gelmesine yönelik oy kullanmak.” (E25).

“Yaşadıkları kentin kültürünü benimsemesi O kentin sorunlarına çözüm üretme çabasını göstermesi, Kişinin yaşadığı kente karşı duyarlılık göstermesi ve sorumluluk hissedebilmesidir.” (K36).

“Milli değerlerimizi korumak ve bilinçli bir vatandaş olmak kenti korumaya karşı sorumluluğumdur.” (K37).

“Kentlin vatandaşları için aldığı kararların beni de ilgilendirmesi, faaliyetler, projeler, kararlardan yararlanabilmem karşısında alınacak her türlü kararları bizzat eleştirebiliyor oluşumdan kaynaklı her şeye karşı sorumlu olduğumu düşünüyorum. Aynı zamanda oy kullanma, görüş bildirme, üretebilme, üretenlere ilgi gösterme sorumluluğum olduğu inancındayım.” (K38).

“Hiç bir kamu malına zarar vermemek, yere çöp atmamak, unutulmaya yüz tutmuş tarihi binaları ilgili kurumlara bildirmek, insanlara karşı kibar olmak, acil bir durum olmadıkça kornaya basmamak vb.” (E26).

“Hiç bir sorumluluğum yok ben devlet değilim.” (K39).

“Kentimi korumam, geliştirmem, bulunduğum yerlerdeki insanlara nezaket çerçevesinde davranmam ve kentime zarar veren bir olayla karşılaştığımda uyarıp gerekli birimlere haber vermem gerektiği gibi sorumluluklarım var.” (K40).

“Yerlere çöp atmamak çevre bilincini geliştirmek etkili iyi vatandaş olmak.” (K41).

“Çevreye zarar vermeme, canlılara zarar vermeme tarihi ve kültürel değeri gelecek nesle aktarma.” (K42).

“Yaşadığım kentin kalkınmasında ve gelişiminde bana da büyük ölçüde pay düşmektedir. Çünkü genç nüfus olarak ve bilinçli bir nesil olarak yaşadığım şehrin gelişimine katkı sağlamak benimde sorumluluğum altındadır.” (K43).

“Kentten ziyade doğaya karşı sorumluluklarımız vardır ve bu hangi kentte var olursak olalım değışmez sorumluluklardır. Bu sorumlulukları da şu cümle çok güzel özetler: “Bu doğa bize miras kalmadı büyüklerimizden aldığımız ve küçüklerimize devredeceğimiz, bir servettir.” Sorumluluk dediğimiz sahip çıkmaktır. Her zaman, her yerde ve her koşulda, bir daha bize verilmeyecek bir doğaya sahip çıkmaktır tek sorumluluğumuz.” (K44).

“Sorunlarını gidermek için çözüm önerileri sunmak, bizim de aktif olarak sosyo-kültürel etkinlikleri organize etmek gibi sorumluluklarımız olduğunu düşünüyorum.” (K45).

“Yaşadığımız kenti, doğa anlamında kesinlikle önemsemeliyiz. Çevremizi temiz tutmalı, temiz tutmayanları uyarmalıyız. Kentimiz için alınan kararlar hakkında nötr olmak yerine görüş bildirmeliyiz ve karar sürecine dahil olmalıyız. Kentimizde olan gelişmeleri takip etmeli ve gönüllü hareketlere katılarak kentimizi geliştirmek için mücadele etmeliyiz.” (E27).

“Trafik sorunu yoğun olduğu için öncelikle trafik kurallarına uymayı önemsiyorum. Ardından çevre su kirliliğini önemsiyorum ve kirletmemeye çalışıyorum kirletenleri uyarıyorum.” (K46).

“Sorunlarını yetkililere bildirmek, şehre zarar verenleri uyarmak / yetkililere bildirmek, şehrin tarihini ve kültürünü %100 olmasa da büyük ölçüde öğrenmek, insanların özelliklerini iyi kavramak.” (E28).

5.14.5. Beşinci Görüşme Sorusu

“Kentlerde yaşayan kent sakinlerinin sahip oldukları haklar nelerdir? Yazınız.” Sorusunun Analizi

Tablo 23

SBÖA'nın Kentlerde Yaşayan Kent Sakinlerinin Sahip Oldukları Haklara Dair Görüşleri

Kategori	F	%
Sağlık Hizmetleri	107	10.5
Ulaşım Kolaylığı	101	9.9
Eğitim Hizmetleri	93	9.1
Sosyo-Kültürel Etkinliklere Katılma	88	8.6
Temiz Çevre	73	7.2
İmkânlardan Faydalanmak	65	6.4
Barınma	59	5.8
Özgürlük	57	5.6
Yaşama Hakkı	54	5.3
Katılım (oy)	51	5.0
Güvenlik	46	4.5
Bilmiyorum	42	4.1
Fark Yoktur	41	4.0
Şikâyet ve İstek Birimi	40	3.9
İstihdam	21	2.0
Huzurlu Yaşama Hakkı	20	1.9
Saygı Görme	16	1.5
Seyahat	13	1.2
Gizlilik	11	1.0
Sosyal Yardımlardan Faydalanmak	8	0.7
İletişim Hakkı	7	0.6
Toplam	1013	%100

Tablo 23'te SBÖA'na kentlerde yaşayan kent sakinlerinin sahip oldukları haklar sorulmuş verilen cevapların analizi sonucunda kümelenmiş kategoriler sırasıyla, Sağlık Hizmetleri (%10,5), Ulaşım Kolaylığı (%9,9), Eğitim Hizmetleri (%9,1), Sosyo-Kültürel Etkinliklere Katılma (%8,6), Temiz Çevre (%7,2), İmkânlardan Faydalanmak (%6,4), Barınma (%5,8), Özgürlük (%5,6), Yaşama Hakkı (%5,3) ve Katılım (oy) (%5,0) şeklindedir.

Bu soruya cevap veren bazı SBÖA'nın cevapları şu şekildedir:

“İnsanların kırdan kente göç etmesinde de en önemli faktörlerden olan sağlık, eğitim ve sosyal faktörler insanların kentte sahip olduğu ve kolaylıkla ulaşabildiği haklardandır.” (K29).

“Kentte yaşayanlar, ortak alanlarda birlikte, uyumlu, sürdürülebilir, ekolojik, dayanışmayı esas alan, karşılıklı yardımlaşma temelinde; özel alanlarında ise huzur, güven, mutluluk, sağlık, maddi ve manevi bütünlük içinde, nitelikli bir konut, engelsiz bir ulaşım, temiz bir doğa içinde iyi yaşamaya dair sosyal adalet, kültürel çeşitlilik, ekonomik eşitlik, siyasal katılım ve özgürlük temelinde tüm hakları, kent hakkı sayılır.” (K30).

“Eğitim ve kültür faaliyetlerinden yararlanma, güvenli bir kentte yaşama, yerel yönetimin hizmetlerinden eşit şartlarla faydalanmak.” (K31).

“Belediye hizmetlerinden yararlanmak, sosyo-kültürel etkinliklerden yararlanmak, doğal/yapay her türlü çevreyi kullanabilme hakkı vardır.” (K32).

“Temiz çevre, sorunsuz, uygun ve yeterli ulaşım imkânı, yakın çevrede okul ve sosyal etkinliklerin yapılabilecek kurumlar, çok sayıda kütüphane vb. hizmetlerine ulaşabilme imkânı, temiz ve güvenli açık sosyal tesis hizmetleri vb. imkânlara sahip olma hakkı vardır diye düşünüyorum.” (K33).

“Kentın sunduğu tüm imkânlardan yararlanma hakkı.” (E20).

“Konut edinme, barınma, sosyal faaliyetlere katılma hakkı, seçme ve seçilme hakkı” (K34).

“Başkalarının özgürlüklerini kısıtlamadan özgürce yaşama hakları vardır.” (K35).

“Yaşama hakkı, barınma hakkı vs. bunların hepsine sahip olduğumuzu düşünüyorum. Bu haklarımıza her zaman sahip çıkmalı ve değerini bilmeliyiz.” (E21).

“Kentte yaşayanlar, ortak alanlarda birlikte, uyumlu, sürdürülebilir, ekolojik, dayanışmayı esas alan, karşılıklı yardımlaşma temelinde; özel alanlarında ise huzur, güven, mutluluk, sağlık, maddi ve manevi bütünlük içinde, nitelikli bir konut, engelsiz bir ulaşım, temiz bir doğa içinde iyi yaşamaya dair sosyal adalet, kültürel çeşitlilik, ekonomik eşitlik, siyasal katılım ve özgürlük temelinde tüm hakları, kent hakkı sayılır.” (K36).

“Güvenlik hakkı, kirletilmemiş sağlıklı çevre hakkı, istihdam hakkı, konut hakkı, ulaşım hakkı, sağlık hakkı, spor ve dinlence hakkı gibi haklara sahiptirler.” (K37).

“Bilmiyorum bu anketten sonra hemen bakacağım.” (K38).

“Kişisel hakların yanı sıra sosyal hakların ve diğer hakların da kırdan yaşanan kır sakinleriyle arasında bir farklılık olduğunu düşünmüyorum.” (E22).

“Gürültü durumunda rahatsız olduklarında şikâyet etme hakkı bulunur, belediyelere ilgili konularda dilekçe yazma, CİMER’e bildirimde bulunma, kent düzenini bozacak durumlarda polise bildirme. Kentte yapılacak değişiklikler için oy kullanma.” (K39).

“Güvenlik, istihdam, konut, dolaşım, sağlık, kültür, ekonomik kalkınma, spor ve dinlence, kirletilmemiş sağlıklı çevre, kültürler arası kaynaşma, kaliteli bir mimari ve fiziksel çevre.” (K40).

“Toplu alanda saygı duyma ve saygı görme olabilir.” (K41).

“Seyahat, dinlenme alanlarında vakit geçirmek, konuta sahip olabilme.” (K42).

“Özgür irade ve özgür düşünme en belirgin bir kent sakininin hakkıdır. Kişisel hayatının gizliliğini koruma hakkı... Seyahat etme hakkı vb.” (E23).

“Sosyal Kültürel aktivitelere katılmak, Çeşitli sosyal yardımlardan faydalanmak ve başkasının özgürlüğünü kısıtlamayacak şekilde her türlü hareket hakkımızdır.” (E24).

“Ulaşım hakkı, altyapı hakkı, iletişim hakkı ve seyahat hakkı.” (E25).

5.14.6. Altıncı Görüşme Sorusu

“Size göre kentli olmanın en önemli özelliği nedir? Açıklayınız.” Sorusunun Analizi

Tablo 24

SBÖA’nın Kentli Olmanın En Önemli Özelliğine Dair Görüşleri

Kategori	f	%
İmkânlara Kolay Ulaşabilen Olmak	212	29.9
Saygılı Olmak	60	8.4
Bilinçli Olmak	41	5.7
Uyumlu Olmak	36	5.0
Fark Yok	36	5.0
Bir Arada Yaşayabilme Yetisi	35	4.9
Sorumluluk Sahibi Olmak	24	3.3
Kentin Çıkarını Düşünmek	22	3.1
Görgülü, Nezaketli ve Hoşgörülü Olmak	20	2.8
Bilmiyorum	19	2.6
Aidiyet (Ait Hissetmek)	19	2.6
Farkındalık Sahibi Olmak	18	2.5
Kurallara Uymak	18	2.5
Sahiplenmek	17	2.4
Duyarlı Olmak	17	2.4
Kültürlü Olmak	17	2.4
Sosyal Alanlara Sahip Olmak	17	2.4
Aydın Olmak	13	1.8
Eğitimli Olmak	11	1.5
Modern Olmak	10	1.4
Korumak	9	1.2
Önyargılı Olmayan	7	0.9
Yapay ve Samimiyetsiz Olmak	7	0.9
Empati Yapmak	5	0.7
Rahat Yaşamak	5	0.7
Anlayışlı Olmak	3	0.5
Davranışlarına Dikkat Etmek	3	0.5
Haklarını Bilmek	3	0.5
Özgür Olmak	3	0.5
Toplam	707	%100

Tablo 24 incelendiğinde SBÖA’nın kentli olmanın en önemli özelliği nedir sorusuna verdikleri cevapların analizi sonucu kategorilerin İmkânlara Kolay Ulaşabilen Olmak (%29,9), Saygılı Olmak (%8,4), Bilinçli Olmak (%5,7), Uyumlu Olmak (%5,0), Fark Yok (%5,0) ve Bir Arada Yaşayabilme Yetisi (%4,9) şeklinde kümelendiği görülmektedir.

Bu soruya cevap veren bazı SBÖA'nın cevapları şu şekildedir:

“Genellikle kentlerde altyapı üstyapı durumu, diğer yerleşim yerlerine oranla daha iyi imkânlara sahiptir. Belediye kurumları da çoğunlukla kent içerisinde bulunduğu için bireylerin her türlü işlerini kent içerisinde daha kolay ve hızlı şekilde halledebileceği bir gerçektir. Ayrıca sosyal faaliyetlerin yapıldığı salon veya alanların çok büyük bir kısmının kent içerisinde bulunması da belirleyici özelliklerdendir.” (E26).

“Benim için en önemli özellik mütevazı olmak. Kişinin; karşısındaki insana karşı saygısı ve duyarlılığı olması, bilgi birikimi ve bilgiyi uygulama aşamasına dökmesi, topluma katkı sağlaması, kurallara uymak konusunda hassas davranması o kişiyi kentli yapan özellikler arasında.” (K43).

“En başta kent kurallarına uygun şekilde, bilinçli ve farkındalık seviyesi yüksek bireyler olmaktır. Eğer bu mevcut olmazsa, temelde bu sorun, beraberinde birçok soruna zemin oluşturacağı için öncelikle buna sahip olmak gerekir.” (E27).

“Kentli olmanın en önemli özelliği kent yaşamına uyum sağlamaktır.” (E28).

“Bence kentli olmanın önemli bir özelliği yoktur. Hatta kırsalda yaşayanlardan daha şansız olduğunu bile düşünüyorum. Çünkü kırsaldaki gibi temiz havaya sahip değil.” (K44).

“Diğer insanlara saygı duymaktır. Bulduğumuz kentteki insanlarla bir arada huzur içinde yaşadığımız zaman. Gerçek bir kentli olabileceğimizi düşünüyorum.” (K45).

“Bilinçli bir vatandaş olmaktır. Her nerede olursa olsun sorumluluklarını bilen, yaşadığı yere katkıda sağlayan ve geliştiren herkes kentlidir.” (K46).

“Yaşadığın kente zarar vermemek, kentin en iyi şekilde gelişmesine katkı sağlayarak en iyi yere ulaşmasını sağlamak” (K47).

“Bence modern olmaktır. Görgü kurallarını bilmek ve toplum içinde öyle davranabilmektir. Tiyatro konser gibi sosyal kültürel etkinliklerden yararlanabilme bu etkinlikler sırasında da çağdaş bir insan olarak görgü kurallarını bozmamaktır.” (K48).

“Kentli olmadığım için bilmiyorum” (K49).

“Aidiyet bilinci. O kenti sevmek, sahiplenmek. Zarar vermemek. Okumak, bilmek bilgili olmak yeterlidir. Zengin veya sosyetik olmakla yakından uzaktan alakası yoktur.” (E29).

“En başta kent kurallarına uygun şekilde, bilinçli ve farkındalık seviyesi yüksek bireyler olmalıdır. Eğer bu mevcut olmazsa, temelde bu sorun, beraberinde birçok soruna zemin oluşturacağı için öncelikle buna sahip olmak gerekir.” (E30).

“Hâl ve hareketlere dikkat etmek. Var olan kurallara uymak. Başkalarını rahatsız edecek şeylerden kaçınmak. Gürültü yapmamak. Diğer insanları da düşünmek yani empati yapabilmek” (K25).

“Yaşadığı yere, şehre sahip çıkan, koruyan, gelişmesi için hareket eden insandır.” (K50).

“Duyarlılık çünkü uyum ancak öyle sağlanabilir” (K51).

“Kentli deyince aklıma havalı kültürlü insanlar geliyor” (K52).

“Aydın kesim olmak. Cahil düşünceden sıyrılmak” (K53).

“Açık görüşlü ve eğitilmiş olması gerekir.” (E31).

“Bence modern olmalıdır. Görgü kurallarını bilmek ve toplum içinde öyle davranabilmektir. Tiyatro konser gibi sosyal kültürel etkinliklerden yararlanabilme bu etkinlikler sırasında da çağdaş bir insan olarak görgü kurallarını bozmamaktır.” (K5).

“Eğitimden ziyade insani davranışlar. Doğayı korumak olsun hayvanı korumak veya insanlara zarar verici davranışlardan uzak duracağını bilmeli en azından o bilince sahip olmalı.” (K54).

“Karşıdaki insanla empati kurabilmek.” (E32).

“Daha ulaşılabilir ve rahat bir hayat.” (E33).

“Saygılı, sevgili ve anlayışlı olmak.” (K55).

“Bana göre onca kalabalığın içinde yaptıklarım davranışlarla insanları rahatsız etmemem kentli olmanın en önemli özelliği. Sağduyulu olmak sanırım evet.” (E26).

“Kentli olmanın en önemli özelliği bana göre kentli olduğunun farkına varabilmektir. Yani demek istediğim şey aslına bakılırsa kentlinin hem insan haklarını hem de yaşadığı toplumun bir üyesi olma bilincini taşıyarak kenti ve çevresi üzerindeki değerlerinin farkına varması diyebiliriz.” (K56).

5.14.7. Yedinci Görüşme Sorusu

“Sizce kenti kırsaldan farklı kılan özellikler nelerdir? Açıklayınız.” Sorusunun Analizi

Tablo 25

SBÖA’nın Kenti Kırsaldan Ayıran En Önemli Özelliklere Dair Görüşleri

Kategori	f	%
Nüfus Yoğunluğu	81	9.6
İmkân Fazlalığı	78	9.3
Eğitim İmkânı	68	8.1
Sosyal İmkânlar	68	8.1
Ulaşım Kolaylığı	59	7.0
Sağlık İmkânı	56	6.6
Gelişmiş Olması	55	6.5
Ekonomik İmkânlar	50	5.9
İmkânlara Ulaşımın Kolaylığı	37	4.4
Bireysellik	32	3.8
Kültürel Çeşitlilik	24	2.8
Karmaşık ve Yorucu	22	2.6
Hizmet Sektörü Gelişmiş	20	2.3
Kurumsallaşmadır	20	2.3
Eğitim Seviyesi	20	2.3
Birlikte Yaşam(zorluğu)	18	2.1
Çevre Kirliliği	17	2.0
Rahatlık (refah)	16	1.9
Dikey Yapılanma	15	1.7
Kültür Seviyesi	15	1.7
Saygı	13	1.5
Güvensizlik (ikincil ilişkiler)	10	1.1
Sorumluluk	10	1.1
Alt-Üst Yapı Bakımından Yetersiz Kalması	8	0.9
Kuralların Olması	7	0.8
Doğal Ortam Azlığı	7	0.8
Fark Yok	7	0.8
İnsanların Fikir ve Davranışları	6	0.7
Yaşam Tarzı	4	0.4
İletişim Altyapısı	3	0.3
Heterojen Olması	3	0.3
Güvenlik	3	0.3
Maddi İmkânlar	2	0.2
Pahalılık	2	0.2
Toplam	836	%100

Tablo 25’te SBÖA’nın kenti kırsaldan ayıran en önemli özelliğin ne olduğu sorusuna verdikleri cevaplar analiz edilmiştir. Verilen cevaplar doğrultusunda kategoriler içerisinde kümelenen başlıklar, Nüfus Yoğunluğu (%9,6), İmkân Fazlalığı (%9,3), Eğitim İmkânı (%8,1), Sosyal İmkânlar (%8,1), Ulaşım Kolaylığı (%7,0), Sağlık İmkânı (%6,6), Gelişmiş Olması (%6,5) ve Ekonomik İmkânlar (%5,9) şeklinde sıralanmaktadır.

Bu soruya cevap veren bazı SBÖA'nın cevapları şu şekildedir:

“Kilometre kareye düşen insan sayısı ve kalabalık veya seyrek nüfuslu olmanın getirdiği özel durum ve şartlar. Örnek vermek gerekirse kentte apartmanda yaşayan bir birey müziğin sesini belirli bir seviyede açabilir ama kırsalda 20 dekar alanda çiftlikte yaşayan bir birey müziğin sesini son seviyede kimseyi rahatsız etmeden açabilir.” (E24).

“Kent hayatı biraz daha insanların iç içe olduğu bir yaşam tarzı. Kırsalda ise insanların kendilerine ait yaşam alanları daha geniş. Kent yaşamı kırsala göre doğadan biraz daha uzak, betonlaşmanın çok olduğu bölgeler. Kentin kırsala göre hava kirliliği, trafik, betonlaşma, çarpık kentleşme, kalabalık insan nüfusu gibi olumsuz yanları, ihtiyaçlara ulaşım, geniş pazar alanları, gelişmiş sağlık hizmetleri, gelişmiş hizmet sektörü, ulaşım imkânlarının kolaylığı, gelişmiş altyapı ve üstyapı gibi olumlu yanları mevcut.” (E34).

“Yaşam standartları Çünkü insanlar yaşadığı çevreye göre şekillenir içinde bulundukları durum hayatlarını etkiler bu yüzden yaşam standartları yani sağlık, eğitim bunların en başında gelir kentte bu imkânlar daha gelişmiştir.” (K57).

“Eğitim, sağlık ve sosyal imkânların artmasının yanı sıra insanların birbirinden daha uzaklaşması, biz yerine ben duygusunun daha ağır basması.” (E35).

“Tarım, kırsal kesimdeki insanların önemli bir işi olduğundan, bu alanlar daha temiz ve daha yeşildir. Kentsel alanlar daha iyi altyapı ve ulaşım olanaklarına sahiptir. Kent alanlarının spor salonları, sağlık kulüpleri, parklar, tiyatrolar, eğlence merkezleri vardır. Kırsal alanlardaki yaşam büyük şehirlerde olduğundan daha sessizdir.” (E36).

“Sahip olduğu imkânlardır. Örneğin sağlıkta şehir hastaneleri, eğitimde çeşitli okullar, ulaşımında birden fazla seçenek vb.” (E37).

“Yaşam standartları Çünkü insanlar yaşadığı çevreye göre şekillenir içinde bulundukları durum hayatlarını etkiler bu yüzden yaşam standartları yani sağlık, eğitim bunların en başında gelir kentte bu imkânlar daha gelişmiştir.” (K58).

“Kalabalık olması, iş olanaklarının fazla olması, ekonomik açısından fazla olanaklara sahip olması.” (K59).

“Kolaylıktır sanırım. Her şeye ulaşmak kırsala göre kent de daha kolaydır.” (K60).

“Yalnızlaşmak ve sosyal sorumlulukların fazlalığı.” (E38).

“İnsanların fikirlerin ve olayların daha fazla çeşitlilik içermesidir.” (K61).

“Kent daha kalabalık karmaşık. Gelenek ve görenekler kentlerde unutulmuş durumda.” (E39).

“Kenti kırsaldan ayıran yegâne özelliğin kent ticaret, sanayi ve hizmet sektörü açısından gelişme gösterirken kırsal, bir bakıma daha geri planda kalmış, kent kadar gelişmemiş olan bir yerleşim yeridir diyebilirim.” (E40).

“Kentın büyük olması kalabalık olması. Daha fazla faaliyetlerin olması. Kentler de Resmi kurumların okulların daha fazla olması. Alışveriş merkezlerinin çok olması. Ulaşımın kolay olması gibi.” (K62).

“İnsan popölasyonun artmasıyla birlikte sorun çıkma ihtimali güvenlik ve diğer kamu kuruluşlarının yaptıkları şeyler daha da önemli oluyor. Bence farkı daha çok olan insan yükünü kaldırabilmek.” (E41).

“Alt yapı sorunları, çevre kirliliği, trafik yoğunluğu” (E42).

“Daha gelişmiş olması çeşitli hizmetlerin gelişmiş olmasından dolayı refah seviyesinin yüksek olması” (K63).

“Çok fazla fabrika, çok fazla çarpık kentleşme gibi yapıların olması, iş imkânlarının ve eğitimin daha elverişli olması.” (K64).

“Eğitim seviyesi, iş imkânlarının fazlalığı, kültürel anlamda kendi gelişimini daha iyi bir şekilde sağlama fırsatları.” (K65).

“Genel kültür seviyesinin yüksekliği.” (E43).

“Kalabalık bir ortamda yaşamak insanlara daha fazla saygı duymayı gerektirmektedir.” (K66).

“Kentın sorumlulukları kırsal alana göre çok daha fazla oluyor. Çünkü insan, fabrika, canlı çeşitliliği çok daha fazla. Böyle olunca o kentte düzeni ve dengeyi sağlamak orada yaşayan insanlara düşüyor.” (E44).

“Eğitim, sağlık, alt yapı, üst yapı gibi faktörler kırsala göre daha çok gelişmiştir.” (E45).

“Kırsalda genelde hemen hemen aynı kültürden insanlar bir arada yaşarlar ve bu doğal hayat sadece kendi düşüncelerinin koyduğu kurallarla ilerler. Fakat kentte birçok kültürün birleşmesi vardır ve bu yüzden biraz daha geniş çaplı kurallar devreye girer, bu da her bireye kendini yetiştirebilme fırsatı verir.” (K67).

“Kent şehirleşme kırsal ise daha çok doğal ortamın bulunduğu yerler.” (E46).

“Hiçbir fark yoktur aslında sadece kent büyüktür. Köy küçük.” (K68).

“Bence bu ikisi arasındaki farklar sadece fiziki ve gözle görülebilen farklardır. Ama önemli olan düşünce ve fikirlerdir. Çünkü kırsal kesimde yaşayan insanlar düşünerek ve çabalayarak o kırsal yeri çok gelişmiş bir yere çevirebilirler.” (K69).

“Sosyo-kültürel etmenler. Yaşam tarzı hayata bakış açısı, dini yaşantı vs.” (E47).

“Altyapı (kanalizasyon, iletişim, elektrik, ısınma) eğitim, sağlık gibi hizmetlerin daha kaliteli olması.” (E48).

“Kırsal yaşam daha çok homojen topluluk iken kent yaşamı heterojendir. Kırsal yaşamda tarım ön plandayken kent yaşamında sanayi ön plandadır. Kırsal yaşamda insanlar birbirlerini tutarken kent yaşamında insanlar birbirleriyle kargaşa ve kavga içerisinde olabilirler. Kırsal yaşamda okuryazarlık oranı düşükken kent yaşamında okuryazarlık oranı fazladır. Kırsal yaşamda hava daha temizken kentsel yaşamda çevre kirliliği daha fazladır. Kırsal yaşamda çalışma olanakları çok kısıtlıyken kent yaşamında çalışma olanakları oldukça fazladır. (K70).

“Kırsalda sağlık, güvenlik vb. haklara ulaşmak daha zor ama kentlerde öyle değil. Bunun en önemli fark olduğunu düşünüyorum.” (E49).

“Her şeyin elinin altında bir adım uzağında olması ve maddi durum.” (E50).

“Kentte daha fazla imkân olduğu gibi her şey aynı oranda daha fazla pahalı” (E51).

5.14.8. Sekizinci Görüşme Sorusu

“Üniversitede aldığınız derslerin kentlilik bilinci kazandırmada herhangi bir etkisi olduğunu düşünüyor musunuz? Açıklayınız.” Sorusunun Analizi

Tablo 26

SBÖA'nın Üniversitede Aldıkları Derslerin Kentlilik Bilinci Kazandırmada Etkisine Dair Görüşleri

n	Kategori	Kod	f	%
Evet	Dersler	Dersler	36	12.8
411				
		Vatandaşlık Bilgisi	24	8.5
		Coğrafya Dersi	22	7.8
		Çevre Eğitimi	20	7.1
		Tarih Dersi	15	5.3
		Sosyoloji	11	3.9
		Antropoloji	8	2.7
		Topluma Hizmet Uygulamaları	6	2.1
		Eğitim Dersleri	5	1.7
		İletişim Dersleri	3	1.0
		Sosyal Proje Geliştirme	3	1.0
		Müze Eğitimi	3	1.0
		Psikoloji	3	1.0
		Ekonomi	2	0.7
		Hukuk	2	0.7
	Değer	Saygı	9	3.2
		Sorumluluk	6	2.1
		Duyarlılık	5	1.7
		Değer Öğretimiyle	4	1.4
	Bilinçli Olmak		34	12.0
	Bakış Açısı Kazandırdı		17	6.0
	Üniversite Ortamında		13	4.6
	Hak ve Görevleri Bilmek		10	3.9
	Öğretim Elemanları		10	3.9
	Davranış Biçimi Geliştirdi		10	3.9
	Toplam		281	%100
Hayır	İlgili Bir Ders Yoktu		23	34.3
122				
	Dersler Etkili Değildi		10	14.9
	Teorik Olduğu İçin		9	13.4
	Yeterli Değildi		8	11.9
	Yaşayarak Öğrenme Kısıtlı		6	8.9
	Yaş Kaynaklı Etkisiz		6	8.9
	Olacağından			
	Ezberci Eğitim		5	7.7
	Toplam		67	%100

Tablo 26'da SBÖA'nın üniversitede aldıkları derslerin kentlilik bilinci kazandırmada etkisi sorulmuş ve verilen cevaplar kategori ve kod altında analiz edilmiştir. SBÖA'nın verdikleri cevapların analizi neticesinde etkisi olduğunu düşünen SBÖA evet diyerek bu yanıt altında 8 kategori 19 kod oluşturmuşlardır. Dersler kategorisinde kodlar, Dersler (%12,8), Vatandaşlık Bilgisi (%8,5), Coğrafya Dersi (%7,8), Çevre Eğitimi (%7,1) Tarih Dersi (%5,3) ve Sosyoloji (%3,9) şeklinde kümelenmiştir. Değer kategorisinde, Saygı (%3,2), Sorumluluk (%2,1), Duyarlılık (%1,7) ve Değer Öğretimiyle (%1,4) kodları ortaya çıkmıştır. Diğer kategoriler ise, Bilinçli Olmak (%12,0), Bakış Açısı Kazandırdı (%6,0),

Üniversite Ortamında (%4,6), Hak ve Görevleri Bilmek (%3,9), Öğretim Elemanları (%3,9) ve Davranış Biçimi Geliştirdi (%3,9) şeklindedir. Verdikleri cevapların analizi neticesinde etkisi olduğunu düşünmeyen SBÖA hayır diyerek bu yanıt altında 8 kategori oluşturmuşlardır. Bu kategoriler, İlgili Bir Ders Yoktu (%34,3), Dersler Etkili Değildi (%14,9) ve Teorik Olduğu İçin (%13,4) şeklinde kümelenmiştir.

Bu soruya evet cevabını veren bazı SBÖA'nın cevapları şu şekildedir:

“Evet oldu. Toplum Bilinci ve dolayısıyla kent bilincini de geliştiren bazı derslerimiz mevcuttu. Daha fazla sorumluluk sahibi olmamızı gerektiren dersler. Bunlardan birisi bir ders içinde seminer olarak aldığımız sürdürülebilir kalkınmayla ilgiliydi. Kent bilincinin oluşabilmesinde pay sahibi bir seminerdi. Bunun dışında Sosyoloji gibi bazı Toplumu ilgilendiren derslerde katkı sağladı. Tabii sadece konuyla ilgili bir özel dersimiz yoktu ama örtük bir şekilde bazı derslerde mevcuttu. Özel bir ders yapılırdı toplum daha iyi noktaya gelebilirdi belki de. Fakat sadece üniversitelerde değil bu özel ders bütün MEB müfredatına da girmelidir.” (E22).

“Tabi ki düşünüyorum. Zaten okuduğum üniversitenin bulunduğu şehir gerçekten Türkiye'nin en nadide şehirlerinden biri. Her yeri tarih kokuyor. İlk öncelikle bu kentin özellikleri çok çok iyi öğretiliyor. Daha sonrasında ise insan olmayı, kente sahip çıkmayı, hatta ve hatta yaşlılara yer vermenin önemini dahi sık sık konu ediniyoruz. Yani vatandaşlık bilgisinin kent yaşamına etkisini neredeyse çoğu derste konuşuyoruz. Bu bilgiler az önce ki verdiğim örnekten de anlaşıldığı üzere en temel hali ile sürekli tekrarlanıyor.” (E29).

“Evet düşünüyorum. Coğrafya derslerinde kentlerimizde yer alan kültürel miraslarımızı öğrenip, tarih derslerinde ise bu zamana kadar bizlere nasıl ve ne çabalarla ulaştığını öğreniyoruz.” (E52).

“Çevre eğitimi dersi mesela birçok konuda etkili.” (K71).

“Yerel tarih dersi kapsamında etkisi olduğunu düşünüyorum. İnsan hakları ve demokrasi, vatandaşlık gibi derslerde bu bilincin kazanmasını sağlar.” (E53).

“Evet düşünüyorum. Özellikle antropoloji sosyoloji dersinde insanlar ve yaşanan yerler hakkında daha fazla bilgi öğreniyoruz. Merak duygumuz da artıyor. Bu sayede kendi yaşadığımız yerin tarihi ve coğrafi özellikleri de dâhil daha çok bilgiye ulaşmak isteniyor.” (K72).

“Bazı durumlarda antropoloji dersinde hocamız sosyal antropolojiden bahsetmişti orada kent yaşamını ve kentlilik ile ilgili gözden geçirdiğim noktalar olmuştı” (E54).

“Topluma hizmet dersleri bu konuda etkili olabilir yapılan projeler toplum ve çevreyle ilgili olduğundan kentlilik bilincini kazandırmada etkilidir” (E55).

“Evet, düşünüyorum aldığım dersler özellikle eğitim dersleri bizlere daha farklı bakış açıları kazandırıyor ve aynı zamanda bizlerin sosyalleşmesine katkıda bulunuyor. Sosyalleşmemiz arttıkça kentlilik bilincimizde artıyor.” (K73).

“Evet düşünüyorum. Aldığımız derslerde insanlarla nasıl iletişim kuracağımıza iletişim kurarken nelere dikkat edeceğimize dair bilgiler edindik. Bu da kalabalık ortamlarda yaşamanın getirdiği en büyük ihtiyaçlardan biridir.” (E56).

“Yerel Tarih, Topluma Hizmet ve Sosyal Proje Geliştirme derslerinin kentlilik bilinci kazandırmada etkisinin diğer derslere göre daha fazla olduğu kanısındayım.” (E57).

“Evet. Müze eğitimi dersi, sanat tarihi dersi, Türk ve Osmanlı tarihi dersi... Bunlar bize asırlardır süregelen kent yaşamı hakkında bilinç kazandırıyor.” (E43).

“Evet. Sosyal Psikoloji dersimizde bununla ilgili çok önemli bir çalışma yapmıştık.” (E58).

“Hukuk, siyaset, ekonomi, psikoloji, sosyoloji vb. birçok dersimiz bizi önemli ölçüde iyi bir kentli olmak üzere etkiler.” (K74).

“Evet. Özellikle sosyal bilgiler öğretmenliği bölümünün alanında olan, tarih, coğrafya, arkeoloji, sanat tarihi, çevre, hukuk gibi derslerin kentlilik bilinci kazandırmaya etkili olduğunu düşünüyorum.” (K75).

“Eğitimin tümüyle insanın insana düşüncelerine değerlerine saygı duyulması gerektiği bilincini verdiğini düşünürüm hep. Bu üniversite eğitiminde de böyle ilköğretimde de. Bize toplum içinde basıl davranılması gerektiğini öğretiyor derslerimiz bu yüzden büyük etkisi olduğunu düşünüyorum.” (E26).

“Coğrafyasını, tarihini daha iyi öğrendiğimiz, yaşantımız olan bölgeye aidiyet hissimiz artar ve daha duyarlı hale geliriz. Ortak vurgulanan aktif vatandaşlığı içselleştirerek üniversitenin sosyal kulüplerinde ya da yaşadığımız kentin derneklerinde kentimiz adına sorumluluk üstleniriz. Derslerde aldığımız teorik bilgiler ile üniversitede yeni yeni kazandığımız kendi kendimizi yönetebilme becerisi sayesinde sorumluluk sahibi aktif bir vatandaş haline geliriz.” (E59).

“Evet düşünüyorum. Çünkü daha duyarlı olmamız gerektiğini anlayarak hareket ediyoruz. Kalabalık bir ortamda olduğu için herkes saygı çerçevesinde olduğu için bulunduğu ortama dikkatli şekilde davranır.” (K76).

“Sosyal Bilgiler Öğretim Programları dersinin kentlilik bilincini öğrenciye nasıl kazandıracağımızı ve sosyal bilgilerde bunun bir aslında bir değer olduğunu görüyorum. Değerler doğrudan olmasa da dolaylı bir şekilde bunu kazandırmayı amaçlıyor.” (K78).

“Kendi okuduğum bölüm zaten bir öğretmenlik bölümü ve bir ülkede yaşarken görev ve sorumluluk bilincinde olmamı gerektiren bir bölüm. Bunun üzerine aldığım eğitim benim kültürümü ve sorumluluklarımı bilmem bilinçli bir vatandaş olmam üzerinedir. Bunları baz alarak zaten kentlilik bilincini de kazanmış olduğumu düşünüyorum bana zaten katkısı oldu.” (E60).

“Evet düşünüyorum. Bakış açımı değiştirdi aldığım dersler.” (K25).

“Üniversitemizde hayata dair her şeyin bizlere sunulduğunu düşünüyorum. Verilen derslerle kentlilik bilinci dolaylı olarak kazandırıldığını düşünüyorum.” (E61).

“Düşünüyorum. Örneğin vatandaşlık dersimiz var bizim hak ve sorumluluklarımızdan bahseder. Nasıl etkili vatandaş olunabilir onları öğretiyor.” (E62).

“Bu konuda örtük olarak daha çok faaliyet gösterilmektedir, üniversiteler toplumsal etkileşimin fazla olduğu yerlerdi bu da istemsizce kentlilik bilinci kazandırma yönündedir tabi bu konuya özellikle eğilen derslerimiz ve hocalarımda vardı” (K79).

“Evet, sosyal hayatımızda ki davranışlarımızı etkiliyor” (E63).

Bu soruya hayır cevabını veren bazı SBÖA’nın cevapları şu şekildedir:

“Hayır. Üniversite bir eğitim kurumu ve kent değil. Okulumuzda yaşadığımız sıkıntılar ve bunlara bulduğumuz çözümler kentler ile ilgili değil... Okul öğrencilerinin kenti yeterince tanıdıklarını düşünmüyorum. Çünkü okulumuzun yakınlarında bulunan taş köprü bakımsızlıktan dolayı yıkıldı. Bilinçli öğrenciler yetiştirilmiş ve kentini tanıyan öğrenciler olsaydı okulun hemen yakınındaki bu taş köprü yıkılmazdı.” (K80).

“Pek fazla düşünmüyorum. Kentlilik bilinci görgü ve ahlak kurallardır. Görgü ve ahlak kurallarını ders ile aldığını düşünmüyorum. Aile eğitimi ile başlar ilkökul ortaokul kademelerinde devam eder ve kimlik kazanma ile biter. Kentlilik bilinci Saygılı bir insan olmaktır bu da karakter meselesidir. Üniversite süreci karakterimizin oturduğu bir dönem

olduğunu için katkısı olduğunu düşünmüyorum, olmuşsa da azami derecede olmuştur diyebilirim” (K81).

“Hayır. Teorik olarak verilen derslerin fayda sağladığını düşünmüyorum.” (E64).

“Düşünüyorum fakat tam anlamıyla yeterli de bulmuyorum. Bunun yanı sıra aldığımız dersler doğrudan veya dolaylı olarak bireylerin algılayış kapasitelerini de baz alarak kişiye göre farklı etkileri oluyor.” (E65).

“Hayır. Derslerle değil de daha çok uygulama ile öğrenilebilen şeyler olduğunu düşünüyorum.” (K82).

“Düşünmüyorum. Kentlilik bilincinin bireye değer ve becerilerin daha aktif aktarıldığı 12-18 yaş aralığında olan öğrencilere verilmesi daha verimli olacaktır. Üniversite döneminde bu konuda yeteri kadar aktarım sağlanabileceğini sanmıyorum.” (E66).

“Sanmıyorum. Tamamen ezberci bir yapıdalar” (E67).

BÖLÜM VI

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın bulgularına dayalı olarak sonuç, tartışma ve önerilere yer verilmiştir.

6.1. Sonuç ve Tartışma

Bu araştırmada SBÖA'nın kentlilik bilinçleri incelenmiştir. Tarama yönteminin kullanıldığı araştırmada iki türlü veri toplama aracı kullanılmıştır. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kentlilik bilinçlerini ortaya koymak amacıyla “Kentlilik Bilinci Ölçeği” ve kentlilik bilincine dair görüşlerini belirlemek amacıyla kapalı uçlu ve açık uçlu soruların yer aldığı “Görüşme Formu” kullanılmıştır. Kentlilik Bilinci Ölçeği'nden elde edilen bulgulardan hareketle aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır. Buna göre;

Araştırmanın birinci alt probleminde, SBÖA'nın kentlilik bilinci düzeyleri incelenmiştir. Bulgulardan hareketle, SBÖA'nın kentlilik bilinci düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durumun beklenen bir sonuç olduğu söylenebilir, zira alan yazın incelendiğinde eğitim seviyesi arttıkça kentlilik bilincinin de artacağı ifade edilmektedir (Ercoşkun vd., 2016; Geyik, 2010; Görün & Kara, 2017).

Araştırmanın ikinci alt probleminde, SBÖA'nın kentlilik bilinçleri cinsiyet değişkenine göre test edilmiştir. Bulgulardan hareketle kadın öğretmen adayları ile erkek öğretmen adaylarının kentlilik bilinci toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Başka bir ifadeyle cinsiyet değişkeninin SBÖA'nın kentlilik bilinçleri üzerinde herhangi bir etkiye sahip olmadığı belirlenmiştir. Bu sonucun, Görün ve Kara (2017)'nin ve Yücel Batmaz ve Gürer (2016)'nin araştırmalarındaki sonuçlarıyla benzerlik, Keskin vd. (2015) araştırmalarının sonuçları ile ise farklılık göstermektedir. Keskin vd.'nin (2015) çalışmalarında kadınların kentlilik bilinç

düzeylerinin erkeklere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Benzerlik ve farklılığın ortaya çıktığı bu durumun örneklem grubunda yer alan katılımcıların demografik özelliklerinden kaynaklanmış olabileceği söylenebilir.

Araştırmanın üçüncü alt probleminde, SBÖA'nın kentlilik bilinçleri sınıf değişkenine göre test edilmiştir. Bulgulardan hareketle, SBÖA'nın kentlilik bilinçlerinin sınıf değişkenine göre farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Geyik (2010, s. 110), araştırmasındaki “kentlilik bilinci düzeyinin eğitim düzeyindeki artışla doğru orantılı artış göstermediği” sonucu ile benzerlik gösterdiği söylenebilir. Başka araştırmalar yapılarak bu bulguya dair sonucun değerlendirilmesi sosyal bilgiler eğitimi alanyazına katkı sağlayacaktır.

Araştırmanın dördüncü alt probleminde, SBÖA'nın kentlilik bilinci büyüdükleri yer değişkenine göre test edilmiştir. SBÖA'nın kentlilik bilinci toplam puanlarının büyüdükleri yer değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre, çalışma grubundaki SBÖA'nın büyükleri yerin köy, kasaba ya da şehir fark etmeksizin kentlilik bilinçleri üzerinde bir etkisi olmadığı söylenebilir. Doğum yeri ise bireyin kentlilik bilinci oluşumu üzerinde ciddi anlamda etkisi olan bir faktördür. Toplumumuzda bireylerin çoğunluğu kendilerini yaşadıkları yere değil doğdukları topraklara ait hissetmekte ve bu durum onların bulundukları yerleşim birimiyle aidiyet kurmalarına engel oluşturmaktadır (Geyik, 2010, s. 31). Bu çalışmada, SBÖA'nın yaşadıkları yer köy, kasaba ve şehir değişkenleri olarak alınmıştır. Başka araştırmalarda, doğdukları kent değişkeni dikkate alınarak bu durumun araştırılması alan yazına katkı sağlayacaktır. Acungil (2012) araştırmasında, belirli bir kentte doğanların, kent merkezinde doğmayanlara ve başka bir kentte doğanlara göre yaşadıkları kente kendilerini daha çok ait hissettikleri, Geyik (2010) da benzer şekilde belirli bir kentte doğanların o kente göçle gelenlere göre kendilerini yaşadıkları kente daha ait hissettikleri sonucuna ulaşmıştır.

Araştırmanın beşinci alt probleminde, SBÖA'nın kentlilik bilinci okudukları kentteki konaklama türü değişkenine göre test edilmiştir. Buna göre, SBÖA'nın okudukları kentteki konaklama türünün kentlilik bilinci düzeylerinde herhangi bir etkiye sahip olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Başka bir ifadeyle çalışma grubundaki SBÖA'nın, ailelerinin yanında, devlet ya da özel yurttan veyahut arkadaşları ile kalma durumlarının kentlilik bilinci üzerinde bir etkiye sahip olmadığı görülmüştür. Bu sonucun, Yücel Batmaz ve Gürer (2016)'in araştırmalarındaki sonuçlarıyla benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Araştırmanın altıncı alt probleminde SBÖA'nın kentlilik bilinci aile gelir durumu değişkenine göre test edilmiştir. Buna göre, SBÖA'nın kentlilik bilinçlerinin aile gelir

durumu değişkenine göre farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Ailenin ya da bireylerin gelir durumları kentlilik bilincinin önemli göstergelerinden biridir. Bu sonucun, şen Beyazlı ve Aydemir (2008)'in, Geyik (2010)'in ve Mutlu (2011)'nin araştırmalarındaki sonuçlarıyla farklılık; Acungil (2012)'nin araştırmasındaki sonuçla benzerlik göstermektedir.

Araştırmanın yedinci alt probleminde SBA'nın kentlilik bilinci anne eğitim durumu değişkenine göre test edilmiştir. Araştırma bulgusuna göre, annesi ortaokul mezunu olan SBA'nın kentlilik bilinçlerinin diğer ğretmen adaylarına göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Eğitim durumu arttıkça kentlilik bilincinin de artması beklenen bir durumdur. Ancak burada katılımcıların kendisinin değil annelerinin eğitim durumu söz konusu olduğundan bu varsayım gerçekleşmemiş olabilir. Bu varsayımın başka araştırmalarla desteklenmesi alanyazına katkı sağlayacaktır.

Araştırmanın sekizinci alt probleminde SBA'nın kentlilik bilinci baba eğitim durumu değişkenine göre test edilmiştir. SBA'nın kentlilik bilinçlerinin baba eğitim durumu değişkenine göre farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Eğitim seviyesi yükseldikçe kentlilik bilinci seviyesinin yükseleceği hipotezi ile uygun düşmemektedir. Ancak bu durumun katılımcıların kendisi ile ilgili değil de baba eğitim durumundan kaynaklandığı söylenebilir. Buradan hareketle, SBA'nın kentlilik bilinci düzeylerinde baba eğitim durumunun herhangi bir etkiye sahip olmadığı söylenebilir.

Araştırmanın dokuzuncu alt probleminde sosyal bilgiler ğretmen adaylarının kentlilik bilinci anne mesleği değişkenine göre test edilmiştir. SBA'nın kentlilik bilinçlerinin anne mesleği değişkenine göre farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmanın onuncu alt probleminde SBA'nın kentlilik bilinci baba mesleği değişkenine göre test edilmiştir. SBA'nın kentlilik bilinçlerinin baba mesleği değişkenine göre farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.

Dokuzuncu ve onuncu alt problemlerin sonuçları ile ilgili olarak anne ve babanın sahip oldukları mesleklerin SBA'nın kentlilik bilineri üzerinde herhangi bir etkiye sahip olmadığı söylenebilir.

Araştırmanın on birinci alt probleminde SBA'nın kentlilik bilinci kentteki etkinliklere katılma sıklığı değişkenine göre test edilmiştir. Araştırma bulgusuna göre, etkinliklere katılma sıklığı bir ay içinde hiç katılmayanlara ve 1 ile 3 defa arasında katılanlara göre 4 ve üstü olan SBA'nın kentlilik bilinçlerinin diğer ğretmen adaylarına göre daha yüksek

olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonucun, kentteki etkinliklere katılma sıklığının kentlilik bilinci ile doğru orantılı olduğu önermesini (Geyik, 2010, s. 34; Mutlu, 2011, s. 16) desteklediği görülmüştür. Bu sonucun, Görün ve Kara (2017)'ın araştırma sonuçları ile benzerlik göstermektedir.

Araştırmanın on ikinci alt probleminde SBÖA'nın kentlilik bilinci yerel gazete alma sıklığı değişkenine göre test edilmiştir. Araştırma bulgusuna göre, yerel gazete alan SBÖA'nın kentlilik bilinci düzeylerinin almayanlara göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonucun, yerel gazete alma sıklığının kentlilik bilincini olumlu yönde etkilediği (Geyik, 2010; Şen Beyazlı & Aydemir, 2008; Görün & Kara, 2017; Mutlu, 2011) önermesini destekler nitelikte olduğu söylenebilir. Bu sonucun, Şen Beyazlı ve Aydemir (2008)'in araştırma sonuçları ile benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Araştırmanın on üçüncü alt probleminde SBÖA'nın kentlilik bilinci kentteki yaşadıkları kentte kendilerini ne olarak gördükleri değişkenine göre test edilmiştir. Araştırma bulgusuna göre, yaşadıkları kentte kendilerini ev sahibi olarak gören sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kentlilik bilinçlerinin, kendilerini kiracı, misafir ve yabancı olarak gören SBÖA'na göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kentlilik bilincinin göstergelerinden biri de kentte yaşayanların kendilerini ev sahibi gibi görmeleri başka bir ifade ile kenti sahiplenmeleridir (Geyik, 2010, s. 72; Kılıçarslan, 2018, s. 95). Bu araştırma sonucunun, Kılıçarslan (2018) ve Geyik (2010) araştırma sonuçları ile benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Araştırmanın on dördüncü alt probleminde SBÖA'nın kentlilik bilincine dair görüşleri incelenmiştir. Bu kapsamda katılımcılara 1 adet kapalı uçlu soru ve bu soruyla ilişkili olarak 1 adet açık uçlu soru, bunlardan bağımsız olarak da 7 adet daha açık uçlu soru sorulmuştur.

SBÖA'na görüşme soruları kapsamında ilk olarak kentin en önemli sorunu nedir ve bu sorunla alakalı olarak yetkili mercilerle iletişime geçip geçmedikleri sorulmuştur. Araştırma bulgusuna göre, çalışma grubundaki SBÖA'nın kentin en önemli sorunu olarak “Olumsuz İnsan Davranışları”, “Sosyo-Kültürel Etkinliklerin Yetersizliği”, “Çarpık Kentleşme” ve “Alt Yapı-Üst Yapı Yetersizliği” gibi sorunları ifade ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonucun alan yazında ifade edilen sorunlarla benzerlik gösterdiği görülmektedir (Acungil, 2012; Kılıçarslan, 2018). Bu sorunlarla ilgili olarak SBÖA'nın ancak beşte birinin yetkili mercilerle iletişime geçtikleri sonucuna ulaşılmıştır. Yetkili mercilerle iletişime geçen SBÖA'nın “Kurumla Direkt İletişim”, “Telefonla Arayarak”,

“İnternet Yoluyla” ve “CİMER Yoluyla” iletişime geçtikleri görülmüştür. Bu sonucun, Güçlü (2002), Geyik, (2010), Mutlu (2011), Acungil (2012), Erdem (2016) ve Kılıçarslan (2018)’in araştırmalarının sonuçları ile benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Görüşme sorularının ikincisinde SBÖA’na, kent kültürü ve kentlilik bilinci kavramlarını sosyal bilgiler dersi ile nasıl bağdaştırırsınız? Açıklayınız, sorusu sorulmuştur. Araştırma bulgusuna göre, SBÖA’nın sosyal bilgiler ile kent kültürü ve kentlilik bilinci kavramlarını en çok vatandaşlık eğitimi, beceri öğretimi ve değer öğretimi, öğrenme alanları ve dersler ile bağdaştırdıkları sonucuna ulaşılmıştır. Özellikle, iyi vatandaş yetiştirme, etkin vatandaşlık, kültür, bilinçli birey, bireyi topluma hazırlamak, haklarını bilmek, kültür aktarımı, eğitimli birey, kurallar, sorumluluk, saygı, duyarlılık, vatanseverlik, sevgi çevre farkındalığı, çevreye uyum, sosyal katılım ve kentsel farkındalık gibi kodların alan yazın ile örtüştüğü söylenebilir (Acungil, 2012; Birol, 2008; Ercoşkun vd., 2016; Geyik, 2010; Keskin vd., 2015; Kılıçarslan, 2018; Mutlu, 2011).

Görüşme sorularının üçüncüsünde, SBÖA’na görev yapacakları okulda kentlilik bilincini sosyal bilgiler dersi kapsamında nasıl kazandıracakları sorulmuştur. Araştırma bulgusuna göre, SBÖA en çok anlatım, etkinlikler, gezi, gözlem, örnek olay, drama, yaparak yaşayarak ve sosyal proje yoluyla öğreteceklerini ifade etmişlerdir.

Görüşme sorularının dördüncüsünde, SBÖA’na yaşadıkları kente karşı ne tür sorumlulukları oldukları sorulmuştur. Araştırma bulgusuna göre, SBÖA, en çok çevreye duyarlılık, kentin gelişimine katkı sağlamak, başkalarına saygılı olmak, kurallara uymak, sorunlarla ilgilenmek, kenti korumak, katılım sağlamak, kamu mallarını korumak, nezaket kurallarına uymak, iyi vatandaş olmak, kültürel değerleri nesillere aktarmak, bilinçli olmak, kent hakkında bilgi sahibi olmak, kenti sahiplenmek ve kent kültürüne sahip çıkmak gibi sorumlulukları olduklarını ifade etmişlerdir. Bu sonucun alanyazında belirtilen sorumluluklarla benzerlik gösterdiği söylenebilir (Acungil, 2012; Bayındırlık ve İskân Bakanlığı, 2009; Keskin vd., 2015; Parlak, 2018).

Görüşme sorularının beşincisinde, SBÖA’na kentlerde yaşayan kent sakinlerinin sahip oldukları hakların neler olduğu sorulmuştur. Araştırma bulgusuna göre, Sağlık Hizmetleri, Ulaşım Kolaylığı, Eğitim Hizmetleri, Sosyo-Kültürel Etkinliklere Katılma, Temiz Çevre, İmkânlardan Faydalanmak, Barınma, Özgürlük, Yaşama Hakkı, Katılım ve Güvenlik kategorilerinin en sık tekrarlanan kategoriler olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonucun alan yazında belirtilen haklar ile benzerlik gösterdiği söylenebilir (Bayraktar, 2011; Parlak, 2018).

Görüşme sorularının altıncısında, SBÖA'na kentli olmanın en önemli özelliği nedir sorusu sorulmuştur. Araştırma bulgusuna göre, SBÖA'nın en sık imkânlarla kolay ulaşabilen olmak, saygılı olmak, bilinçli olmak, uyumlu olmak, bir arada yaşayabilme yetisi, sorumluluk sahibi olmak, kentin çıkarını düşünmek, görgülü, nezaketli ve hoşgörülü olmak, aidiyet (ait hissetmek) ve farkındalık sahibi olmak kategorilerini dile getirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonucun, alan yazında belirtilen özelliklerle benzerlik gösterdiği söylenebilir (Acungil, 2012; Bayraktar, 2011; Birol, 2008; Geyik, 2010; Keskin vd., 2015; Parlak, 2018).

Görüşme sorularının yedincisinde, SBÖA'na kenti kırsaldan farklı kılan özellikler nelerdir soru yöneltmiştir. SBÖA'nın en sık olarak nüfus yoğunluğu, imkân fazlalığı, eğitim imkânı, sosyal ulaşım kolaylığı, sağlık imkânlarını gelişmiş olması, ekonomik imkânlar, ulaşımın kolaylığı, bireysellik, kültürel çeşitlilik, karmaşık ve yorucu, hizmet sektörü gelişmişliği, eğitim seviyesi ve birlikte yaşamın zorluğunu ifade ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonucun, alanyazında belirtilen kentin özellikleri ile benzerlikler gösterdiği söylenebilir (Belli & Aydın, 2017; Birol, 2008; Ercoşkun vd., 2016; Geyik, 2010; Görün & Kara, 2017; Hayta, 2016; Kurt, 2011; Parlak, 2018).

Görüşme sorularının sekizincisinde, SBÖA'na üniversite eğitimlerinde aldıkları derslerin kentlilik bilinci kazandırmada etkili olup olmadığı sorulmuştur. Araştırma sonucuna göre, SBÖA'nın çoğunluğu üniversite eğitimlerinde aldıkları derslerin kentlilik bilinci kazandırmada etkili olduğunu belirtmişlerdir. Etkili olduğunu düşünen SBÖA'nın en sık olarak vatandaşlık bilgisi, coğrafya dersi, çevre eğitimi, tarih dersi, sosyoloji, antropoloji ve topluma hizmet uygulamaları gibi dersleri belirtmişlerdir. Etkili olmadığını düşünen SBÖA ise en sık olarak ilgili bir ders olmadığını, derslerin etkili olmadığını ve derslerin teorik olduğunu belirtmişlerdir.

6.2. Öneriler

Araştırma sonuçlarından hareketle şu önerilerde bulunulabilir:

- Öğretmen adaylarının kentlilik bilinci ve kent kültürü algılarına yönelik nitel gelenekte araştırmalar yapılabilir.
- Farklı değişkenlerin incelendiği araştırmalar yapılabilir.
- Eğitim fakültelerinde kentlilik bilinci ile ilgili seçmeli dersler okutulabilir.

- Kentlilik bilinci etkin vatandaşlık eğitimi ile doğrudan ilişkili olduğu için sosyal bilgiler dersi öğretim programlarına bu kavram dâhil edilebilir.
- Öğretmen adaylarının kentlilik bilinci ile ilgili etkinliklere katılımı sağlayacak fırsatlar oluşturulabilir.
- Kentlilik bilinci çok boyutlu bir kavram olduğundan bu boyutları ortaya koyacak öğretmen adayları ile çalışmalar yapılabilir.
- Sosyal bilgiler öğretmenleri ile kentlilik bilinci konusunda çalışmalar yapılabilir.
- Sosyal bilgiler dersi kapsamında ortaokul öğrencilerinin kentlilik bilinci ile ilgili çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Acungil, Y. (2012). *Kentleşme sürecinde Tokat'ta kentlilik bilinci*. Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.
- Altay, N. (2009). *İzmir'de hemşehri dayanışmasının kent kültürü üzerindeki etkileri*. Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Altıparmak, B. (2015). *Kent pazarlamasında iletişim yönetimiyle kentlilik bilincinin geliştirilmesi*. Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Alver, K. (2009). Kent ve kültür üzerine notlar. Medeniyet, edebiyat ve kültür bağlamında şehirlerin dili. *Hece Dergisi*, 18. Özel Sayısı, 428-433.
- Alver, K. (2012). Kent imgesi. K. Alver (Ed.), *Kent Sosyolojisi içinde* (s. 9-31). Ankara: Hece.
- Aydın, S. (2013). Kent, devlet ve endüstri. H. Üstündağ (Ed.), *Antropoloji içinde* (s. 151-177). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Bayhan, M. (2017). *Kentleşme sürecinde kentlilik bilinci; Diyarbakır örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bingöl.
- Bayındırlık ve İskân Bakanlığı. (2009). *Kentleşme şurası. Kentlilik bilinci, kültür ve eğitim komisyonu raporu*. Ankara.
- Bayraktar, N. (2011). *Kent kültürüne ilişkin kamuoyu oluşturulmasında üniversitelerin rolü*. Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Baysal, C. & Tekarslan, E. (1987). *Davranış bilimleri*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi.
- Bektaş, C. (1999). *Kentli olmak ya da olmamak*. İstanbul: Evrensel.

- Belli, A. & Aydın, A. (2017). Kent kültürü ve kentlilik bilincinin oluşumunda üniversitelerin rolü: Mustafa Kemal Üniversitesi örneği. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(39), 422-434.
- Beyazlı, D. (2005). *Kent planlamada birey, kent, kentlilik ve kentlilik bilinci*. Doktora Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Birol, G. (2007). Bir kentin kimliği ve Kervansaray oteli üzerine bir değerlendirme. *Arkitekt Dergisi*, 514, 46-54.
- Birol, G. (2008). Kentlilik bilinci ve Balıkesir’den yarım asırlık bir örnek: Yeni çarşı deneyimi. *Ege Mimarlık*, 2(65), 28-31.
- Büyüköztürk, Ş. (2019). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Candan, H. & Kazak, G. (2018). Kentlilik bilinci ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 5(22), 986-994.
- Çobanoğlu, N. & Gazi, S. (2008). Biyoetik bir değer olarak kent kültürü öğelerinin sağlıklı kentlerde yansması. *Planlama*, 1-2(42), 17-25.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G., & Büyüköztürk, Ş. (2018). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik: SPSS ve LISREL uygulamaları*. Ankara: Pegem Akademi.
- Demir, R. (2018). *Orhan Pamuk’un eserlerinde kent ve kent kültürü*. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Devellis, R. F. (2017). Ölçek geliştirme ilkeleri. T. Tokan, (Çev. Ed.), *Ölçek geliştirme: Kuram ve uygulamalar* (A. S. Sağkal, Çev.) içinde (s. 73-115). Ankara. Nobel.
- Doğanay, A. (2008). Çağdaş sosyal bilgiler anlayışı ışığında yeni sosyal bilgiler programının değerlendirilmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(2), 77-96.
- Durmuş, B., Yurtkoru, E. S. & Çinko, M. (2018). *Sosyal bilimlerde SPSS’le veri analizi*. İstanbul: Beta.

- Ercoşkun, Ö., Öcalır-Akünel, E., Yenigül, B. & Alkan, L. (2016). Kentlilik bilincini oluşturan göstergeler ve kentlilik bilincini geliştirme yolları. *Paradoks Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi*, 11(Özel Sayı), 4-23.
- Erdem, B. (2016). *Kentlilik bilinci bağlamında çevre duyarlılığı: Burdur ili örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Es, M. (2008). Kentlilik bilinci ve yerel siyaset. *Yerel Siyaset Sempozyum Bildirileri*, 91-114.
- Geyik, S. (2010). *Kırdan kente göç sonrası kentlilik bilinci (Mevlana Mahallesi Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Görün, M. & Kara, G. (2017). Üniversite öğrencilerinin kentlilik bilinci algısı: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi örneği. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 15(30), 393-409.
- Güçlü, S. (2002). *Kentleşme ve göç sürecinde Antalya’da kent kültürü ve kentlilik bilinci*. Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Gün, F. (2006). *Kent kültüründe yalnızlık duygusu*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Gündüz, A. (2018). *Kent kültürünün kent ve suç ilişkisi üzerindeki etkisi: Hatay örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.
- Güven, A. (2016). Kent, kentleşme ve kentsel yönetim ihtiyacı. *Journal of International Management, Educational and Economics Perspectives*, 4(1) (2016) 21-30.
- Hayta, Y. (2016). Kent kültürü ve değişen kent kavramı. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 165-184.
- Karasar, N. (2020). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel
- Kaya, E. (2003). *Kentleşme ve kentlileşme*. İstanbul: İlke.
- Kaya, E. (2007). Kent, kentleşme ve kent yönetimi. E. Kaya, H. Şentürk, O. Danoş, S. Şimşek (Ed.) *Modern kent yönetimi içinde* (s. 1-79). İstanbul: Okutan.
- Kaypak, Ş. (2019). Kentin dili ve mekâna yansıması. *5. Uluslararası Kültür ve Medeniyet Kongresi Bildirileri*, 518-536.
- Keleş, R. (2005). Kent ve kültür üzerine. *Mülkiye*, 29(246), 9-18.

- Keskin, E. B., Sağocak, M. & Vural Arslan, T. (2015). Kentlilik bilinci çalışmaları için bir model önerisi: Bursa'da kentlilik bilinci araştırması. *PARADOKS Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi*, 11(1), 21-43.
- Kılıçarslan, M. (2018). *Kente göçle gelenlerde kentlilik bilinci: Kaynaratepe mahallesi örneği*. Yüksek Lisans Tezi. İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Kırımlı, E. N. (2017). *Çankırı'da kentleşme ve kentlileşme*. Çankırı: Çankırı Belediyesi Dr. Rıfkı Kamil Urgan Çankırı Araştırma Merkezi.
- Kurt, N. (2011). Kent hizmetlerinin geleceğinde kentsel sorumluluklar ve kent kültürünün geliştirilmesi stratejileri. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 9(2), 261-278.
- Kutlu, Ö. & Göksel, Z. S. (2014). Kent kültürü oluşturma aracı olarak kültürel belediyecilik: Selçuklu Örneği. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Dr. Mehmet YILDIZ Özel Sayısı, 75-91.
- MEB. (2005). *Sosyal bilgiler 6.-7. sınıf programı*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- MEB. (2018). *Sosyal bilgiler dersi öğretim programı ve kılavuzu*. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- Mutlu, A. (2011). *Metropol Kent Samsun'da Kentlilik Bilinci Raporu* (Proje No: TR83/2011/DFD/007). Samsun: Fotokopi Dünyası.
- Nas, Z. (2000). *Üniversitelerin kent kültürüne etkileri ve bir uygulama: Yüzyüncü Yıl Üniversitesi- Van örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Niray, N. (2002). Tarihsel süreç içinde kentleşme olgusu ve Muğla örneği. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9, 1-27.
- Oğurlu, İ. (2014). Çevre- kent imajı - kent kimliği- kent kültürü etkileşimlerine bir bakış. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, 13(26), 275-293.
- Öztürk, C. (2006). Sosyal Bilgiler: Toplumsal yaşama disiplinlerarası bir bakış. C. Öztürk (Ed.) *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi yapılandırmacı bir yaklaşım içinde* (s. 21-50). Ankara: Pegem Akademi.
- Palabıyık, H. (2004). Avrupa kentsel şartı. Z. Toprak, H. Yavaş, M. Görün (Ed.), *Avrupa Konseyi yerel ve bölgesel yönetimler kongresi anlaşmaları içinde* (s. 197-253), İzmir: Birleşik.

- Parlak, B. (2018). Sürdürülebilir kalkınma ve kentli hakları perspektifinden kent kültürü ve kent kimliğinin dönüşümü: Bir proje örneği. *TESAM Akademi Dergisi*, [Yerel Yönetimler Özel Sayısı], 11-48.
- Saban-Ökesli, D. (2014). Göçmen kültürü ve kentlilik bilinci: Adana Örneği. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(33), 595-607.
- Seçer, İ. (2017). *SPSS ve LISREL ile pratik veri analizi: Analiz ve raporlaştırma*. Ankara: Anı.
- Soğukkuyu, B. & Tunç, A. Z. (2013). Kent kültürüne ve toplumsal yapıya bağlı olarak kentte tipografinin kullanımı (İzmir ve Milano örnekleri). *Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Hakemli Dergisi*, 12, 153-172.
- Şahin, K. & Anık, M. (2016). Göç kentleşme ve kentlilik bilinci Kırıkkale örneği. *Zeitschrift Für Die Welt Der Türken / Journal of World of Turks*, 8(3), 151-172.
- Şan, D. (2010). *Kent kültürü ve kentlilik bilincinin oluşmasında kent-yaşam dergilerinin etkisi ve İzmir örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Şen Beyazlı, D. & Aydemir, Ş. (2008). Kentlilik bilinci ve mekân: Trabzon kenti örneği. *Planlama*, 3, 49-60.
- Tavşancıl, E. (2018). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. Ankara: Nobel.
- Tay, B. (2017). 2005 sosyal bilgiler dersi öğretim programı ile 2017 sosyal bilgiler dersi taslak öğretim programının karşılaştırması. *International Journal of Eurasia Social Sciences*, 8(27), 461-487.
- Tekeli, İ. (1982). *Kentleşme yazıları*. Ankara: Turhan.
- Turan, S. & Karasu-Avcı, E. (2018). 2018 sosyal bilgiler öğretim programının dijital vatandaşlık bağlamında incelenmesi. *Eğitim ve Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 1(1), 28-38.
- Turan, S. (2019). 2018 sosyal bilgiler öğretim programının disiplinler arası yapısının incelenmesi. *Sosyal Bilgilerde Yenilikçi Araştırmalar Dergisi*, 2(2), 166-190.
- Turgut, H., Özalp A. Y. & Erdoğan A. (2012). Artvin İlinde Doğal Çevrenin Kent Kimliğine Etkileri. *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 13, 172-180.

- Uçkaç, L. (2006). *Kentsel tasarımın kent kimliği üzerine etkileri: Keçiören örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Uralman, N. (2012). *Müze halkla ilişkileri aracılığıyla kentlilik bilinci oluşturma: Çanakkale'deki müzelerin değerlendirilmesi*. Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yazar, A. (2010). *Deniz kültürünün Antalya kent kültürü ve kimliğinin dönüşümündeki yeri*. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Yeşilbursa, C. C. (2011). *Sosyal bilgilerde miras eğitiminin öğrencilerin somut kültürel mirasa karşı tutumlarına ve akademik başarılarına etkisi*. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yurdakal, H. İ. & Susar Kırmızı, F. (2019). Okumaya yönelik tutum ölçeği güvenirlik ve geçerlik çalışması. *İlköğretim Online*, 18(2), 714-733.
- Yurttaşen, D. (2014). *Küreselleşme ile dönüşen kentsel mekan ve kentlilik imgesi: İzmir örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Yücel Batmaz, N. & Gürer, A. (2016). Kırıkkale ilinin kentlilik bilinci bağlamında değerlendirilmesi üzerine bir çalışma. 4. *Uluslararası Kentsel ve Çevresel Sorunlar ve Politikalar Kongresi Bildirileri*, 163-177.
- Zeren, H. E. (2011). Stratejik kent yönetimi ve kent markası oluşturma süreci. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2, 175-200.

EKLER

EK-1. Açıklanan Toplam Varyans

Total Variance Explained										
Component	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings			Rotation Sums of Squared Loadings			
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %	
dimension0	1	8,417	26,303	26,303	8,417	26,303	26,303	4,868	15,211	15,211
	2	2,750	8,594	34,896	2,750	8,594	34,896	4,292	13,413	28,624
	3	2,590	8,094	42,990	2,590	8,094	42,990	3,511	10,972	39,595
	4	1,795	5,608	48,598	1,795	5,608	48,598	2,881	9,003	48,598
	5	1,477	4,615	53,214						
	6	1,169	3,653	56,866						
	7	1,087	3,397	60,263						
	8	,995	3,108	63,371						
	9	,951	2,970	66,341						
	10	,870	2,718	69,059						
	11	,865	2,704	71,764						
	12	,804	2,511	74,274						
	13	,715	2,234	76,509						
	14	,659	2,059	78,568						
	15	,637	1,989	80,557						
	16	,585	1,828	82,385						
	17	,572	1,789	84,174						
	18	,504	1,574	85,749						
	19	,494	1,545	87,294						
	20	,467	1,461	88,754						
	21	,422	1,318	90,072						
	22	,410	1,281	91,353						
	23	,402	1,255	92,608						
	24	,350	1,093	93,701						
	25	,323	1,010	94,711						
	26	,307	,959	95,670						
	27	,287	,896	96,566						
	28	,266	,831	97,397						
	29	,252	,787	98,183						
	30	,228	,712	98,895						
	31	,203	,635	99,530						
	32	,150	,470	100,000						

Extraction Method: Principal Component Analysis.

EK-2. Etik Komisyon Onay Belgesi

Evrak Tarih ve Sayısı: 12.05.2020-E.54187

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Ölçme Değerlendirme Etik Alt Çalışma Grubu

Sayı : 91610558-302.08.01-
Konu : Bilimsel ve Eğitim Amaçlı

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 02.03.2020 tarihli ve E.32367 sayılı yazı.

İlgi yazınız ile göndermiş olduğunuz, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Sevim ALPER DEMİR'in, Doç.Dr.Cemil Cahit YEŞİLBURSA'nın danışmanlığında yürüttüğü "*Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Kent Kültürü ve Kentlilik Bilinci Algılarının İncelenmesi*" adlı tez çalışması ile ilgili konu Kurulumuzun 07.04.2020 tarih ve 04 sayılı toplantısında görüşülmüş olup,

İlgilinin çalışmasının, yapılması planlanan yerlerden izin alınması koşuluyla yapılmasında etik açıdan bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile karar verilmiş ve karara ilişkin imza listesi ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

e-imzalıdır
Prof. Dr. İsmail KARAKAYA
Kurul Başkanı

Araştırma Kod No: 2020-209

Ek: 1 Liste

Emniyet Mahallesi Bandırma Caddesi No :6/1 06560 Yenimahalle/ANKARA
Tel:0 (312) 202 20 57 - 0 (312) 2... Faks:0 (312) 202 38 76
İnternet Adresi :http://etikkomisyon.gazi.edu.tr/

Bilgi için :Esengül BOŞNAK
Birim Evrak Sorumlusu
Telefon No:03122022666

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

EK-3. Ölçek İzinleri

24.03.2020

Gmail - Ölçek izni hakkında

Sevim Alper <sevim1453alper@gmail.com>

Ölçek izni hakkında

3 ileti

Sevim Alper <sevim1453alper@gmail.com>
Alıcı: yavuz.acungil@gop.edu.tr

20 Mart 2020 16:41

Merhaba sayın hocam,
Ben Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü yüksek lisans öğrencisiyim. Doç. Dr. Cemil Cahit YEŞİLBURSA danışmanlığında sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kentlilik bilincine yönelik tez yazıyorum. Bu kapsamda bir ölçek hazırlıyorum. Alan yazını incelediğimde sizin "KENTLEŞME SÜRECİNDE TOKAT'TA KENTLİLİK BİLİNCİ" adlı çalışmanıza rastladım. Bu çalışmanızdaki bazı maddeleri öğretmen adaylarına yönelik geliştireceğim kendi ölçeğimde bilimsel ve etik kurallara bağlı kalarak ve kaynak göstererek kullanmak istiyorum.
İzin vermeniz durumunda çok mutlu olurum.
İyi çalışmalar dilerim.

Sevim ALPER DEMİR
Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı

yavuz.acungil@gop.edu.tr <yavuz.acungil@gop.edu.tr>
Alıcı: Sevim Alper <sevim1453alper@gmail.com>

20 Mart 2020 20:12

[Ayrıntılan metin gizlendi]
Merhaba Sevim hanım. Tabi ki kullanabilirsiniz. Umanım çalışmanıza faydası olur. Yardımcı olabileceğim başka hususlar var ise yine ulaşabilirsiniz. İyi çalışmalar.

Sevim Alper <sevim1453alper@gmail.com>
Alıcı: yavuz.acungil@gop.edu.tr

20 Mart 2020 20:56

Sayın hocam çok teşekkür ederim. Çalışmamın sonuçlarından sizi haberdar etmekten mutluluk duyarım. İyi çalışmalar diliyorum.

20 Mar 2020 Cum, saat 20:12 tarihinde <yavuz.acungil@gop.edu.tr> şunu yazdı:
[Ayrıntılan metin gizlendi]

EK-3. (devam) Ölçek İzinleri

24.03.2020

Gmail - Ölçek izni hakkında

Sevim Alper <sevim1453alper@gmail.com>

Ölçek izni hakkında

3 ileti

Sevim Alper <sevim1453alper@gmail.com>
Alıcı: seldagykyldrm@gmail.com

20 Mart 2020 16:44

Merhaba sayın hocam,
Ben Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü yüksek lisans öğrencisiyim. Doç. Dr. Cemil Cahit YEŞİLBURSA danışmanlığında sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kentlilik bilincine yönelik tez yazıyorum. Bu kapsamda bir ölçek hazırlıyorum. Alan yazını incelediğimde sizin " KIRDAN KENTE GÖÇ SONRASI KENTLİLİK BİLİNCİ (Mevlana Mahallesi Örneği)" adlı çalışmanıza rastladım. Bu çalışmanızdaki bazı maddeleri öğretmen adaylarına yönelik geliştireceğim kendi ölçeğimde bilimsel ve etik kurallara bağlı kalarak ve kaynak göstererek kullanmak istiyorum. İzin vermeniz durumunda çok mutlu olurum.
İyi çalışmalar dilerim.

Sevim ALPER DEMİR
Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı

Selda GEYİK YILDIRIM <seldagykyldrm@gmail.com>
Alıcı: Sevim Alper <sevim1453alper@gmail.com>

20 Mart 2020 17:25

Merhaba,
Kullanabilirsiniz.
İyi çalışmalar dilerim.

Sevim Alper <sevim1453alper@gmail.com> şunları yazdı (20 Mar 2020 16:44):

[Alıntılanan metin gizlendi]

Sevim Alper <sevim1453alper@gmail.com>
Alıcı: Selda GEYİK YILDIRIM <seldagykyldrm@gmail.com>

20 Mart 2020 21:00

Teşekkür ederim sayın hocam. İyi çalışmalar diliyorum.
Saygılarımla.

20 Mar 2020 Cum, saat 17:25 tarihinde Selda GEYİK YILDIRIM <seldagykyldrm@gmail.com> şunu yazdı:
[Alıntılanan metin gizlendi]

EK-3. (devam) Ölçek İzinleri

24.03.2020

Gmail - Ölçek izni hakkında

Sevim Alper <sevim1453alper@gmail.com>

ölçek izni hakkında

3 ileti

Sevim Alper <sevim1453alper@gmail.com>

20 Mart 2020 16:34

Alıcı: nazli_yucel@yahoo.com, alpergurer@gmail.com

Merhaba sayın hocam,

Ben Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü yüksek lisans öğrencisiyim. Doç. Dr. Cemil Cahit YEŞİLBURSA danışmanlığında sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kentlilik bilincine yönelik tez yazıyorum. Bu kapsamda bir ölçek hazırlıyorum. Alan yazını incelediğimde sizin "KIRIKKALE İLİNİN KENTLİLİK BİLİNCİ BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA" adlı çalışmanıza rastladım. Bu çalışmanızdaki bazı maddeleri öğretmen adaylarına yönelik geliştireceğim kendi ölçeğimde bilimsel ve etik kurallara bağlı kalarak ve kaynak göstererek kullanmak istiyorum.

İzin vermeniz durumunda çok mutlu olurum.

İyi çalışmalar dilerim.

Sevim ALPER DEMİR

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı

Alper GÜRER <alpergurer@gmail.com>

20 Mart 2020 17:34

Alıcı: Sevim Alper <sevim1453alper@gmail.com>

Sevim Hanım Merhaba,

Çalışmanızda "Kentlilik Bilinci Ölçeği"ni kullanmanızda hiç bir sakınca bulunmamaktadır.

Başarılar ve iyi günler diliyorum.

Saygılarımla,

Dr. Öğr. Üyesi Alper GÜRER

Kırıkkale Üniversitesi

Sevim Alper <sevim1453alper@gmail.com>, 20 Mar 2020 Cum, 16:35 tarihinde şunu yazdı:

[Alıntılanan metin gizlendi]

EK-4. Kentlilik Bilinci Ölçeği

Sevgili öğretmen adayı,

Bu ölçek sizlerin “kent kültürü ve kentlilik bilinci” hakkındaki görüşlerinizi belirlemek için hazırlanmıştır. Katkılarınız bilimsel bir araştırma için kullanılacaktır. Verileriniz gizli kalacak ve başka herhangi bir amaç için kullanılmayacaktır. Cevaplarınızı **samimi bir şekilde ifade etmeniz araştırma için önem arz etmektedir.**

LÜTFEN İSMİNİZİ YAZMAYINIZ.

Teşekkür ederim.
Yüksek Lisans Öğrencisi Sevim ALPER DEMİR
Gazi Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Demografik Bilgiler

Cinsiyetiniz: Kadın () Erkek ()

Sınıf Düzeyiniz: 1 () 2 () 3 () 4 ()

Üniversiteniz:

Büyüdüğünüz Yer:

Köy () Kasaba () Şehir ()

Okuduğunuz Kentteki Konaklama Türünüz:

Devlet Yurdu () Özel Yurt () Ailemle () Ev Arkadaş(lar)ımla () Diğer ().....

Ailenizin Gelir Durumu:

2325 TL ve Altı () 2326-3326 TL () 3327-4327 TL () 4328-5328 TL () 5329 TL ve Üstü ()

Anne Eğitim Durumu: Okur – yazar değil () İlkokul () Ortaokul () Lise ()
Üniversite () Lisansüstü ()

Baba Eğitim Durumu: Okur – yazar değil () İlkokul () Ortaokul () Lise ()
Üniversite () Lisansüstü ()

Annenizin Mesleği:

Memur () İşçi () Serbest Meslek () Çiftçi () Çalışmıyor () Diğer ()

Babanızın Mesleği:

Memur () İşçi () Serbest Meslek () Çiftçi () Çalışmıyor () Diğer ()

Okuduğunuz şehirdeki etkinliklere (sinema, tiyatro, opera-bale, konser, sergi vb.) bir ay içerisindeki katılma sıklığınızı aşağıda boş bırakılan yere yazınız.

.....

Bir ay içerisinde yerel gazete alma sıklığınız nedir?

Hiç () 1-5 () 6-10 () 11-15 () 16-20 () 21-25 () 26-30 ()

Yaşadığınız kenti bir ev olarak düşündüğünüzde kendinizi bu evin nesi olarak görüyorsunuz?

Kiracı () Ev Sahibi () Misafir () Yabancı ()

Sebebi:.....

KENTLİLİK BİLİNCİ ÖLÇEĞİ						
	İfadeler	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1(2)	Yaşadığım kentin tarihini bilirim.					
2(3)	Yaşadığım kentin kültürel özelliklerini bilirim.					
3(4)	Yaşadığım kentin doğal coğrafi özelliklerini bilirim.					
4(5)	Yaşadığım kent ile ilgili projeleri (köprü, yol, teknoloji, park vb.) takip ederim.					
5(6)	Yaşadığım kentin yerel haberlerini (gazete, internet vb. yollarla) takip ederim.					
6(7)	Yaşadığım kentte yapılacak yenilikler için oy kullanırım.					
7(8)	Yaşadığım kentin gelişmesine katkı sağlamak için gönüllü hizmetlerde bulunurum.					
8(11)	Kentle ilgili sorunları çözmede nereye başvuracağımı bilirim.					
9(13)	Kent sorunlarına yönelik oluşturulan öğrenci topluluklarına üye olmaya öncelik veririm.					
10(14)	Kent sorunlarıyla ilgili gönüllü hizmette bulunurum.					
11(15)	Farklı kültürel değerlere sahip kişilerin bulunduğu etkinliklerde kentlilik bilincinin gelişimi için çalışırım.					
12(16)	Dernek, vakıf veya başka herhangi bir kuruluşun faaliyetine katılırım.					
13(17)	Kentte sosyal ilişkileri güçlendirecek faaliyetlere liderlik ederim.					
14(18)	Çevreyi kirlütenleri (sokağa tükürenleri, yerlere çöp atanları vb.) ikaz ederim.					
15(19)	Yeşil alanlara zarar verenleri ikaz ederim.					
16(23)	Kamu mallarına zarar verenleri ikaz ederim.					
17(24)	Düğün, maç gibi özel günlerde korna çalanları hoş görmem.					
18(25)	Parkta gördüğüm bir çöpü bana ait olmasa da alıp çöpe atarım.					
19(26)	Kentte duvarlara yazı yazanları gördüğümde uyarırım.					
20(27)	Kentte yasak alanlarda sigara içenleri uyarırım.					
21(29)	Apartmanlarda ayakkabıların kapı önünde bırakılmasını yadırgarım.					
22(30)	Evimde evsel atık yağların yer altı sularına karışmasını önlemek için tedbir alırım.					
23(31)	Evsel katı atıkları geri dönüşüme kazandırılacak şekilde ayırırım.					
24(36)	Toplu taşıma araçlarında başkalarını rahatsız edecek şekilde konuşanları uyarırım.					
25(38)	Toplu taşıma araçlarında özel durumu olan kişilere (hamile, engelli, gazi ve yaşlı) ayrılmış koltuklara oturanları ikaz ederim.					
26(39)	Yolumu kısaltacağını düşünürsem çimlerden geçmeyi tercih ederim.					
27(44)	Kentin fiziki ve sosyal açıdan gelişmesinde en büyük sorumluluk kentte yaşayan bireylere aittir.					
28(45)	Kendimi kentli olarak görürüm.					
29(46)	Kentli, kentini sahiplenen ve koruyan kişidir.					
30(47)	Kentli, kent kültürüne sahip olan kişidir.					
31(52)	Kendimi yaşadığım kentin bir parçası olarak görürüm.					
32(53)	Yaşadığım kentle ilgili alınan kararlara katılım sağlamam kente olan aidiyet duygumu artırır.					

EK-5. Görüşme Soruları

Sevgili öğretmen adayı,

Bu ölçek sizlerin “kent kültürü ve kentlilik bilinci” hakkındaki görüşlerinizi belirlemek için hazırlanmıştır. Katkılarınız bilimsel bir araştırma için kullanılacaktır. Verileriniz gizli kalacak ve başka herhangi bir amaç için kullanılmayacaktır. Cevaplarınızı **samimi bir şekilde ifade etmeniz araştırma için önem arz etmektedir.**

LÜTFEN İSMİNİZİ YAZMAYINIZ.

Teşekkür ederim.
Yüksek Lisans Öğrencisi Sevim ALPER DEMİR
Gazi Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü

1. Size göre yaşadığınız kentin en önemli sorunu aşağıdakilerden hangisidir? Bir tanesini işaretleyiniz. Bu sorun için yetkili mercilerle iletişime geçtiniz mi? Cevabınız evet ise hangi yolla geçtiğinizi yazınız.

	Trafik Yoğunluğu		Sanayinin Olmaması
	Altyapı- Üstyapı Yetersizliği		Eğitim İmkânlarının Azlığı
	Ulaşım İmkânlarının Yetersizliği		Olumsuz İnsan Davranışları
	Çarpık Kentleşme		Konut Edinme- Yüksek Kira Sorunu
	Rekreasyon Alanlarının Yetersizliği		İstihdam Sorunu
	Çevre Kirliliği		Otopark Sorunu
	Sosyo-Kültürel Etkinliklerin Yetersizliği		Sağlık Hizmetlerinin Yetersizliği
	Pahalılık		Engelsiz Yaşam Alanlarının Kısıtlılığı
	Yetersiz Çevre Düzenlemesi		

2. Kent kültürü ve kentlilik bilinci kavramlarını sosyal bilgiler dersi ile nasıl bağdaştırırsınız? Açıklayınız.

.....
.....
.....
.....

3. Görev yapacağınız okulda kentlilik bilincini sosyal bilgiler dersi kapsamında nasıl kazandırırsınız? Açıklayınız.

.....
.....

.....
.....
4. Yaşadığınız kente karşı ne tür sorumluluklarınızın olduğunu düşünüyorsunuz? Açıklayınız.

.....
.....
.....
.....

5. Kentlerde yaşayan kent sakinlerinin sahip oldukları haklar nelerdir? Yazınız.

.....
.....
.....
.....

6. Size göre kentli olmanın en önemli özelliği nedir? Açıklayınız.

.....
.....
.....
.....

7. Sizce kenti kırsaldan farklı kılan özellikler nelerdir? Açıklayınız.

.....
.....
.....
.....

8. Üniversitede aldığınız derslerin kentlilik bilinci kazandırmada herhangi bir etkisi olduğunu düşünüyor musunuz? Açıklayınız.

.....
.....
.....
.....

EK-6. SBÖA'nın Cevaplarından Doğrudan Alıntılar

Bu sorun için yetkili mercilerle iletişime geçtiniz mi? Cevabınız evet ise hangi yolla geçtiğinizi yazınız. *

Olumsuz insan davranışlarının bir mercisi bulunmamaktadır. Eğitimin iyi alınması gerekmektedir.

Bu sorun için yetkili mercilerle iletişime geçtiniz mi? Cevabınız evet ise hangi yolla geçtiğinizi yazınız. *

Evet geçtim bundan tahmini 2-3 yıl önce sık sık arayıp sefer ve otobüs sayılarının artırılması yönünde taleplerim olmuştu.

Bu sorun için yetkili mercilerle iletişime geçtiniz mi? Cevabınız evet ise hangi yolla geçtiğinizi yazınız. *

Evet her zaman geçerim. Belediyeye bir çok yerden mesaj atarım.Değişme olmaz ise yetkili kişiler ile görüşmek için araştırma yapar görüşürüm.

2. Kent kültürü ve kentlilik bilinci kavramlarını sosyal bilgiler dersi ile nasıl bağdaştırırsınız?

Açıklayınız. *

sosyal bilgiler etkin vatandaş yetiştiren bir derstir bu nedenle kentlerde yaşanan sıkıntılara etkin vatandaşlar devletle birlikte çözümler üretirler bu nedenle kent kültürü ve kentlilik bilincinin gelişmesinde veya oluşmasında sosyal bilgiler dersi önemli bir temel taş görevini görür. eğer sosyal bilgiler dersi olmazsa kent kültürü ve kentlilik bilinci oluşamaz. neden oluşamaz çünkü kent kültürünün gelişmesi toplumsal yaşamla olur. toplumsal yaşam normları sosyal bilgiler dersiyle edinilebilir. kuralları tanıma bilme uygulama hep sosyal bilgiler dersi içinde gerçekleşir. bilinç oluşması da yine sosyal bilgilerin en önemli görevlerinden biridir. özellikle bu bilincin oluşmasında aktif karar alan ve uygulayan bireylerin yetiştirilmesi sosyal bilgilerin görevidir.

2. Kent kültürü ve kentlilik bilinci kavramlarını sosyal bilgiler dersi ile nasıl bağdaştırırsınız?

Açıklayınız. *

Kent kültürü daha çok her kentin kendine has ve özel sosyo-kültürel durumlarını içerir fakat kentlilik daha ayrı bir kavramdır. Kentli birey olmak için kentte yaşamak ve ya orada doğmak büyümek gerekmez. Kentin kendine özel durumlarına saygılı olup o kurallar çerçevesinde yaşayabilen herkes kentli sayılır.

2. Kent kültürü ve kentlilik bilinci kavramlarını sosyal bilgiler dersi ile nasıl bağdaştırırsınız?

Açıklayınız. *

Dersimizin amacı topluma yararlı vatandaş yetiştirmek olduğundan ötürü özellikle kentler gibi metrekare başına fazla insan düşen yerlerde toplu yaşarken birbirimize saygılı olmayı ve kendi haklarımızı öğrenip ona göre yaşamayı bilmemiz gerekir.

3. Görev yapacağınız okulda kentlilik bilinci kavramını sosyal bilgiler dersi kapsamında nasıl kazandırabilirsiniz? Açıklayınız. *

İlk olarak sosyal bilgiler dersinde öğrencilerime kentlilik bilincinin yani; kentte yaşayan insanların kendine özgü davranışlar sergilemeleri ve kentli olduklarının farkında olmaları ve buna uygun davranışları gerektiğini anlatmaya çalışırım bu kavramın daha geniş boyutta incelenmesi gerektiğini bilirim ve daha detaylı anlatıp bilinçlendirme yaparım.

3. Görev yapacağınız okulda kentlilik bilinci kavramını sosyal bilgiler dersi kapsamında nasıl kazandırabilirsiniz? Açıklayınız. *

Görev yapacağım okullarda, kentlilik bilincini nasıl kazandırırım dersek, öğrencilerime öncelikle derslerin kazanımlarını da gözeterek önce bulunduğunuz çevrenin koşullarını, kültür ve yaşam biçimlerini öğretmek daha sonra ise bulunan toplumun koşullarını, kültür ve yaşam biçimlerini öğretmek öğrencilerimin farkları görmesini, karşılaştırma yapabilmelerini, eleştirel bir bakış açısı ile sorgulama yapabilmelerini onlara rehberlik ederek sağladım. Bunlara çeşitli araştırma ödevleri, proje çalışmaları, çevrede gezi-gözlem yapılacak bir yer varsa gezi-gözlem gibi etkinliklerle kazandırma bilirim(etkinlikler durum ve şartlara bağlı olarak çeşitlendirilebilir). Her yerde bu tarzda bir eğitim verilecek olursa bir önceki cevabım da bahsettiğim farklılık minimum seviyede kalacaktır.

3. Görev yapacağınız okulda kentlilik bilinci kavramını sosyal bilgiler dersi kapsamında nasıl kazandırabilirsiniz? Açıklayınız. *

cocukları kentle ilgi belgesel ve videoları izletirim. onları kentlilik ile ilgili kitaplar okuturum kendi deneyimlerimde anlatırım onların kentlilik bilinci aşılama çalışmam be kadar aşılsam büyük şehirde yaşamak farklıdır önemli olan insan olmayı öğretmektir insanlık değeri yüksen olan bireyler her zaman nerede ne yapacağını bildiğini düşünmekteyim

4. Yaşadığınız kente karşı ne tür sorumluluklarınızın olduğunu düşünüyorsunuz? Açıklayınız. *

Yaşadığım kente değil o an için bulunduğum her kente karşı hatta o kentteki canlı cansız her bir unsura karşı ilk sorumluluğum zarar vermemektir. İnsanlık tarih boyunca inşili çıkışlı bir gelişim göstermiştir. Geline son nokta en baştaki noktadan iyidir kötüdür tartışmaya açıktır ama gösterilen irili ufaklı her türlü negatif dokunuş sonuç olarak zarar vermiştir. Yani bir şekilde ben bir öğretmen olarak zarar vermezsem ve bu konuda örnek davranış sergilersem öğrencilerim yani gelecek nesillerde bu şekilde yetişirse bulunduğum kent gelişim göstermesede gerileme de yaşamaz bu durumda en baş sorumluluğumu yerine getirmiş olurum. Bu cevabım felsefik bir yaklaşım olabilir fakat küçük başlıklardan daha önemli bir şey diye düşünüyorum zira zarar vermemek mottosu ile hareket edebilecek bir kişi mutlaka akılcı bilime uygun davranışlar gösterme yetkinliğinde olmasa bile bu şekilde davranan kurumlara, kuruluşlara, kişilere saygılı ve yapılanlara katkı sağlamaya çaba gösteren bir kişidir.

4. Yaşadığınız kente karşı ne tür sorumluluklarınızın olduğunu düşünüyorsunuz? Açıklayınız. *

Yaşadığım kente zarar vermem çünkü burası benim evim

4. Yaşadığınız kente karşı ne tür sorumluluklarınızın olduğunu düşünüyorsunuz? Açıklayınız. *

Çevreye karşı duyarlı ve örnek bir vatandaş tavrı sergileyerek insanlara olunması gereken vatandaş modeli olma gibi bir sorumluluk hissediyorum

5. Kentlerde yaşayan kent sakinlerinin sahip oldukları haklar nelerdir? Yazınız. *

Yerleşme ve seyahat etme hakkı, kamu hizmetlerinden yararlanma hakkı, konut dokunulmazlığı hakkı, eğitim hakkı, sağlık hakkı, vatandaşlık, seçme ve seçilme hakkı, mülkiyet hakkı ve buna benzer pek çok kişisel, sosyal ve siyasi haklara sahipler.

5. Kentlerde yaşayan kent sakinlerinin sahip oldukları haklar nelerdir? Yazınız. *

Kentlerde sunulan birçok hizmetten faydalanmak kültürel ve eğlenceye dayalı etkinliklere katılmak ,kentteki eğitim ve kültür faaliyetlerinden yararlanma, suç ve şiddetten arındırılmış güvenli bir kentte yaşama, temiz su kaynaklarının temini, hava kirliliğinin önlenmesi, kıyı alanlarından toplumun eşit biçimde yararlanması..

5. Kentlerde yaşayan kent sakinlerinin sahip oldukları haklar nelerdir? Yazınız. *

Kentte yaşayanlar, ortak alanlarda birlikte, uyumlu, sürdürülebilir, ekolojik, dayanışmayı esas alan, karşılıklı yardımlaşma temelinde; özel alanlarında ise huzur, güven, mutluluk, sağlık, maddi ve manevi bütünlük içinde, nitelikli bir konut, engelsiz bir ulaşım, temiz bir doğa içinde iyi yaşamaya dair sosyal adalet, kültürel çeşitlilik, ekonomik eşitlik, siyasal katılım ve özgürlük temelinde tüm hakları, kent hakkı sayılır.

6. Size göre kentli olmanın en önemli özelliği nedir? Açıklayınız. *

Kentli olmanın en önemli özelliği çoğu şeye kolaylık ulaşabiliyor olmamız. Örneğin kırsal kesimde sıcak suya, markete, kırtasiye, kütüphane gibi yerlere ulaşmak daha güç ama kentten bunlara çok rahatlıkla ulaşabiliriz ve bu da kenti daha fazla yaşanır hala getiriyor.

6. Size göre kentli olmanın en önemli özelliği nedir? Açıklayınız. *

Kentli olmanın en önemli özelliği bana göre kentli olduğunun farkına varabilmektir.Yani demek istediğim şey aslına bakılırsa kentlinin hem insan haklarını hem de yaşadığı toplumun bir üyesi olma bilincini taşıyarak kenti ve çevresi üzerindeki değerlerinin farkına varması diyebiliriz.

6. Size göre kentli olmanın en önemli özelliği nedir? Açıklayınız. *

Bence modern olmaktır.görgü kurallarını bilmek ve toplum içinde öyle davranabilmektir. Tiyatro konser gibi sosyal kültürel etkinliklerden yararlanabilme bu etkinlikler sırasında da çağdaş bir insan olarak görgü kurallarını bozmamaktır.

7. Sizce kenti kırsaldan farklı kılan özellikler nelerdir? Açıklayınız. *

Kırsalda genelde hemen hemen aynı kültürden insanlar bir arada yaşarlar ve bu doğal hayat sadece kendi düşüncelerinin koyduğu kurallarla ilerler. Fakat kentte bir çok kültürün birleşmesi vardır ve bu yüzden biraz daha geniş çaplı kurallar devreye girer, bu da her bireye kendini yetistirebilme fırsatı verir.

7. Sizce kenti kırsaldan farklı kılan özellikler nelerdir? Açıklayınız. *

Tarım, kırsal kesimdeki insanların önemli bir işi olduğundan, bu alanlar daha temiz ve daha yeşildir. Kentse alanlar daha iyi altyapı ve ulaşım olanaklarına sahiptir. Kent alanlarının spor salonları, sağlık kulüpleri, parklar, tiyatrolar, eğlence merkezleri vardır. Kırsal alanlardaki yaşam büyük şehirlerde olduğundan daha sessizdir.

7. Sizce kenti kırsaldan farklı kılan özellikler nelerdir? Açıklayınız. *

Öncelikle yapı bakımından kentler daha derli toplu ve düzenlidir. Kırsalda sağlık, eğitim ve ulaşım imkânları daha sınırlıyken kentte bu durum kırsala oranla çok daha iyidir. Özellikle dev firmaların kent içerisinde kurdukları şirket, fabrika vb. sayesinde kent içerisinde iş bulma imkânları kırsala oranla çok daha fazladır. Bu farklılıklar sebebiyle kırsaldan kente olan göçlerin oranı da son 30 yıldır hızla artmaktadır.

8. Üniversitede aldığınız derslerin kentlilik bilinci kazandırmada herhangi bir etkisi olduğunu düşünüyor musunuz? Açıklayınız. *

Evet görüyorum. Örneğin dilekçe yazmayı öğreniyorum. Hakkımı savunmayı ve hangi şikayetler karşısında hangi kuruma başvurulacağını öğreniyorum. Siyaset dersi sayesinde ülkem ve kentim için doğru olanı seçmeyi öğreniyorum.

8. Üniversitede aldığınız derslerin kentlilik bilinci kazandırmada herhangi bir etkisi olduğunu düşünüyor musunuz? Açıklayınız. *

Tabi ki düşünüyorum. Zaten okuduğum üniversitenin bulunduğu şehir gerçekten Türkiye'nin en nadide şehirlerinden biri. Her yeri tarih kokuyor. İlk öncelikle bu kentin özellikleri çok çok iyi öğretiliyor. Daha sonrasında ise insan olmayı, kente sahip çıkmayı, hatta ve hatta yaşlılara yer vermenin önemini dahi sık sık konu ediniyoruz. Yani vatandaşlık bilgisinin kent yaşamına etkisini neredeyse çoğu derste konuşuyoruz. Bu bilgiler az önce ki verdiğim örnekten de anlaşıldığı üzere en temel hali ile sürekli tekrarlanıyor.

8. Üniversitede aldığınız derslerin kentlilik bilinci kazandırmada herhangi bir etkisi olduğunu düşünüyor musunuz? Açıklayınız. *

Pek fazla düşünmüyorum. Kentlilik bilinci görgü ve ahlak kurallardır. Görgü ve ahlak kurallarını ders ile aldığımı düşünmüyorum. Aile eğitimi ile başlar ilkokul ortaokul kademelerinde devam eder ve kimlik kazanma ile biter. Kentlilik bilinci Saygılı bir insan olmaktır bu da karakter meselesidir. Üniversite süreci karakterimizin oturduğu bir dönem olduğunu için katkısı olduğunu düşünmüyorum, olmuşsa da azemi derecede olmuştur diyebilirim.

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR..